

Les resistències de les dones aborígens davant la indústria extractiva d'Austràlia: una aproximació ecofeminista i decolonial.

Treball Final de Màster
Màster oficial interuniversitari
en Estudis de Dones, Gènere i Ciutadania

Aina Carrasco Gifre
Tutora: Núria Benach
2024-2025

RESUM

L'any 1788, Austràlia va ser ocupada pel govern de la Gran Bretanya, que va establir les primeres colònies i va desafiar la continuïtat de les poblacions originàries, avui conegudes com a comunitats aborígens. Aquest procés colonial, juntament amb els processos extractius que se'n deriven, ha generat un impacte profund en les bases d'aquestes comunitats.

La indústria minera ha esdevingut un dels principals motors de l'economia australiana, a costa de l'explotació intensiva i l'extracció de recursos naturals per a la seva mercantilització, en benefici del capitalisme global. Aquesta activitat ha causat danys irreversibles a la terra, la qual és l'eix central de la cosmovisió i de les estructures d'organització social aborígens; afectant així les seves estructures socials, culturals i econòmiques. En conseqüència, la continuïtat de la seva societat, cultura i història s'ha vist greument afectada.

Les dones, com a principals cuidadores de la terra, preservadores del coneixement i de la memòria aborígen, són també les més afectades per les conseqüències d'una indústria capitalista, globalitzada i fonamentada en estructures patriarcales.

És per això que aquesta recerca busca analitzar, des d'una perspectiva ecofeminista i decolonial, els impactes específics de la indústria minera sobre les dones aborígens; a la vegada que donar visibilitat a la veu de dones com a defensores actives del territori i de la vida comunitària, a la vegada que als moviments de resistència que aquestes articulen a través de les seves estratègies tradicionals.

Paraules clau: dones aborígens, indústria extractiva, feminisme decolonial, resistències i territori.

RESUMEN:

En 1788, Australia fue ocupada por el gobierno británico, que estableció las primeras colonias en el territorio y desafió la continuidad de las poblaciones originarias, hoy conocidas como comunidades aborígenes. Este proceso colonial, junto con las prácticas extractivas que se derivaron, ha generado un impacto profundo en las bases de estas comunidades.

La industria minera se ha convertido en uno de los principales motores de la economía australiana, a costa de la explotación intensiva y la extracción de recursos naturales para su mercantilización, al servicio del capitalismo global. Esta actividad ha causado daños irreversibles a la tierra, la cual es el eje central de la cosmovisión y de las estructuras de organización social aborígenes; afectando así sus estructuras sociales, culturales y económicas. En consecuencia, la continuidad de su sociedad, cultura e historia se ha visto gravemente afectada.

Las mujeres, como principales cuidadoras de la tierra y preservadoras del conocimiento y la memoria aborígen, son también las más afectadas por las consecuencias de una industria capitalista, globalizada y basada en estructuras patriarcales.

Por ello, esta investigación busca analizar, desde una perspectiva ecofeminista y decolonial, los impactos específicos de la industria minera sobre las mujeres aborígenes, al tiempo que da visibilidad la voz de las mujeres como defensoras activas del territorio y de la vida comunitaria; así como de los movimientos de resistencia que estas articulan a través de sus estrategias tradicionales.

Palabras clave: mujeres aborígenes, industria extractiva, feminismo decolonial, resistencias

y territorio.

ABSTRACT

In 1788, Britain occupied Australia, founding the first colonies and disrupting the continuity of the original Peoples, today known as Aboriginal communities. This colonial process, together with later extractive activities, has profoundly shaken the foundations of those societies.

Mining has become a principal engine of the Australian economy, yet its success rests on the intensive exploitation and commodification of natural resources for global capitalist markets. The industry has inflicted irreversible damage on the land, which lies at the heart of Aboriginal world-views and social organisation, and this harm reverberates through social, cultural and economic structures. As a result, the continuity of Aboriginal society, culture and history has been seriously compromised.

Women, who serve as primary caretakers of the land and guardians of Aboriginal knowledge and memory, are also those most directly affected by the consequences of a capitalist, globalised and patriarchal industry.

For that reason, this study adopts an ecofeminist and decolonial lens to analyse the specific impacts of mining on Aboriginal women. At the same time, it seeks to make their voices heard as active defenders of their territories and community life, and to highlight the resistance movements they lead through traditional strategies.

Keywords: Aboriginal women, extractive industry, decolonial feminism, resistance, territory.

Índex

1. Introducció	6
2. Contextualització de la temàtica	10
2.1. El colonialisme a Austràlia	10
2.1.1. El colonialisme com a concepte	10
2.1.2. Història del colonialisme a Austràlia.	11
2.1.3. L'impacte del colonialisme en les poblacions Aborígens i de Torres Strait Islands.	13
2.2. L'extractivisme i la indústria minera a Austràlia	14
2.2.1. L'extractivisme com a un dels eixos del colonialisme	14
2.2.2. La realitat de la indústria minera a Austràlia	15
2.2.3. Drets del poble aborígen i regulació de l'extractivisme a Austràlia.	17
3. Marc teòric	21
3.1. L'impacte de la indústria extractivista minera a la comunitat Aborígen i de Torres Strait Islands.	21
3.1.1. Impacte social, cultural i econòmic.	21
3.2. Feminismes i gènere en el context de l'Austràlia Aborígen	25
3.2.1. Feminisme decolonial	25
3.2.2. Feminisme indígena australià	26
3.2.3. Decolonització del concepte de gènere	28
3.3. Resistències, dones i extractivisme.	29
3.3.1. Les resistències	29
3.3.2. El paper de les dones en les resistències extractives	30
4. Objectius i Metodologia	32
5. Resultats de la recerca	36
5.1. Ser dona en la comunitat aborígen:	36
5.2. L'impacte de la indústria extractiva en les dones aborígens.	38
5.3. La invisibilització del rol de dones aborígens	43
5.4. Les estratègies de resistència de les dones aborígens	44
5.4.1. Resistències socials i polítiques	45
a) Visibilització i recuperació de la veu política i mediàtica	45

b) Reforç de les estructures geopolítiques, socials i identitàries:	51
5.4.2. Resistències culturals: transmissió del saber i defensa de llocs sagrats	53
a) Educació i pedagogia: Transmissió intergeneracional del coneixement i de la cultura	54
b) Protecció i cura: la preservació dels espais naturals i ancestrals.	60
c) Storytelling: Art, llenguatge i documentació del saber	63
d) El cuidat com a estratègia de resistència	71
5.4.3. Resistències econòmiques: autonomia, ocupació i alternatives	72
a) Projectes i models d'economia independent a la indústria extractiva:	73
b) Emprenedoria i ocupació femenina dins la indústria extractiva:	75
6. Conclusions	79
7. Bibliografia	82
8. Annex	88
Annex 1: Traduccions al català de les cites en anglès (o similars)	88

1. Introducció

El present estudi s'ha realitzat amb la voluntat d'elaborar una breu anàlisi dels impactes de la indústria extractiva en les dones aborígens australianes i seguir l'objectiu d'identificar i visibilitzar diferents estratègies de resistència que aquestes impulsen des de les seves comunitats. La recerca persegueix un enfocament multidisciplinari marcat per la sociologia, la geografia i la història, i utilitza la perspectiva feminista decolonial com a base epistemològica; permetent així entendre l'activitat extractiva, no només com un model econòmic, sinó també com un reflex de les estructures colonials encara presents en el territori i les societats australianes.

Aquesta recerca neix a partir de l'experiència personal com a treballadora de la indústria minera i com a resident temporal en territori australià. Aquest contacte directe ha permès detectar una manca generalitzada de coneixement i reconeixement -tant per part de la població blanca, com de les institucions- dels impactes de la indústria extractivista en les comunitats aborígens i de la perpetuació de la desigualtat estructural, recolzada per un sistema colonialista encara persistent. Si bé hi ha hagut un considerable augment de les veus indígenes en l'esfera pública i política, aquestes continuen sent silenciades i ignorades per la societat occidental colonitzadora.

Tanmateix, la invisibilització dels impactes i de les veus de les comunitats, també es veu acompanyada per una forta tendència estigmatitzadora i perpetuadora d'estereotips colonials que identifiquen i representen les comunitats aborígens com a dependents, amb poc afany de productivitat i amb falta de valors socials reconeguts (Tuhiwai Smith, 1999); devaluant així tots els moviments de resistència que emanen d'aquestes.

Des dels corrents del feminisme decolonial, tant les dones indígenes com les dones afrodescendents, experimenten diferents formes d'exclusió que sorgeixen de la intersecció entre raça, classe i gènere, i que es tradueixen en una estructura social marcada per l'exclusió social/política, econòmica i cultural. Aquesta triple opressió resulta més evident amb l'aparició de la lògica extractivista, que no només explota el medi ambient, sinó que també sotmet el cos de les dones i els seus territoris a processos de desposseïció material i simbòlic (Ulloa, Moreano i Alimonda 2017).

Un dels objectius d'aquesta recerca respon a l'interès específic d'analitzar els impactes i les respostes en clau de gènere. Davant una societat colonitzada i caracteritzada per un sistema patriarcal resulta indispensable fer ús d'una perspectiva interseccional, entesa com

la interrelació d'eixos múltiples d'opressió que produeixen experiències específiques de discriminació (Crenshaw 1991), per a dur a terme l'anàlisi de les estructures de dominació que travessen els cossos, identitats, territoris i sabers de les dones aborígens.

En aquest context, les dones aborígens emergeixen com a subjectes centrals en les pràctiques de resistència. Els seus rols vinculats a la terra, a la cura comunitària i a la transmissió del coneixement fan que siguin especialment afectades per l'extractivisme, però també les fan protagonistes en les lluites de defensa i reconstrucció cultural.

Així doncs, aquest treball proposa identificar els impactes específics de la indústria minera entre la comunitat de dones aborígens i analitzar les formes de resistència gestades en la quotidianitat i en les seves pràctiques ancestrals; a la vegada que donar veu i visibilitat a la lluita protagonitzada per les dones, cuidadores del coneixement ancestral i de la comunitat, i contribuir així al trencament dels estereotips que emanen dels prejudicis d'una societat colonial.

Per aquest motiu, la **pregunta de recerca** que ha generat aquest estudi és la següent:

Quines formes de resistència articulen les dones aborígens australianes davant els impactes de la indústria extractiva?

Derivant-ne els objectius següents:

- **Objectiu general:** Descriure i analitzar diverses formes de resistència liderades per dones aborígens davant l'impacte de la indústria extractiva.
- **Objectius específics:**
 - Identificar els impactes socials, culturals i econòmics de la indústria extractiva d'Austràlia sobre el col·lectiu de dones aborígens, des d'una perspectiva interseccional, ecofeminista i decolonial.
 - Visibilitzar el coneixement, les pràctiques i els rols femenins en la defensa del territori i la cultura.
 - Identificar i donar veu a les resistències com a formes de sobirania cultural i política, des d'una pràctica situada i una perspectiva no occidental.

La metodologia emprada al llarg d'aquest procés de recerca és qualitativa, amb aproximació feminista, interseccional i decolonial. Es combina l'ús de diferents mètodes de recollida de dades, tal com l'anàlisi documental i les entrevistes narratives de dones que pertanyen a les comunitats afectades i vinculades a projectes de resistència, tant social, com cultural i/o econòmica. La recerca s'inspira en les propostes de Linda Tuhiwai Smith (1999), que entén

la investigació com una pràctica política i reparadora, sempre que es dugui a terme des del respecte, el reconeixement i la responsabilitat envers les epistemologies i les comunitats indígenes.

De la mateixa manera, aquest projecte busca adoptar una mirada situada i crítica sobre els vincles entre la indústria minera, el colonialisme i el gènere, donant veu a les dones i a les seves pràctiques com a agents de canvi i memòria viva dels seus pobles.

RAINBOW SERPENT AND A MINE

“Traditional owner Jack Green asked me to write a song about the devastating impact of the McArthur River mine on his country and people. We met in Darwin and he told me the story. The place names- Djerrimini, Kantjurrinyi, Wirrini, Dadalangnyi are four major significant sites along the river.

Djerrimini, Kantjurrinyi, Wirrini, Dadalangnyi
The old ones didn't know
They were never told
The miners would divert the river and dig a hole
Underneath where the water once flowed
They cut the rainbow serpent and put in a mine

They dug up its guts and brought em up to the air
Those rocks burned toxic fumes everywhere
Not supposed to be like that
Gotta stay underground in its body where it belongs.

They cut the rainbow serpent and put in a mine
Now we getting sick all the time
Oh you cry when you see, cry when you see what they done
They cut the rainbow serpent and put in a mine.

Djerrimini, Kantjurrinyi, Wirrini, Dadalangnyi

40 years we been fighting to get control
Of our homelands where we live and always roamed
But the government and mining companies don't care they do what they want and don't listen to us
All the Gudanji, Garrawa, Mara and Yanyila people
We got to get some justice one day soon miners still work like white ants and
some of them are getting sick now too.

They cut the rainbow serpent and put in a mine
Now we getting sick all the time
Oh you cry when you see, cry when you see what they done
They cut the rainbow serpent and put in a mine.
Cry when you see, cry when you see what they done
They cut the rainbow serpent and put in a mine.
All the Gudanji, Garrawa, Mara and Yanyila people
We got to get some justice one day soon
Djerrimini, Kantjurrinyi, Wirrini, Dadalangnyi”¹

Autoria: Green, J., & Murray, N. (s. d.). *Rainbow Serpent and a Mine*

¹ Vegeu Annex 1.1, p.87 per la traducció al català

2. Contextualització de la temàtica

En aquest capítol es presenta un recull teòric que té com a objectiu contextualitzar la realitat de les comunitats aborígens, de manera que la recerca sigui accessible per aquelles persones que no estiguin familiaritzades amb la història indígena i/o amb el funcionament de la indústria minera d'Austràlia.

En primer lloc, s'hi descriu el procés històric del colonialisme en el territori australià i els efectes que aquest ha tingut en les seves comunitats. Seguidament, s'introdueix la indústria extractiva destacant-ne les seves dimensions econòmiques, tot detallant l'impacte social, cultural i econòmic que ha generat en la població aborigen. Per a entendre aquests efectes, el capítol inclou un recull del marc jurídic que regula els drets de les Primeres Nacions davant el poder extractiu.

2.1. El colonialisme a Austràlia

2.1.1. El colonialisme com a concepte

El colonialisme és entès com un sistema de dominació política, econòmica i cultural d'una potència o estat sobre un altre territori. Aquest procés, més enllà d'implicar la conquesta i l'explotació de la terra i dels recursos que aquesta proporciona, busca també la imposició d'un sistema epistèmic que desposseeix els pobles indígenes de les seves tradicions culturals, de les seves llengües i dels seus coneixements. Així doncs, el colonialisme busca redefinir les relacions socials, culturals, polítiques i econòmiques en relació amb les seves pròpies estructures colonials, amb l'objectiu de garantir la lògica de subordinació de les poblacions i dels territoris colonitzats (Tuhiwai Smith 1999, Quijano 2000, Moreton-Robison 2015).

El colonialisme pot adoptar diferents variants i definir-se a través de particularitats. En l'estudi actual, ens centrarem en el que es reconeix com a *settler colonialism* (colonialisme de pobladors). Aquest es caracteritza per a la presència permanent de les societats colonitzadores, les quals reconfiguren l'organització i l'estructura vital del territori colonitzat (Wolfe 2006). És així, que més enllà de l'objectiu extractivista dels recursos valuosos de la terra ocupada, en aquesta tipologia de colonialisme la instauració d'un ordre polític jurídic i econòmic que aïlli i extingeixi les formes de societat de les poblacions indígenes, forma part de la seva estratègia de dominació (Moreton-Robison 2015). En conseqüència, el projecte colonial a llarg termini, així com la permanència del poble colonitzador en el territori, posa en

qüestió el concepte de *postcolonialisme*. Això es deu al fet que, mentre que les estructures estatals i socials colonialistes es mantenen, així com la marginalització dels pobles indígenes, el procés colonitzador no ha acabat. Així doncs, no existeix un *postcolonialisme*, llevat que la societat colonial hagi desaparegut del tot. El *settler colonialism*, per tant, més enllà de destruir, reconstrueix sobre el mateix territori i societat a través dels valors i interessos de la societat colonitzadora (Moreton-Robison 2001). Segons, Wolfe (2006), podríem determinar que el colonialisme es pot definir més aviat com un procés, i no pas tant com un esdeveniment.

2.1.2. Història del colonialisme a Austràlia.

Austràlia va ser ocupada per un model de *settler colonialism*. El procés va iniciar-se el 26 de gener del 1788 amb l'arribada de la primera flota enviada per la Gran Bretanya i que es va instal·lar a Port Jackson (Sydney). Aquesta localització, correspon al territori Warranae² tradicionalment anomenat pel poble Eora. El motiu de l'arribada de les flotes britàniques a les terres australianes es deu a la necessitat d'obtenir un nou espai colonial després d'haver perdut les colònies americanes i poder deportar de nou a la població que complia condemna. Arran d'aquest motiu, s'inicia un procés de colonització, ocupació i transformació del territori que va partir d'una invisibilització de les comunitats i dels sistemes d'organització de la població Aborigen i de Torres Strait Islands; ignorant així les desenes de mil·lennis d'anys que aquestes poblacions havien invertit en aquelles terres, i construint sobre un territori, que a ulls de la població britànica, estava "deshabitat" (Broome 2019).

El procés colonitzador va ser emparat legalment mitjançant la llei de *terra nullius*³ (Langton 2021), que identificava el territori australià com a una terra sense propietat legítima, evidentment des d'una òptica eurocentrista. Aquest marc legislatiu va permetre una ocupació sistèmica del territori, així com la negació a la sobirania i l'autodeterminació indígena; a la vegada que la imposició d'estructures econòmiques, socials i jurídiques pròpies de la societat europea. Tanmateix, la població britànica desconeixia el funcionament i la realitat de l'entorn natural i dels equilibris ecològics propis del territori australià; així que les seves intervencions en el medi ambient amb finalitats agrícoles, ramaderes i mineres, van generar una alteració dels ecosistemes que va tenir una afectació directa en les poblacions de les Primeres Nacions⁴ (Langton 2021).

² Per tal de partir d'una escriptura decolonial, al llarg d'aquesta recerca s'utilitzen topònims i conceptes en les llengües tradicionals de diferents comunitats aborígenes, que acompanyen els noms oficials contemporanis instaurats durant l'administració colonial.

³ El concepte *terra nullius* es tradueix com a "terra de ningú".

⁴ El terme de Primeres Nacions (*First Nations*) fa referència a les diferents comunitats Aborígenes i de Torres Strait Islands. Tanmateix, les dones entrevistades han indicat que prefereixen que s'utilitzi la paraula aborigen o

La violència cap a les comunitats tradicionals va caracteritzar aquest procés colonialista. Fins i tot, amb el temps i l'augment de l'expansió territorial que es va dur a terme al llarg del segle XIX, la gravetat dels conflictes va augmentar. A lutruwita (Tasmània), per exemple, el govern va autoritzar la matança de la població illenca, on fins a l'any 1830 s'oferien recompenses per la captura de persones aborígens. A finals d'aquell any van quedar pocs centenars de persones que pertanyien a les comunitats natives de la zona. Aquestes matances sovint anaven acompanyades d'un interès industrial i econòmic sobre els territoris dels pobles Aborígens i de Torres Strait Islands (Lyndall Ryan 1996).

Un nou canvi va arribar amb la consolidació de la *Commonwealth* australiana, l'any 1901. Amb l'oficialització del procés colonial a través de la configuració d'aquesta mancomunitat, es va aprovar la nova Constitució. Aquesta exclouia al poble aborigen dels drets a la ciutadania. De la mateixa manera, al mateix any, es va aprovar una nova política, coneguda com a *White Australia Policy*, la qual legitimava, des de les institucions, la discriminació racial. Aquesta política buscava prohibir qualsevol tipus d'accés al país a persones que no fossin d'origen britànic, assegurant així el manteniment de la població caucàsica. Les restriccions migratòries es van mantenir durant gran part del segle XX, i van ser acompanyades de noves polítiques familiars assimilacionistes que vetllaven per tal de limitar el creixement i la reexpansió de la població aborigen. Aquestes polítiques es van dur a terme a través de les pràctiques actualment conegudes com a *Stolen Generations*⁵, que consistien en separar als infants aborígens de les seves famílies, i interceptar-los a través d'institucions i famílies occidentals, iniciant així el seu procés d'assimilació per a la cultura dominant (Langton 2021).

L'any 1967, va tenir lloc el primer referèndum amb intenció d'incloure la població aborigen en el cens electoral, fet que va donar peu a l'inici del reconeixement dels seus drets com a ser humans. Malgrat aquest avenç, la societat aborigen quedava lluny del seu total accés als drets de ciutadania.

Un fet rellevant en el transcurs de la història aborigen és el cas *Mabo v Queensland* (1992)⁶ i la seva sentència. Aquest cas parteix del procés legal iniciat per Eddie Koiki Mabo, Sam Passi, David Passi, Celuia Mapo Salee i James Rice l'any 1982 en el reclam de la propietat de la seva terra, una illa pertanyent a les Torres Strait. Durant aquest procés de reclam, el Tribunal Constitucional d'Austràlia va eliminar la validesa del concepte de *terra nullius*. A

persones de les illes Torres Strait. Així doncs, i al enfocar la recerca específicament a les persones aborígens i no de les illes Torres Strait, es farà ús específic de la paraula aborigen.

⁵ Vegeu *The Stolen Generations*, en el portal de consulta AIATSIS per a més informació: <https://aiatsis.gov.au/explore/stolen-generations#toc-bringing-them-home>

⁶ Vegeu *Mabo* (R. Perkins, dir., Blackfella Films, 2012) per a més informació sobre el cas Mabo i les seves implicacions legals

partir d'aquest cas, es va reconèixer el *Native Title Act*, que permetia reconèixer legalment el vincle entre les persones aborígens i les seves terres. Tanmateix, aquest concepte es desenvoluparà més endavant, ja que encara vincula restriccions (*Native Title Act 1993*, Cth).

Avui dia, les estructures de poder i d'exclusió social heretades del colonialisme continuen actives. L'exemple més recent és el referèndum del 2023 sobre la proposta *The Voice to Parliament*⁷, que buscava dotar les comunitats aborígens d'una veu institucionalitzada dins el sistema parlamentari. Tanmateix, aquest referèndum va ser rebutjat per la majoria de la població (amb un 60,1%), negant la sobirania i l'agència de la població de les Primeres Nacions, i demostrant l'encara latent discriminació.

Moreton-Robinson (2001, 2015), com a autora feminista i indígena, ha determinat com el model colonialista d'Austràlia, no només ha afectat els drets de la població i al territori; sinó que ha canviat i reestructurat les construccions socials relatives al gènere dins les comunitats aborígens; desplaçant així les dones dels rols centrals i imposant dinàmiques patriarcal.

2.1.3. L'impacte del colonialisme en les poblacions Aborígens i de Torres Strait Islands.

La colonització a Austràlia va tenir un efecte devastador des dels seus inicis i fins a l'actualitat. Més enllà de l'expropiació de terres, sobre les quals el dia d'avui les persones aborígens encara no hi tenen dret absolut, i l'ocupació física del territori, que dificulta l'activitat de les comunitats; les seves estructures socials, econòmiques, polítiques i culturals s'han vist totalment desarticulades i posades en risc. Les comunitats viuen en estat d'alerta, amb divisions internes causades per la presència d'un sistema econòmic capitalista que economitza i monetaritza la seva terra.

Segons Tuhiwai Smith (1999), la destrucció dels sistemes tradicionals de governança, la imposició de llengües colonials, en aquest cas, l'anglès; i la vulneració i deslegitimació dels coneixements ancestrals, espirituals i territorials de les comunitats locals han esdevingut les claus del procés colonitzador. Així mateix, aquests mecanismes no només han impulsat la discriminació econòmica de les comunitats, sinó que també han contribuït a través de la imposició del coneixement occidental i de l'economia de mercat, al risc de desaparició de les epistemologies i filosofies d'aquestes. La destrucció d'espais sagrats claus pel sistema d'aprenentatge comunitari, per exemple, és un atac directe cap a aquestes.

⁷ Vegeu Australian Broadcasting Corporation, *Voice to Parliament referendum: results by state and electorate*, per a més dades sobre el referèndum, disponible a <https://www.abc.net.au/news/voice-to-parliament-referendum>.

El colonialisme, que s'acompanya de les estructures patriarcals, ha tingut un impacte directe en les dones, ja que dins de moltes de les cultures indígenes, aquestes tenen un rol clau en la transmissió del coneixement i de la cultura, en la gestió territorial i en la presa de decisions polítiques de la comunitat. Aquest rol va ser, i és qüestionat fins a l'actualitat per les forces polítiques i socials occidentals (Moreton-Robinson 2015). Sens dubte, les polítiques assimilacionistes contribueixen en la fragmentació dels rols tradicionals aborígens. Per exemple, les *Stolen Generations* i la institucionalització de menors aborígens, han contribuït, i continuen contribuint, en el desarrelament de les famílies; així com en el trencament de la transmissió intergeneracional de les llengües, dels coneixements, dels rituals i de les pràctiques espirituals (Simpson 2017).

La repressió viscuda per a la població aborigen es caracteritza per un racisme institucionalitzat i persistent. Segons Watson (2014), l'accés desigual als drets humans tal com la terra, l'educació, la salut i la justícia, continuen essent una lluita pendent per a la població aborigen.

2.2. L'extractivisme i la indústria minera a Austràlia

2.2.1. L'extractivisme com a un dels eixos del colonialisme

Un dels objectius del colonialisme, més enllà de l'expansió nacionalista, política i social, és l'explotació econòmica. L'extractivisme, definit com "*l'extracció de recursos naturals, en gran volum o en gran intensitat, orientats principalment a ser exportats com a matèries primeres sense processar, o bé amb un processament mínim*" (Gudaynas 2013:4); forma part de l'estratègia d'acumulació colonial.

Tal com s'exposa anteriorment, el *settler colonialism* no només es basa en el desplaçament físic dels pobles originaris, sinó també en la negació de la seva relació amb la terra. La indústria extractiva contemporània respon a aquesta estratègia colonialista, ja que justifica el dret d'explotació de les terres a partir de la negació de la propietat de les poblacions colonitzades sobre la seva terra, especialment en els casos on aquesta és considerada rica en recursos naturals. Així doncs, i continuant amb la teorització d'Acosta (2015), l'extractivisme és un eix del colonialisme, que permet la continuïtat d'aquest. Quan una terra colonitzada esdevé d'interès mineral, la població indígena no només és desposseïda del seu territori, sinó que també ho són de les seves economies i les seves estructures socials basades en la reciprocitat amb l'entorn (Porto-Gonçalves 2006).

A dia d'avui, les grans empreses multinacionals tenen com a objectiu apropiar-se dels recursos naturals i esdevenir propietàries de totes aquelles terres que en permetin

l'extracció. La globalització econòmica i les polítiques liberals que potencien la llibertat del mercat faciliten a les empreses a assolir aquests objectius; prioritzant així l'acumulació de riquesa i de capital als drets, cultures i economies de les poblacions locals.

Cal puntualitzar, que l'extractivisme contemporani s'adapta i es modifica en funció del context. En exemple, trobem el que es coneix com a extractivisme "sostenible", molt habitual en context de l'Amèrica Llatina. Aquesta tipologia de projectes es presenten com a sostenibles, però impliquen una necessitat extractiva que comporta els mateixos impactes gairebé irreversibles pel territori i per a les persones que hi habiten. El cas de la mineria de liti n'és un exemple, ja que serveix per a la creació de bateries de cotxes elèctrics que permeten una sostenibilitat mediambiental reduint les emissions de CO₂, però per a la seva extracció també s'exploten els territoris indígenes sense el seu consentiment i es contaminen els aqüífers i ecosistemes locals causant un dany irreversible (Lang 2017, Acosta 2015). Els casos dels parcs eòlics, hidràulics, les grans i extenses plantacions per a recursos biocombustibles, etc., també són casos d'alternatives sostenibles i ecològiques, però que reproduïxen la mateixa dinàmica d'opressió, desposseïció i explotació.

Per tant, el colonialisme es veu directament nodrit de les intervencions extractivistes que s'articulen des d'un mercat global i sota un discurs de desenvolupament occidental i colonialista, que acaba contribuint a l'augment de les opressions de gènere, raça i classe, ja existents (Lang 2017).

2.2.2. La realitat de la indústria minera a Austràlia

Avui en dia, la indústria minera d'Austràlia és considerada, tant pel Consell de Minerals d'Austràlia (2020) com per la mateixa població, una de les principals fonts de riquesa econòmica del país; i en conseqüència, una identitat clau per a moltes comunitats i regions. De fet, Austràlia és el país que exporta més volum de minerals que qualsevol altre país del món amb un 58% de les exportacions totals de recursos, esdevenint així una de les potències líders en la producció de bauxita (alumini), ferro, liti, or, diamants, zinc, urani i d'altres elements de terres rares (Geoscience Australia 2025).

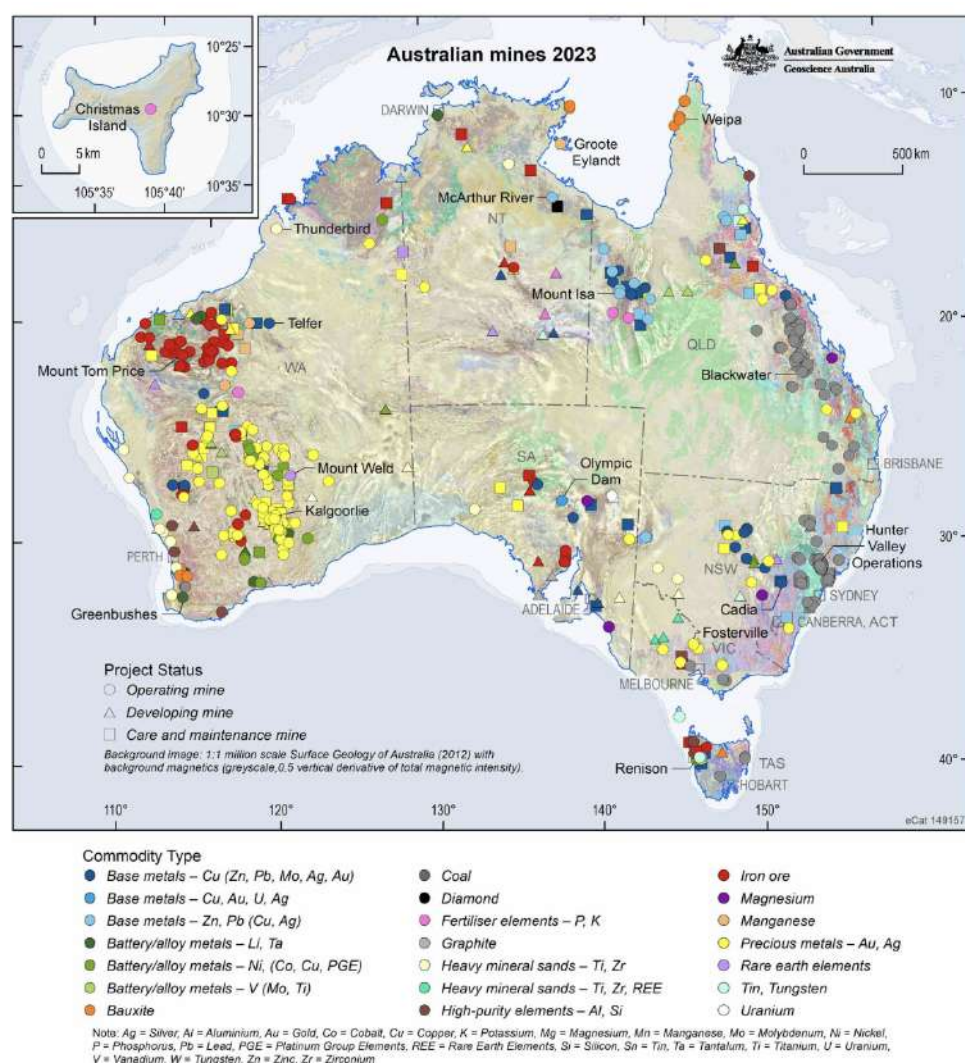
Per tal de comprendre l'impacte d'aquesta indústria, cal plasmar les dimensions d'aquesta dins el context australià. Segons el Consell de Minerals d'Austràlia (2020), durant l'any fiscal 2018-2019, els beneficis de l'exportació de recursos miners van ser de 273 bilions de dòlars australians⁸. Des de l'any 2008-2009, la mineria ha contribuït a un 19% del total del PIB australià, i ha creat 240.000 llocs de treball directament vinculats a la indústria minera la qual

⁸ Cada dòlar Australià (AUD) equival aproximadament 0,60 euros (EUR).

té una mitjana salarial de 141.000 AUD\$ anuals; un 61% superior a la mitjana nacional. A més, el sector ha generat 342 bilions en impostos durant els últims tretze anys, els quals s'han destinat, segons les fonts del govern, a beneficis socials com la construcció de 9500 escoles o 340 hospitals.

Tot i que la indústria minera es pot localitzar arreu del territori, *Western Australia* s'identifica com el principal nucli extractiu. La població d'aquest estat que treballa en la indústria minera representa un 4% de la població total, que es tradueix a una xifra d'unes 100.000 persones treballadores del sector. És per aquest motiu, que molts dels aspectes que es treballaran en aquest document fan referència a projectes localitzats en aquesta regió.

De fet, tal com s'observa en el mapa següent, en data de 2023, Austràlia compta amb més de 350 mines actives, concentrades especialment a *Western Austràlia* (Geoscience Australia 2023).

Mapa 1: Major mining and mineral deposits in Australia. Geoscience Australia, Australian Government (2023).

La majoria d'aquests projectes miners pertanyen a empreses multimilionàries i multinacionals operatives a diferents continents. A continuació, es presenten tres de les empreses que formen part dels gegants de la mineria australiana, les quals també es troben entre les principals corporacions extractives a escala mundial (Ashcroft 2024):

- **BHP:** Empresa anglosaxona amb un valor de mercat de 160 bilions d'AUD\$, present en més de 90 localitzacions distribuïdes en sis continents. Tot i que té projectes a nivell internacional, la majoria de les seves operacions es concentren a Austràlia i al Canadà.
- **Rio Tinto Group:** Empresa també anglosaxona fundada el 1873 amb la compra d'un complex miner a Riotinto (Huelva, Espanya). Aquesta empresa té un valor de mercat de 115,74 bilions d'AUD\$ i actua en 35 països. En el context Australià, aquesta empresa és reconeguda per l'extracció de ferro. Juntament amb BHP, Rio Tinto és una de les multinacionals britàniques amb major capitalització dins el sector.
- **Fortescue Metals Group:** Empresa, en aquest cas d'origen australià, valorada amb 46,63 bilions d'AUD\$. Va ser creada l'any 2003 aprofitant el model de producció de ferro a baix cost i altament competitiu. En l'actualitat, és el quart productor mundial de ferro i exporta a nivell global.

El recull d'aquestes dades evidencien la mineria com a un dels principals motors econòmics del país, tant pel sector privat com pel mateix Estat. Tanmateix, en l'actual de globalització capitalista, aquestes empreses internacionals i multimilionàries extreuen recursos d'un territori marcat per la colonització amb l'únic objectiu d'exportar-los internacionalment, perpetuant així la lògica de l'acumulació de capital i la sobreexplotació dels ecosistemes; i deixant enrere la funció d'abastiment local de recursos.

2.2.3. Drets del poble aborigen i regulació de l'extractivisme a Austràlia.

La indústria minera desenvolupada en terres tradicionalment habitades per la població aborigen ha comportat conflictes significatius i continus per a la protecció del patrimoni cultural i els seus drets territorials.

Tot i que en l'actualitat es coneixen casos com el de la comunitat Yindjibarndi de la regió de Pilbara, que es troben en un procés legal amb FMG per l'inici de les seves activitats mineres sense autorització ni consultes a les persones amb propietat tradicionals de les terres en actiu; les comunitats Aborígens i de Torres Strait Islanders, no sempre han pogut realitzar

aquesta tipologia de reclams. De fet, no va ser fins al 1993 que es va reconèixer el canal de negociació entre les comunitats locals i vinculades a la regió i les empreses mineres (AIATSI 2022). A continuació s'exposa el procés de reconeixement dels drets de les comunitats indígenes per a comprendre la capacitat d'acció d'aquestes dins la indústria minera actual i visibilitzar el paper de l'estat com a un actor més de l'encara persistent colonialisme.

El reconeixement legal i els drets sobre la terra

Fins a mitjans del segle XX, el govern britànic i posteriorment l'australià es van basar en el principi de *terra nullius*, definit anteriorment, per justificar l'expropiació de terres indígenes.

La legislació d'*Aboriginal Land Rights (Northern Territory) Act 1976*⁹ va ser el primer pas significatiu per a reconèixer els drets territorials de la població aborigen. Tanmateix, la clau de canvi es va produir a través del cas *Mabo vs. Queensland No.2* (1992), que va desmuntar la doctrina de *terra nullius* i va establir el reconeixement legal del títol natiu (*native title*). Aquest cas va obrir la porta a un nou marc legislatiu: la *Native Title Act 1993*, que va ser el resultat d'un llarg procés de negociació entre líders indígenes, representants del sector agrari i miner, i el govern australià (Langton 2021).

Amb la consolidació del *Native Title Act*, es van establir diferents categories de drets territorials:

- *Freehold title*: Possessió permanent de la terra, amb dret a venda i transmissió. Aquest tipus de propietat no s'ajusta a les concepcions indígenes de la terra, la qual es transmet per descendència grupal i són gestionades col·lectivament.
- *Native title*: Dret d'ús sobre la terra sense possessió permanent. Aquest dret facilita l'execució d'activitats tradicionals tal com la cacera, però no impedeix la intervenció governamental o empresarial. Dit d'una altra manera, obre les portes a la participació i a la negociació, però no a un poder de decisió.

Les limitacions del Native Title Act i els primers moviments legals de resistència

Així doncs, el *Native Title Act* de 1993 va significar un avenç en relació amb la capacitat d'establir una connexió legal entre comunitats i territori; però a la vegada també va establir mecanismes limitants per als pobles indígenes. Això es deu a que per obtenir un títol natiu, les comunitats han de demostrar una connexió ininterrompuda amb la terra, fet que sovint és

⁹ *Native Title Act (1993)*. Commonwealth. Disponible a Australasian Legal Information Institute (AustLII): https://www.austlii.edu.au/cgi-bin/viewdb/au/legis/cth/consol_act/nta1993147/

impossible degut a les dislocacions forçades del passat colonial i les seves conseqüències. Aquest problema es va fer evident en el cas *Yorta Yorta v Victoria* (1998)¹⁰, on es va desestimar la reclamació perquè el tribunal va considerar que la cultura i les pràctiques tradicionals s'havien "extingit".

L'any 1996, l'augment de tensions entre els sectors indígenes i les indústries extractives va portar a una reforma legislativa coneguda com el "*Wik: Ten Point Plan*"¹¹. Aquest pla va restringir encara més els drets indígenes en benefici de les empreses mineres i agrícoles.

El dret a negociar

La *Native Title Act* regula la interacció entre els pobles indígenes i les empreses extractives mitjançant els *Indigenous Land Use Agreements* (ILUA)¹² i la *Right to Negotiate provision*. Aquests mecanismes permeten que les comunitats indígenes negociïn amb empreses sobre l'impacte dels projectes extractius, però sense poder de veto.

Tot i aquests mecanismes, el sistema afavoreix la rapidesa de les aprovacions per a projectes extractius a través de la "*Expedited Procedure*"; el qual facilita als òrgans governamentals aprovar els projectes miners sense una prèvia negociació amb les comunitats que posseeixen el *Native Title* del territori en el qual es durà a terme l'activitat. Aquesta aprovació "express" es permet, ja que es considera que l'impacte per a la població i per a les seves terres serà "menor". Es defineix l'impacte "menor" sempre que les activitats no interfereixin en les activitats socials o comunitàries dels titulars nadius, en els llocs amb valor espiritual i ancestral per a la comunitat, o sense grans pertorbacions a la superfície de la terra o a les aigües. Això ha fet que moltes comunitats es trobin en una posició de vulnerabilitat davant la pressió econòmica i legal.

Quan s'inicia la demanda de permisos per a un projecte miner en un territori associat a una comunitat, implica l'inici d'un procés legal feixuc per a les persones amb títol de nativitat. És per això, que molts pobles aborígens han optat per negociar a través dels acords anomenats *Consent Determinations*, els quals permeten reconèixer els seus drets sobre la terra evitant llargs processos judicials, els quals sovint impliquen també un alt cost econòmic i social.

¹⁰ Vegeu Strelein, L. (2004). *Tradition and authenticity: The Yorta Yorta case* (Research Discussion Paper No. 13). Australian Institute of Aboriginal and Torres Strait Islander Studies (AIATSIS)., per a més informació. Disponible a: https://aiatsis.gov.au/sites/default/files/research_pub/tradition-and-authenticity-the-yorta-yorta-case_0_3.pdf

¹¹ Vegeu Strelein, L. (1997). *Wik: Coexistence, pastoral leases and mining. Native title and the "Ten Point Plan"* (Research Discussion Paper, AIATSIS). Australian Institute of Aboriginal and Torres Strait Islander Studies., per a més informació. Disponible a: https://aiatsis.gov.au/sites/default/files/research_pub/wik-coexistence-pastoral-leases-mining-native-title-ten-point-plan_0_3.pdf

¹² Vegeu National Native Title Tribunal (NNTT). *Register of Indigenous Land Use Agreements (ILUA)*, per a més informació. Disponible a: <https://www.nntt.gov.au/ILUAs/Pages/default.aspx>

Així, aquests acords de consentiment agilitzen els procediments i la seguretat legal, però en pocs casos s'aconsegueixen millores econòmiques i significatives per a les comunitats que permetin mitigar els efectes directes i indirectes de l'extractivisme.

Recentment, el *High Court Decision* (2019), va reconèixer per primera vegada el dret a compensació econòmica per la pèrdua espiritual derivada de la desposseïció de terres. Aquest veredicté esdevé un precedent que pot influenciar futures reclamacions de compensació per part de les comunitats indígenes.

3. Marc teòric

3.1. L'impacte de la indústria extractivista minera a la comunitat Aborigen i de Torres Strait Islands.

Les terres australianes han estat històricament vulnerables a la lògica extractivista a causa de la seva riquesa natural i paisatgística. Aquesta explotació posa en risc els espais de vida social a través de l'aïllament de les comunitats del seu hàbitat, fet que té conseqüències greus a nivell social, cultural i econòmic (Pérez-Rincón 2023). Aquest plantejament resulta especialment significatiu davant la realitat de les comunitats aborígens d'Austràlia, les quals tradicionalment estableixen un vincle espiritual i cultural irreversible amb la seva terra.

La cosmovisió aborigen, a diferència de les concepcions occidentals de la terra com a recurs explotable, comprèn el territori com un ens amb vida, espiritual i ancestralment connectat amb les generacions passades, presents i futures (Rose 1996). En conseqüència, l'establiment d'una economia de mercat globalitzada i capitalista a través de les polítiques i la intervenció de les empreses multinacionals de la indústria extractiva, han generat canvis i danys significatius alterant l'estil i filosofia de vida de les comunitats a través de la mercantilització de la terra. En aquest sentit, l'explotació minera no representa únicament una transformació ambiental sinó una amenaça directa a la base de l'existència i l'organització dels pobles aborígens.

3.1.1. Impacte social, cultural i econòmic.

Tot i que els impactes de la indústria tenen un caràcter multidisciplinari i relacional entre els afectes que té a nivell social, cultural i/o econòmic; en aquest capítol s'exposarà de forma separada per a facilitar l'estructura de la recerca i la seva comprensió.

Impacte social

L'activitat extractiva minera genera processos de despossessió territorial que comporten la desestructuració dels vincles socials comunitaris, així com dels rols socials interns.

Per entendre aquesta desestructuració, cal partir de la forma d'organització familiar de les comunitats aborígens. Tradicionalment, les famílies de les comunitats aborígens no es basen en una estructura de caràcter "nuclear", entesa com aquella unitat domèstica i de convivència conformada per dues persones progenitores i per a dues criatures/menors, característica de la realitat occidental. Ho fan per una organització basada en sistemes de parentiu extens i en la convivència intergeneracional, que permet garantir la cohesió social i

la transmissió de coneixements tradicionals (Morphy 2006). Específicament, la família tradicional aborigen considera la mainada, les mares, les germanes, els pares, els germans, els parentius, els tiets i tietes, les àvies i els avis, per part de totes les parts progenitores, com a membres de la família. Dins aquesta estructura familiar, cada individu i membre que en forma part té adjudicat un rol específic que contribueix al benestar de la família i de la comunitat (Kopusar 2002).

Amb l'arribada de l'extractivisme i dels projectes miners que requereixen les terres de les comunitats, s'alteren les terres sagrades i s'obliga a moltes famílies a desplaçar-se de les seves terres i a amoldar-se a noves formes d'organització social i familiar en les àrees urbanes. Aquest model es caracteritza per a la separació dels individus en diferents llars a partir de la definició de família "nuclear", alterant així tant l'estructura familiar com la comunitària de la població aborigen (Langton 2021). Una clara conseqüència colonialista i assimilacionista que es deriva de la indústria extractivista i de la desposseïció de les terres (Kopusar 2002).

Tanmateix, l'extractivisme també limita la independència de les comunitats aborígens a l'obstaculitzar l'accés als territoris tradicionals, i per tant, a l'obtenció de recursos de forma autonòmica i independent. Conseqüentment, les dinàmiques d'exclusió augmenten, a la vegada que ho fa la dependència de les mateixes comunitats de les institucions estatals o de les mateixes empreses extractives. En conseqüència, això ha portat a una debilitació dels mecanismes comunitaris d'autogestió i a una major vulnerabilitat davant de formes de violència estructural, com ara l'atur crònic, l'abús de substàncies o la criminalització juvenil (Altaman i Markham 2015, Howitt i Suchet-Pearson 2006).

Impacte cultural

La indústria minera a gran escala no només afecta la cohesió comunitària, sinó que també té un impacte profund en els costums familiars i culturals vinculats directament amb el seu entorn natural. Les terres sagrades són fonamentals per a l'organització social i familiar aborigen, ja que són el lloc on es duen a terme rituals, cerimònies i la transmissió de la història i els coneixements entre les diferents generacions.

Tal com indica Kopusar (2002), en la cultura aborigen és impensable alterar els boscos i els arbres. No es poden tallar arbres, trencar branques, llevat que sigui per una qüestió de cura o si la persona que el custodia en dona permís. Aquestes normatives s'engloben sota el concepte de *Law of the Land (Llei de la Terra)*, el qual és un sistema jurídic tradicional de les comunitats aborígens, inherent al territori i que emana de les cançons i històries ancestrals,

així com de la seva connexió amb la terra. El seu contingut es transmet de forma oral i tenen com a objectiu regular les relacions socials i familiars, l'accés i l'ús al territori, les pràctiques espirituals i rituals; i fins i tot les responsabilitats intergeneracionals. Totes aquestes regulacions, parteixen del respecte a l'entorn i a la terra (Watson 2000).

Amb l'arribada de les grans empreses multinacionals i dels seus projecte extractius, la *Llei de la Terra*, no ha sigut reconeguda ni recolzada per l'Estat, sinó que s'ha creat un sistema jurídic i regulador de l'extractivisme que ignora l'existència del sistema jurídic aborígen i desestimen el coneixement ancestral sobre el territori de les persones natives (Alimonda 2017). En conseqüència, les terres sagrades han sigut alterades sense filtres:

"I have experienced first hand the flood of alcohol into small mining towns in the Pilbara Region. I have also seen the influx of men from strange countries brought to work on the mines. During this time our men could only stand and wonder. The coming of the mines has brought more roads, noisy machines, tractors, semi-trailers and road camps into Aboriginal land. Large machines shift the ground from place to place, leaving great big holes in the earth. Strange men blast the rock and the mountains to create railway tracks. These activities have frightened and dispossessed the birds, animals, and small game such as the goanna, snake and porcupine. Our food has run away. Mining has created a restless and confused environment." (Kopusar, 2002, p.13)¹³

La desposseïció i alteració d'aquestes terres, obliguen a les comunitats a desconnectar-se de les seves arrels i tradicions; generant així un augment de conflictes familiars al privar a les generacions més joves del seu contacte directe amb la terra i desdibuixant el sentiment de pertinença i identitat a través del territori. Aquesta afectació cultural s'enllaça amb l'impacte social, ja que els *elders* (ancians), en especial les dones, són les persones encarregades de transmetre les pràctiques tradicionals a les generacions més joves. Si no hi ha accés al territori, es trenca la connexió i l'educació cultural i espiritual deixant les noves generacions sense l'orientació necessària per mantenir les tradicions; a la vegada que es desdibuixa el rol social i cultural de les dones.

Així, la desposseïció del territori i la desestructuració de les comunitats aborígens no només suposa una pèrdua material i espiritual, sinó també un profund trencament en els vincles familiars, comunitaris i culturals.

Impacte econòmic

Des d'una perspectiva econòmica, l'extractivisme ha alterat profundament els modes de vida aborígens, tradicionalment basats en economies de subsistència, intercanvi comunitari i gestió sostenible dels recursos. L'arribada de la indústria minera ha introduït dinàmiques de

¹³ Vegeu Annex 1.2, p. 87 per la traducció al català

mercantilització de la terra i ha provocat la dependència d'un sistema econòmic que sovint exclou els mateixos pobles indígenes dels beneficis materials (Altman 2005).

Tot i que alguns acords de compensació han generat ingressos per a certes comunitats, aquests sovint es gestionen a través de mecanismes externs i amb escassa participació comunitària, creant noves jerarquies internes i tensions socials (O'Faircheallaigh 2013). A més, la integració al mercat laboral extractiu ha estat limitada per la manca de reconeixement de les capacitats pròpies i per pràctiques discriminatòries en la contractació. Segons *The Australian Bureau of Statistics*, la població que pertan a comunitats aborígens en l'actualitat té uns ingressos inferiors, unes elevades taxes de desocupació, sortides educatives baixes, problemes complexos de salut (diabetis, addiccions, etc.). També s'indica que en general no tenen la mateixa accessibilitat a les llars de qualitat i segures (Kopusar 2002). Aquestes dades ens permeten interpretar que tot i la contribució de la mineria a l'economia occidental d'Austràlia, aquesta no es veu directament representada entre la població aborigen.

L'interès de la indústria minera atempta contra el dret a l'accés a la terra per a les diferents comunitats per a un interès econòmic que es dirigeix directament a empreses i treballadores estrangeres.

Malgrat que treballar dins la indústria minera sovint és considerat inapropiat culturalment per a algunes persones indígenes a causa de la *Law of the land* (Trigger 2002), hi ha aproximadament 5000 llocs de treball a Port Headland (Nord de Western Australia) que s'han donat a persones estrangeres que volen cada dues setmanes a la ciutat per a treballar a les mines (Kopusar 2002). Pocs d'aquests llocs de treball s'han ofert a la comunitat. Tanmateix, les dones i els menors tenen encara menys oportunitats laborals, ja que la majoria de posicions requereixen certs nivells educatius que no han estat a l'abast de la població aborigen. La falta d'accés a l'ocupació té com a resultats nous vincles amb les drogues dures, pel consum o inclús per la venda d'aquests per part de la comunitat aborigen. També la disponibilitat de droga ha augmentat en particular a causa de la presència de projectes miners i la demanda de les persones que hi treballen. Aquest fet desemboca en què l'esperança de moltes persones joves de la comunitat per a sortir de la pobresa sigui formar part de les empreses mineres: *"My dream is to get a job with BHP. If only I could do this, I would be happy"* (Kopusar 2002:14)¹⁴

¹⁴ Vegeu Annex 1.3, p.88 per la traducció al català

Indubtablement, l'extractivisme miner és un *stage* més del procés colonitzador de la població aborigen d'Austràlia que posa en risc l'estructura social, la cultura, l'economia, potenciant el racisme, l'exclusió social i la contaminació del medi ambient:

"The food is diminishing, the land is changing and the people are being forced to change as a consequence. How can we live in a permanently changed land where little is available to replace the old way of life? How can we deal with drug and alcohol abuse, family violence, homelessness, and new ways of teaching and learning? How do we take back control of our lives? How do we maintain our religion our beliefs, and our culture? How do we leave a heritage or even a home for our children? How do we deal with poverty? The introduction of mining has brought drugs and alcohol into areas that no white man would normally visit. Youth are enticed by the coldness of the drinks and the forgetfulness of mindaltering drugs. In addition to their physical health, women fear for their children's spiritual wellbeing, which is confused by limited knowledge of the new world." (Kopusar, 2002, p.14)¹⁵

3.2. Feminismes i gènere en el context de l'Austràlia Aborigen

3.2.1. Feminisme decolonial

El feminisme decolonial neix com a resposta crítica a les limitacions dels feminismes hegemònics, especialment aquells que, tot i tenir una voluntat emancipadora, reproduïen esquemes colonials i eurocèntrics en les seves pràctiques i categories analítiques. Aquesta perspectiva es fonamenta en la necessitat de descentrar el coneixement blanc-occidental i reconèixer la pluralitat d'epistemologies que emergeixen de contextos històricament subalternitzats per la colonització.

A diferència del feminisme occidental, que sovint universalitza l'experiència de les dones des d'una posició blanca, urbana i de classe mitjana, el feminisme decolonial defensa la producció situada del coneixement i posa al centre les experiències, cosmovisions i formes de resistència de les dones racialitzades, indígenes i del Sud Global. Autores com Lugones (2008) o Segato (2016) han posat en relleu que la colonialitat no només va implicar una ocupació territorial i econòmica, sinó també una imposició cultural i epistèmica que va transformar les relacions socials, incloent-hi les concepcions del gènere.

La colonialitat del poder (Quijano 2000), del saber (Castro-Gómez 2007) i de l'ésser (Maldonado-Torres 2007) estructuren encara avui les relacions globals i determinen quins coneixements són considerats legítims i quins no. En aquest sentit, el feminisme decolonial interpel·la tant les estructures patriarcal com les relacions de dominació racial i cultural que s'han naturalitzat dins els mateixos feminismes occidentals. Això inclou qüestionar la noció

¹⁵ Vegeu Annex 1.4, p.88 per la traducció al català

universal de dona com a subjecte polític, així com reconèixer la diversitat d'experiències, rols i identitats que adquireix en diferents contextos culturals.

El feminisme decolonial, per tant, no només denuncia els efectes de la colonització sobre les dones, sinó que també proposa una recuperació dels sabers ancestrals, de les pràctiques comunitàries i de les relacions de reciprocitat amb el territori. Aquest enfocament permet comprendre les resistències de les dones aborígens australianes no només com a accions polítiques, sinó també com a pràctiques espirituals, quotidianes i col·lectives que desafien l'ordre colonial en totes les seves dimensions.

En el marc d'aquesta recerca, el feminisme decolonial ofereix una eina teòrica i metodològica per analitzar com la indústria extractiva no només impacta materialment les comunitats aborígens, sinó que reproduïx una lògica de desposseïció, invisibilització i explotació vinculada a una història llarga de colonització. Al mateix temps, aquesta mirada permet identificar les formes de resistència articulades des de les veus i pràctiques de les dones, no com a víctimes passives, sinó com a subjectes actius en la defensa del territori, la cultura i la vida comunitària.

3.2.2. Feminisme indígena australià

Seguint les bases del feminisme decolonial i per a poder elaborar una anàlisi que s'apropi a la realitat interseccional de les dones aborígens, cal apropiarnos a la realitat i al saber d'aquestes per a poder establir la nostra perspectiva. És per això que resulta indispensable conèixer les veus i el posicionament entorn al feminisme decolonial de les dones aborígens.

En aquest cas es pren de referència la teorització de Moreton-Robinson (2000), que estableix els primers marcs teòrics del feminisme indígena, amb la voluntat de representar les dones aborígens, comunitat a la qual la mateixa autora pertany. Moreton-Robinson determina que el vincle entre les dones blanques de classe mitjana i el privilegi i opressió racial està estretament lligat i constituït pel colonialisme. Acceptar els valors, els reclams i la perspectiva del feminisme blanc occidental és acceptar la seva superioritat cultural i de valors, els quals exclouen i no tenen en compte les bases racials i culturals de les dones no blanques. És així que des del feminisme indígena es reivindica el posicionament crític de les dones blanques davant la supremacia blanca (Hamad 1999, citada per Moreton-Robinson, 2000).

Cal entendre que la cultura blanca, així com el feminisme blanc, s'ha desenvolupat epistemològicament dins una cultura capitalista, on la propietat, l'extracció i l'explotació eren la base del sistema. Tanmateix, la cultura no blanca, i en específic la de les dones aborígens

i la seva feminitat, s'ha construït a partir de la naturalesa i d'una relació orgànica amb aquesta. La mare terra és qui nodreix i sosté la comunitat: mares, filles, netes, dones, tietes i àvies, fortes i amb coratge, que mantenen una connexió inalienable amb la terra i una herència col·lectiva de desposseïció, racisme i sexisme (Collins 1991; citada per Moreton-Robinson 2000).

Des d'aquest punt de vista, el feminisme indígena es fonamenta en una epistemologia situada que emergeix de realitats socials diferenciades. Moreton-Robinson (2000) argumenta que les dones de les Primeres Nacions són portadores de sabers subalterns capaços de desafiar la supremacia moral i intel·lectual instaurada per la cultural colonial. Aquests coneixements són tangibles en la quotidianitat, en les xarxes familiars i comunitàries, i en la resistència als relats imposats. En aquest marc, l'escriptura de vida (*life writing*) es converteix en un acte polític que confronta el procés colonial i les pèrdues que la desposseïció comporta.

L'autora assenyala, igualment, que institucions com l'escola, l'ordenament jurídic o el govern continuen operant sota un ethos eminentment blanc, afirmant així que "*les nostres institucions continuen sent blanques tant en ethos com en pràctica*" (Moreton-Robinson, 2000: 23, traducció pròpia). Aquesta hegemonia es reproduïx també en el feminisme blanc hegemònic, sovint incapaç de reconèixer la pròpia posició de privilegi: "*La blancor no és percebuda com una categoria de diferència per la majoria de feministes blanques; tanmateix, és el punt de vista des d'on observen el món i despleguen la seva política*" (Moreton-Robinson, 2000: 26, traducció pròpia)

Així, malgrat les seves lluites, les dones blanques continuen essent beneficiàries del sistema colonial i marquen la norma de la feminitat a Austràlia. El feminisme indígena no es limita, per tant, a qüestionar les estructures colonials, sinó que també busca recuperar coneixements i pràctiques que germinen en la comunitat, en la memòria intergeneracional i en la terra, concebuda com un subjecte viu i polític.

Per això les vivències de les dones indígenes divergeixen de les interpretacions que en pot fer una dona blanca, sobretot quan es tracta d'avaluar l'impacte de la indústria extractiva. Comprendre el seu *standpoint*¹⁶ esdevé, doncs, imprescindible per entendre el seu posicionament.

¹⁶ Concepte que emprà Moreton-Robinson (2000) per fer referència al coneixement situat de les dones indígenes com a punt de partida, entenent que la vivència de cada dona serà diferent en funció a les dimensions d'opressió o privilegi a les quals es vinculin.

3.2.3. Decolonització del concepte de gènere

Per tal d'analitzar l'impacte de la indústria extractiva sobre les dones aborígens, és imprescindible comprendre què significa ser dona dins les seves comunitats i com s'ha configurat el gènere en aquests contextos. El concepte de gènere, tal com ha estat formulat i difós per la teoria feminista occidental, no pot ser aplicat de manera universal, ja que sovint reproduïx una visió eurocèntrica que desconnecta el gènere dels contextos històrics, espirituals i territorials propis de cada comunitat.

Com planteja Oyěwùmí (1997, 2005), la universalització del gènere com a categoria analítica és en si mateixa una imposició colonial. Aquesta autora argumenta que en moltes societats africanes -i, per extensió, en altres comunitats no occidentals- el gènere no és la principal organització social de les relacions, i que el seu predomini és un efecte directe del pensament colonial europeu. En aquest sentit, entendre el gènere des d'una perspectiva decolonial implica reconèixer que els rols, les responsabilitats i les identitats atribuïdes a dones i homes han estat reconfigurats per la colonització i que, sovint, aquestes nocions trenquen amb les estructures originàries pròpies de cada poble.

Des del feminisme indígena australià, el gènere es concep no com una categoria fixa, sinó com una construcció social profundament arrelada en el territori, l'espiritualitat i les relacions de parentiu. La feminitat entre les dones aborígens no s'ha desenvolupat a partir dels valors imposats per la cultura blanca, sinó que emergeix del vincle amb la terra i de les responsabilitats comunitàries associades a la cura, la transmissió del coneixement i la protecció del patrimoni cultural. Com assenyalen Hill i Newell (2009), la construcció del gènere en aquests contextos es veu influïda per una combinació de factors socials, religiosos, històrics i econòmics, que es manifesten de manera específica en cada comunitat.

Això implica reconèixer la diversitat interna de les comunitats aborígens australianes: existeixen més de quatre-centes nacions amb sistemes propis de relació social, formes d'assignació de rols, maneres de concebre la feminitat i pràctiques espirituals diferenciades. Tal com es recull en el **Mapa 2**¹⁷, cada territori manté una relació particular amb el concepte de gènere, el qual s'expressa en funció de la seva cosmovisió, l'organització política i les seves tradicions pròpies.

A més, la colonització no només va imposar un model de gènere binari i patriarcal, sinó que va reestructurar les formes de convivència i de transmissió intergeneracional del saber. En

¹⁷ Adjuntat a la pàgina 68 del present document

aquest context, la decolonització del gènere suposa desfer les capes de significat colonials i tornar a connectar amb les epistemologies pròpies que donen sentit a les experiències i rols de les dones dins la comunitat.

Aquest enfocament és essencial per entendre com la indústria extractiva impacta específicament les dones aborígens, ja que la seva feminitat no pot ser entesa al marge de la seva relació amb la terra, amb la memòria col·lectiva i amb les estructures socials pròpies. El gènere, en aquest marc, no és una simple categoria d'anàlisi, sinó una realitat situada i arrelada, que cal entendre des d'una mirada decolonial i respectuosa amb les especificitats culturals i polítiques de cada poble.

3.3. Resistències, dones i extractivisme.

3.3.1. Les resistències

Al llarg d'aquest document hem fet esmena al concepte *resistència*. Aquest fa referència als posicionaments que adopten o les accions que posen en marxa persones o col·lectius amb l'objectiu de desafiar iniciatives polítiques o projectes que identifiquen com a amenaces o amb conseqüències negatives pel seu territori.

En el context global de la indústria minera, aquestes resistències sorgeixen davant els projectes intensius d'extracció de recursos que es posicionen per sobre el llinar d'extracció essencial per a la subsistència i subministrament de la població; les vulneracions dels drets humans i la degradació ambiental que la caracteritza (Gudynas 2013, Acosta 2015).

El format i les estratègies que segueixen les resistències poden materialitzar-se en accions de caràcter grupal i públiques com les marxes multitudinàries, les accions legislatives o alteracions en l'ordre de vies públiques; fins a estratègies de caràcter més privat com la creació d'espais de persones afectades (sovint cercles de dones), espais de consulta popular, o bé pràctiques de cura quotidiana que persegueixen la reproducció de tradicions i activitats culturals i de cohesió comunitària (Red Latinoamericana de Mujeres Defensoras de Derechos Sociales y Ambientales 2021).

Les investigacions i els casos més visibles de resistències relacionades amb la indústria minera, s'han localitzat tradicionalment a l'Amèrica Llatina. Un exemple en són les resistències generades a partir del projecte Conga, a Cajamarà, Perú. Aquest és rebutjat per la comunitat des del 2012, a causa del greu impacte sobre els ecosistemes locals. Aquestes

resistències han pres forma de mobilitzacions multitudinàries, de referèndums locals, i demandes legals (Lang 2017).

3.3.2. El paper de les dones en les resistències extractives

Els estudis relatius als moviments de resistència, demostren que el rol de les dones dins els moviments de resistència contra els projectes extractius i la lògica capitalista, resulta d'especial rellevància, ja no només pel pes de la seva participació, sinó per la seva capacitat de lideratge (Pérez-Rincón 2020). Mies i Shiva (2013), associen aquest rol en el lideratge al vincle que tenen les dones amb la terra, que s'origina a partir de les tasques vinculades a la vida quotidiana de la comunitat, reproductives i de cura. Aquestes tasques situen a les dones com a principals afectades davant els impactes i les conseqüències socials i ambientals de l'extractivisme.

El rol de les dones i de les resistències que aquestes encapçalen, s'ha portat a l'àmbit públic i institucional gràcies a l'*ecofeminisme*. Aquest corrent busca destacar la relació entre les dones, especialment el d'aquelles que pertanyen a col·lectius indígenes, i les conseqüències directes dels projectes extractius, perjudicials per al medi ambient i per la quotidianitat d'aquestes; posicionant-les així com a les principals afectades. Aquestes conseqüències es poden veure representades en l'alteració d'aspectes relatius a les tasques de cura, d'alimentació familiar, de transmissió cultural; així com en les responsabilitats històricament associades a les figures femenines (Mies i Shiva 2013). És així, que els corrents econfeministes, tot evidenciant l'activisme comunitari i les resistències protagonitzades per les dones, desmantella la idea de dependència de la dona passiva i amb correspondència en l'àmbit domèstic.

Zaragocin-Carvajal, Moreano Venegas i Álvarez-Velasco (2018), teoritzen entorn a la perspectiva territori-cos, la qual indaga i permet comprendre la complexitat de les resistències femenines en relació a la indústria extractiva. Les bases d'aquesta perspectiva conceben el cos de les dones com a territori polític, al patir les conseqüències directes de les estructures econòmiques i polítiques exploten la terra; seguint així la concepció que "*allò personal és polític*", atribuïda a Carol Hanisch (1970). Conseqüentment, les dones que pertanyen a territoris colonitzats es veuen immerses en diferents dimensions de discriminació i d'exclusió que les converteixen en principals afectades, a la vegada que principals protagonistes de les dinàmiques extractives colonials i capitalistes.

De forma complementària, la teorització de Haesbaert (2013) i de Svampa (2019) coincideix en que, sota la globalització neoliberal, les empreses transnacionals imposen un control

territorial homogeni i adaptat als interessos econòmics d'aquestes. Aquesta lògica xoca amb les formes de territorialitat que practiquen les comunitats locals i genera fortes tensions pel domini i l'ús de la terra. En aquest escenari, són sovint les dones qui prenen la iniciativa, articulant xarxes de solidaritat que s'alcen contra aquestes dinàmiques extractives de caràcter global (Santanna dos Santos 2001).

Aquesta aproximació a la teorització sobre la participació de les dones en les resistències, es reforça amb les aportacions de Pérez-Rincón (2020, 2022), la qual destaca com l'activisme de les dones desestructura els estereotips de la mística femenina occidental, trencant les barreres entre la seva participació en l'esfera privada i pública. D'aquesta manera es deconstrueix la idea de dependència i del confinament passiu de la dona en l'àmbit domèstic, visibilitant, i fent legítima, la seva participació en la lluita per a la terra.

Tanmateix, les resistències posen en evidència la doble capacitat de resiliència de la població femenina, a ser capaces de sostenir les afectacions emocionals, econòmiques i socials de l'extractivisme, a la vegada que la seva capacitat d'organització de la resistència:

"Las mujeres fueron quienes más padecieron los impactos de la apropiación social, material y cultural del territorio, viviendo en una situación de sobrecarga social, afectiva y económica determinan las graves condiciones emocionales y físicas. A pesar de todo esto, fueron ellas quienes tuvieron la fuerza de retomar a sus comunidades para reconstruirlas y reencontrar modos de subsistencia y resistencia." (Red Latinoamericana de Mujeres Defensoras de Derechos Sociales y Ambientales, 2021, p.97)

Així doncs, i seguint les reflexions de Brereton i Parmenter (2008) la implicació de les dones com a capdavanteres de les lluites contra la indústria extractiva, evidencia la seva capacitat política en la defensa d'un model de vida alternatiu i basat en la sostenibilitat econòmica, la justícia social i la consciència entorn les cures.

4. Objectius i Metodologia

La revisió bibliogràfica plasmada en el marc teòric ens ha permès identificar la indústria extractiva com a una estatègia colonial que té un impacte directe a la comunitat aborígen, però en especial a les dones com a principals cuidadores de la terra i de la cultura.

Per altra banda, l'experiència viscuda en primera persona, m'ha permès constatar una manca de reconeixement, tan dins com fora de la indústria, dels impactes estructurals que el colonialisme i el model extractiu continuen exercint sobre les poblacions indígenes d'Austràlia. Tot i la presència creixent de veus aborígens a l'esfera pública, aquestes sovint romanen invisibilitzades, la qual cosa afavoreix la perpetuació d'estereotips, tal com l'associació de les comunitats a la falta de esforç o la dependència, que sovint acaben legitimant la marginalització de les comunitats (Tuhiwai Smith, 1999).

És per això que aquesta investigació es desenvolupa a partir de la hipòtesi de que *les dones de la comunitat aborígen¹⁸, són subjectes invisibilitzats dels impactes del extractivisme, a la vegada que són les principals salvaguardadores de la defensa de la terra, i en conseqüència, de la cultura i les comunitats aborígens.*

Amb aquesta premissa, es planteja una recerca emmarcada des del feminisme interseccional i decolonial, que doni a conèixer els impactes de la indústria extractiva des d'una perspectiva de gènere arrelada al les experiències i al coneixement situat de les dones aborígens; a la vegada que es visibilitzi els moviments i les accions de resistència que les mateixes dones protagonitzen, donant veu tant als moviments públics i institucionalitzats, com a les accions quotidianes que contribueixen a la lluita.

Així doncs, la recerca parteix de la pregunta inicial i dels consegüents objectius que es presenten a continuació:

Quines formes de resistència articulen les dones aborígens australianes davant els impactes de la indústria extractiva?

- Objectiu general: Descriure i analitzar diverses formes de resistència liderades per dones aborígens davant l'impacte de la indústria extractiva.
- Objectius específics:

¹⁸ Tal com s'ha especificat anteriorment, la investigació s'enfoca en el cas de les dones aborígens, i no es fa referència a les dones que pertanyen a les illes de Torres Strait. Això es deu a que el context, procés colonial i presència de la indústria extractiva és diferencial a la de l'illa d'Austràlia.

- Identificar els impactes socials, culturals i econòmics de la indústria extractiva d'Austràlia sobre el col·lectiu de dones aborígens, des d'una perspectiva de gènere interseccional, ecofeminista i decolonial.
- Visibilitzar el coneixement, les pràctiques i els rols femenins en la defensa del territori i la cultura.
- Identificar i donar veu a les resistències com a formes de sobirania cultural i política, des d'una pràctica situada i una perspectiva no occidental.

Aquesta recerca no es formula amb la voluntat de crítica ni de proposta des d'una posició occidental. Més aviat es busca consolidar un espai on les experiències locals dialoguin amb el marc acadèmic sense subordinacions; reconeixent-les com a subjecte epistèmic i polític i amplificant la seva veu des d'un acompanyament responsable (Escobar 2009).

Al llarg del desenvolupament del marc teòric, s'ha vetllat per tal de que els objectius i les tècniques emprades avancin de manera congruent, garantint un procés arrelat, respectuós i crític amb les estructures de dominació que es volen analitzar.

Enfocament epistemològic i punt de partida

La investigació s'inscriu en un paradigma qualitatiu, interpretatiu i situat, fidel a una mirada feminista decolonial que, segons Lugones (2011), concep el colonialisme com una arquitectura de poder que articula patriarcat, racisme i capitalisme. Aquest posicionament, també inspirat en les aportacions de Tuhiwai Smith (1999), posa en dubte els estàndards epistemològics hegemònics i occidentals, a la vegada que reconeix les dones aborígens com a agents legítims de producció de coneixement. És per això que es busca l'adopció d'una epistemologia situada, d'acord amb la visió del feminisme indígena, fent ús del coneixement de les dones com a base teòrica, i amb voluntat d'anular l'objectivitat de la ciència i la recerca occidental.

Des d'aquesta premissa, la recerca es concep com una pràctica de resistència i reparació, sempre condicionada al respecte i al compromís ètic amb les epistemologies autòctones.

La interseccionalitat i la perspectiva decolonial han orientat decisions clau. En l'anàlisi de les fonts i dels discursos s'ha evitat projectar categories universals de gènere que anul·len les especificitats de les dones indígenes (Lugones 2011, Curiel 2007, Oyěwùmí, 2005). En comptes d'això, el concepte de "dona" s'ha construït a partir de les pròpies veus aborígens, tot defugint imposicions eurocèntriques.

Alhora, s'han incorporat els postulats del feminisme indígena a través d'autores com Moreton-Robinson, que entén el vincle indissociable entre cos, terra, coneixement i comunitat. Aquesta perspectiva és essencial per captar tant els impactes de la indústria minera com els mecanismes de resistència articulats per les dones aborígens.

Estratègies de recollida de dades

La recollida de dades d'aquest treball de camp s'ha estructurat mitjançant dues vies: l'anàlisi documental i les entrevistes semiestructurades.

El treball de camp combina dues vies:

- Anàlisi documental: Inclou literatura acadèmica, informes comunitaris i materials d'organitzacions indígenes, amb preferència per textos elaborats per autores aborígens o amb una òptica crítica i decolonial.
- Entrevistes semiestructurades. Concebudes com espais de diàleg narratiu amb dones aborígens involucrades en processos de resistència o vinculades al sector miner. La mostra composta per 5 dones, s'ha seleccionat atenent la trajectòria, l'arrelament comunitari i la capacitat d'aportar una mirada situada; sempre tenint en compte la representació de diferents comunitats, edats i àmbits d'actuació.

Les dones entrevistades s'han agrupat en tres àmbits de resistència seguint amb els eixos establerts pels impactes de la indústria extractiva; i amb la finalitat de facilitar l'exposició dels impactes amb perspectiva de gènere i de les resistències vinculades:

1. Social: activistes i líders que negocien directament amb la indústria o que vetllen pel benestar social de la comunitat i de les dones.
2. Cultural: participants en iniciatives que tenen com a objectiu la defensa de la cultura i del territori.
3. Econòmic: dones emprenedores, professionalitzades a la indústria minera o integrades en departaments de cultura i medi ambient.

La finalitat d'aquestes converses no és tant extreure dades quantificables com acollir relats vitals silenciats i validar-los com a coneixement.

Per tal de garantir la comprensió i el rigor interpretatiu, les entrevistes realitzades en anglès han estat traduïdes al català amb el suport de la intel·ligència artificial (*ChatGPT*, *OpenAI*,

versió GPT-4), i posteriorment revisades manualment i des d'una visió crítica per tal de mantenir el significat, to i context de les veus de les dones entrevistades. Així doncs, aquesta eina s'ha utilitzat únicament com a suport en la traducció i no en l'anàlisi d'aquestes.

Adoptant una perspectiva interseccional, aquesta recerca assumeix que gènere, raça, classe i cultura es construeixen mútuament; per això, rebutja marcs analítics aliens i legitima els sabers i valors comunitaris. D'acord amb les orientacions de Tuhiwai Smith (1999), aquesta recerca parteix de la voluntat d'esdevenir un acte de compromís, orientat a reconèixer, escoltar i amplificar les veus que han estat sistemàticament silenciades per l'acadèmia occidental.

5. Resultats de la recerca

En aquest capítol es presenten els resultats de la recerca que s'han obtingut a través de les diferents estratègies de recollida de dades. Tota la informació que exposada ve directament donada per les dones aborígens entrevistades, o bé ha sigut extreta de documentació, articles o materials d'organitzacions d'origen i creació aborigen.

Seguint la metodologia decolonial, s'inicia amb la definició del concepte de dona a partir de les percepcions i relats d'aquestes. Aquesta concepció ens permet exposar a continuació els impactes específics que la indústria extractiva està generant per a les dones aborígens.

En segon lloc, es presenten les diverses accions, activitats i projectes de resistència identificats durant les entrevistes i en altres fonts d'origen aborigen. Aquests exemples aborden, des de múltiples dimensions, les afectacions derivades de l'extractivisme.

5.1. Ser dona en la comunitat aborigen:

En moltes d'aquestes societats, tant homes com dones custodien la cultura i el coneixement, però ho fan des d'espais i pràctiques específiques. Mentre els homes transmeten el vincle amb la terra mitjançant campaments o activitats de formació amb els grups més joves, les dones centren els seus esforços en la revitalització lingüística o en cerimònies de caràcter familiar (Aboriginal Health Council of South Australia [AHCSA], 2019).

Per exemple, i tal com indica Bianca Mcneair, activista i artista aborigen, els rols dels homes i les dones són complementaris pel funcionament de la comunitat i de la seva cultura:

"The women are responsible for life, for birth, and the men are responsible for death. And both are very important roles [...] You can't really have one without the other. But they are both very separate in themselves as well, you know. And the journey in between is how we bring it together with both of those roles." (Bianca Mcnair, entrevista personal, 20 de març del 2025).¹⁹

La sinergia d'aquests rols es caracteritzen per un posicionament de poder diferent al perpetrat per la societat colonial i heteropatriarcal blanca. És així, que les dones dins aquestes comunitats ocupen espais de poder específic, entre ells, el lideratge: *"Women are the backbone of the community, we are hold everything together and mainly have most of the say when it comes to day to day things."* (Shannieka, entrevista personal, 22 de maig del 2025)²⁰.

¹⁹ Vegeu Annex 1.5, p.88 per a la traducció en català

²⁰ Vegeu Annex 1.6, p.88 per a la traducció en català

Tot i que aquest sovint no respon a una jerarquia estàtica, ja que ens trobem també davant de casos amb homes líders, en moltes ocasions aquest recau sobre les dones, sobretot quan aquestes actuen com a activistes, referents comunitàries i dipositàries del saber col·lectiu (AHCSA, 2019).

Polly Cutmore, durant l'entrevista realitzada en la present recerca, afirma que el rol de les dones dins la comunitat és el lideratge; però també ho són les cures:

“Leadership. It's leadership. But also family obligations within your family, you know, and making sure that every you know, making sure that the family and the community are well aware of what's going on, you know.” (Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març del 2025)²¹.

Així doncs, el rol de cures de les dones aborígen, vinculades estretament amb la maternitat, sovint s'entén en termes extensos: va més enllà de la criança biològica, ja que inclou l'atenció i el suport a la infància dins d'una xarxa de parentiu ampliada (AHCSA 2019).

Aquesta funció de cura, unida a les xarxes de suport entre dones i a l'expressió emocional col·lectiva, configura una identitat femenina vinculada a la resistència, la resiliència i la cura de la comunitat. Així doncs un tipus ideal d'una dona aborígen és una activista que dona suport a la comunitat i que encoratge a seguir els seus passos.

Ara bé, a dia d'avui aquestes construccions no han estat alienes als processos de colonització. Tal com denuncia Fredericks (2010), la colonització i els estereotips de gènere importats per la societat blanca van tenir (i tenen) un impacte devastador en les dones aborígenes i en la seva identitat. Van ser desposseïdes de les seves terres, autonomia personal i espais d'agència econòmica, social, espiritual i cerimonial (Fredericks 2010); afectant així els seus rols tradicionals i les estructures pròpies que les definien.

²¹ Vegeu Annex 1.7, p.88 per a la traducció en català

“La maternitat i l’avianitat en les comunitats Blak comporten responsabilitats profundes que van molt més enllà de la simple criança dels infants.

Com a mares, són les primeres mestres, guiant els seus fills amb el coneixement transmès de generació en generació, assegurant que la seva cultura, valors i tradicions continuïn vives.

Són protectores, nodrint les seves famílies tot i la violència sistèmica i la negligència social.

Són sanadores, oferint saviesa i cura als seus fills i nets, proporcionant força emocional, estabilitat i un sentit de pertinença.

Com a àvies, el seu rol s’amplia encara més. Són les guardianes de la història, les narradores que custodien el saber dels seus avantpassats, vetllant perquè les generacions futures mantinguin el vincle amb la terra, la llengua i les tradicions.

Assumeixen la responsabilitat de salvaguardar el futur establint una base de resiliència i orgull en les seves comunitats, lluitant per assegurar-se que els seus fills i nets mai no oblidin qui són ni d’on venen. Al llarg de tot això, es mantenen com a pilars de força, resiliència i amor.”

Figura 1. Text de Charlotte Allingham. Publicat a Instagram (@coffinbirth). Traducció pròpia ²²

5.2. L’impacte de la indústria extractiva en les dones aborígens.

La concepció de dona des de la visió aborigen ens planteja que dins les mateixes societats les dones sostenen l’arquitectura quotidiana del grup, des de la cura fins a la governança comunitària. Per això, l’extractivisme i els seus impactes no són neutres al gènere. Els danys que genera la mineria s’entrellacen amb els rols socials, culturals i econòmics que elles exerceixen i, per tant, reben l’impacte amb més força que en el cas dels homes (Hill i Newell 2009, Brereton i Parmenter 2008).

Amb aquest bagatge, el present apartat recull els impactes de la mineria des d’una perspectiva de gènere decolonial.

L’Impacte social de l’extractivisme en les dones de les comunitats aborígens:

La presència de la mineria en territoris aborígens australians altera profundament l’estructura social, especialment pel que fa a la definició dels rols de gènere i a la posició social que les dones ocupen dins les seves comunitats.

²² Vegeu Annex 1.8, p.89 per a la lectura del text original

En primer lloc, l'entrada massiva d'homes al mercat laboral miner sol anar acompanyada de l'abandonament de tasques tradicionals de subsistència. Més enllà de les conseqüències culturals i econòmiques que se'n deriven i que es tractaran més endavant, aquest procés incrementa la càrrega del treball reproductiu de les dones, les quals esdevenen les principals responsables de l'alimentació i de les cures (Hill i Newell 2009). D'aquesta manera, es reforça una divisió sexual del treball de tall occidental que consolida la subordinació social i laboral femenina.

En segon lloc, la degradació ambiental causada pels projectes miners també dificulta l'accés a recursos bàsics com l'aigua potable i els aliments, fet que afebleix la capacitat de subsistència de la comunitat i erosiona la posició social de les dones al ser-ne les principals proveïdores. Davant d'uns ecosistemes més fràgils, elles es veuen obligades a recórrer distàncies més llargues per obtenir aigua, fusta o productes forestals, assumint una sobrecàrrega de feina (Hill i Newell 2009).

Així doncs, i segons Hill i Newell (2009), el sistema extractiu no només modifica els rols de gènere tradicionals mitjançant un canvi en la redistribució del treball domèstic, sinó que instaura noves dependències econòmiques intrafamiliars. El salari dels homes aborígens empleats per les mines, reproduceix la figura del *male breadwinner* i situa les dones en una posició de dependència. Aquesta es veu agreujada per la gestió masculina de les compensacions financeres i *royalties*²³ derivades de l'explotació minera: les llars encapçalades per dones sense representació masculina sovint en queden excloses.

En l'esfera política, les dones aborígens sovint resten invisibilitzades. Diferents estudis assenyalen que queden fora dels espais de negociació i de distribució dels beneficis de l'activitat minera (Connell i Howitt 1991, Gibson i Kemp 2008, citats per Brereton i Parmenter 2008). L'absència de consulta femenina durant els processos de consentiment lliure, previ i informat, o en la presa de decisions sobre accés a la terra i compensacions, tal com indica Bianca Mcneair en la seva entrevista (2025), "*It is very hard for them to actually listen to what we've got to say, because they've taken on that colonial way of thinking that the man knows everything*"²⁴; obre la porta a una nova onada de desposseïció política i social. Aquest buit contradiu pràctiques tradicionals on les dones tenien un paper decisiu en la gestió comunitària del territori (Hill i Newell 2009).

²³ Concepte per a fer referència als pagaments periòdics que reben algunes famílies i/o comunitats aborígens a canvi de fer ús de les "seves" terres. Sovint són fruit dels pactes de negociació entre els *traditional owners* i les empreses mineres.

²⁴ Vegeu Annex 1.9, p.89 per a la traducció en català

Finalment, la transformació social associada a la mineria comporta l'aparició de problemàtiques de salut i benestar. L'increment d'una força laboral flotant i majoritàriament masculina s'ha relacionat amb l'augment del consum d'alcohol, dels episodis d'agressió sexual i de la prostitució a les zones properes a les explotacions (Altman i Markham 2015). Aquestes dinàmiques, especialment en contextos on les xarxes de suport comunitari es veuen debilitades i l'accés a serveis de salut és limitat, impacten amb especial cruesa sobre el benestar de les dones, posicionant-les en una realitat cada cop més vulnerable.

L'impacte cultural de l'extractivisme en les dones aborígens:

Tal com s'ha esmentat anteriorment, en la cosmovisió de nombroses comunitats aborígens australianes, la terra no és un mer escenari físic sinó un ésser amb vida pròpia que connecta l'espiritualitat, la identitat col·lectiva i la relació entre generacions. Quan l'explotació minera altera alguna variable d'aquest entramat, la transformació no es limita a danys ambientals o a pèrdues econòmiques, sinó que genera una fractura profunda en els vincles espirituals i culturals que sostenen la vida comunitària i les identitats de gènere que se'n deriven (Langton 2021).

Una de les expressions més devastadores i amb més controvèrsia és la destrucció (o la clausura) dels espais sagrats. Moltes comunitats aborígens disposen d'espais espirituals diferenciats per gènere, reservats exclusivament a dones o a homes, on es transmeten coneixent espiritual i cultural. El respecte d'aquests llocs forma part de l'ordre i de les tradicions comunitàries, assegurant així la circulació de sabers, la cura entre dones i l'equilibri social. L'extractivisme accedeix a aquests espais, trencant així les lleis internes de la comunitat des d'una ignorància significativa. Excavadores i tanques priven el lliure accés, sense que hi hagi cap reconeixement jurídic de la transgressió (Kopusar 2002). El resultat és una doble violència: s'ataca la terra i, amb ella, la trama de relacions que se'n deriva.

La transgressió de les normes comunitàries i la impossibilitat d'accedir a llocs tradicionals impedeix a moltes dones grans complir amb la seva tasca educativa i espiritual, amenaçant així la continuïtat del saber ancestral:

"A grandmother wanted to take her grandson back to a special place, a certain riverbed, to begin his teaching. Soon he would be too old for her to do this. But she no longer had the right to take him there. The riverbed was blocked, fenced off. But it was her land. It had belonged to her father and his father and his father before him. Where could she go? What should she do? Will all her knowledge die with her?" (Kopusar 2002:14)²⁵

²⁵ Vegeu Annex 1.10, p.89 per a la traducció al català

Aquesta cita simbolitza la pèrdua que acompanya l'extractivisme: quan els espais rituals són destruïts o privatitzats, el coneixement indígena salvaguardat en la memòria de les sàvies, i transmès a través del contacte amb els espais sagrats, corre risc de desaparèixer.

L'impacte cultural també s'evidencia en la ruptura de l'ordre simbòlic que assignava a les dones un rol central en la gestió espiritual del territori. Tal com descriu Piella Vila (2001), la transició cap a una economia de mercat redueix el valor simbòlic i espiritual de les dones com a productores de coneixement i de vida, provocant una pèrdua d'estatus dins l'imaginari col·lectiu. Ja no són reconegudes com a guardians del territori, sinó com a subjectes passius dins una estructura de poder externa i patriarcal.

Aquesta desvalorització forma part d'un procés colonial que redibuixa els rols de gènere i expulsa les dones de l'espai públic cerimonial. La pèrdua d'autonomia i de reconeixement no és només laboral o econòmica: penetra en el teixit de la memòria i amenaça la continuïtat cultural mateixa.

L'impacte econòmic de l'extractivisme en les dones aborígens:

Quan la mineria irromp en els territoris aborígens, topa de ple amb l'engranatge econòmic que des de fa centenars de generacions, garanteix l'equilibri comunitari. La nova lògica basada en l'acumulació de capital, totalment aliena a l'economia de subsistència, subverteix els valors locals i desestabilitza les formes pròpies d'organització social, cultural i econòmica. Les pràctiques de cura i la relació respectuosa amb la terra, històricament defensades per les dones, perden pes davant la narrativa extractivista, que erosiona la seva autoritat, lideratge social i econòmic (Hill i Newell 2009). Alhora, la presència de la indústria dificulta l'accés als recursos de subsistència tradicionals i aboca les famílies a situacions de pobresa estructural, incrementant el risc d'exclusió.

En aquest context, resistir i mantenir economies de subsistència és cada cop més complicat. La pressió econòmica, sumada a les amenaces del colonialisme i la manca d'oportunitats reals, deixa les comunitats amb poques opcions més enllà d'incorporar-se al circuit extractiu. S'obre així una fractura interna: d'una banda, qui defensa els valors ancestrals; de l'altra, qui veu en la feina a la mina l'única sortida per escapar de la pobresa:

"It's a sensitive subject, especially for people like me and probably Polly too, where we've lived in these areas where the power and the money is there, but we haven't taken it out of principle. And we haven't worked for those companies, you know. In my country, in WA, there's a lot of big resource and mining industry that work here that a lot of my family work through. And it's almost like I'm one of the poor ones in my family because I don't work for the mines, you know. And I have to sit in that space and be comfortable with it too. Because everyone else is driving around \$600,000 land drivers and land cruisers and big four drives and got boats and all that. But we've had to humble

ourselves and say no and even work through and find economical ways to provide for our families, you know.” (Bianca Mcneair, entrevista personal, 25 de març del 2025)²⁶

Les dones també són les que de manera més intensa pateixen les conseqüències ambientals i la pèrdua d'autonomia econòmica. Des del seu rol de mares i àvies, expressen la preocupació per un futur en què la mina es presenta, per a la gent jove, com l'única porta d'accés a un salari estable: *“Will my child be lucky enough to secure a job with a real wage and escape from the poverty in which we live?”* (Kopusar, 2002, p. 14)²⁷.

D'altra banda, quan accedeixen a la indústria, les dones aborígens afronten una doble discriminació, per qüestions de gènere i de raça, que sovint les confina a les feines més precàries i mal remunerades (Hill i Newell 2009). Tot i els programes de diversificació, la bretxa interseccional és clara: el 2006 les dones no indígenes representaven el 15 % de la plantilla minera, mentre que les dones indígenes amb prou feines arribaven al 0,4 % (Parmenter 2009). Elles mateixes denuncien sentir-se infravalorades, sense veu i amb poques opcions de promoció.

A més, fins i tot dins aquest sistema que erosiona els seus valors, moltes continuen sotmeses a la pressió cultural de redistribuir els ingressos a la comunitat. Aquest imperatiu de compartir, arrelat en una lògica de cures col·lectives, pot reforçar la càrrega emocional i econòmica que recau sobre elles (Kopusar 2002).

En definitiva, la implantació de la indústria minera, lluny de facilitar l'emancipació econòmica femenina, consolida desigualtats estructurals i destrueix els fonaments d'autonomia i reciprocitat que sostenien les comunitats. Tant per a les qui resisteixen com per a les qui acaben treballant a la mina, l'extractivisme implica una reconfiguració profunda, i sovint dolorosa, de la seva realitat material i simbòlica.

La multidimensionalitat dels impactes de la indústria extractiva cap a les dones aborígens

El balanç d'aquests impactes confirma que la mineria no pot llegir-se disgregada: els danys socials, culturals i econòmics estan interconnectats. A les dones els toca assumir més responsabilitats en contextos de desposseïció, veuen restringits els seus espais de coneixement i transmissió cultural i queden atrapades en noves dinàmiques de dependència que erosionen l'autonomia que, fins a l'arribada del colonialisme, sostenia la vida comunitària.

²⁶ Vegeu Annex 1.11, p. 89 per a la traducció al català.

²⁷ Vegeu Annex 1.12, p.89 per a la traducció al català

Kopusar, l'any 2002, advertia que la discriminació que pateixen les dones les acompanya al llarg de tot el cicle extractiu. Els biaixos de gènere, arrelats per l'heteropatriarcat occidental, bloquegen la seva participació real i perpetuen la subordinació. Tant les polítiques públiques com els protocols empresarials, que sovint no apliquen una perspectiva de gènere interseccional i decolonial, les deixen fora de la consulta, de la presa de decisions i del repartiment de beneficis.

La seva relació amb la terra, concebuda com un ésser viu que dona vida, xoca frontalment amb la lògica colonial que tracta el territori com una mercaderia. Aquesta dissonància obliga a una lectura integral i situada que les reconegui, no com a figures passives, sinó com a agents polítics centrals en la resistència, la cura i la transformació de la comunitat.

Només una mirada decolonial que interrelacioni les dimensions de gènere, raça i cultura permetrà entendre les múltiples violències que les travessen i, alhora, les vies d'emancipació que emanen de la seva lluita quotidiana.

5.3. La invisibilització del rol de dones aborígens

El paper i la veu de les dones aborígens en les lluites decoloniales i extractivistes han estat silenciats al llarg de la història per les institucions polítiques i judicials.

Ara com ara, les autoritats segueixen infravalorant i ignorant els rols de lideratge, de governança i de coneixement de l'entorn que tenen les dones dins les comunitats. És així que en els processos de consulta ambiental, les empreses mineres consideren només els homes, a qui atorguen el paper de *authority men*, relegant les *elders* que custodien el *Law of the Land*:

"And so it was very, it's very hard for them to actually listen to what we've got to say, because they think that they've taken on that colonial ways of thinking that the man knows everything.[...] Authority men. They should be the last, should have the last say. And that's not to say, you know, it's a community that says that." (Polly Cutmore entrevista personal, 2025)²⁸

De la mateixa manera, Koolmatrie (2006), reclama que no es tingui en consideració el coneixement de les societats aborígen, després de 45.000 anys de presència reconeguda en el territori. Aquesta falta de referència al coneixement local aborígen es deu a una infravaloració i a una subestimació de la capacitat de coneixement aborígen envers el coneixement occidental; que es reforça quan es tracta del coneixement de les dones aborígens. En aquest cas, les prenocions i preconcepcions encarnades en els estereotips i construccions de gènere occidentals, influeixen en la invisibilització del paper de les dones en les resistències i en les decisions entorn a la indústria minera. A més, aquestes nocions

²⁸ Vegeu Annex 1.13, p.89 per a la traducció al català

també es nodreixen d'imaginariis com el de “the angry black woman”, i que pretén caracteritzar-les com a histèriques, irracionals i desorganitzades, i poder deslegitimar així el seu discurs: “*We find ourselves being the angry black woman a lot. We have to embrace that, move with it and still bring the love.*” (Bianca Mcneair, entrevista personal, 20 de març del 2025)²⁹.

Mcneair, en la seva entrevista, afirma que sempre hi han hagut dones empoderades alçant la veu, i, coincidint amb Cutmore, estan d'acord en què durant els últims anys les dones no han estat liderant les organitzacions aborígens vinculades a la defensa de la terra i al canvi climàtic ja que havien estat cuidant a les persones més joves, les llars i els vincles socials erosionats pel colonialisme i l'extractivisme. Tot i això, en un context en què es parla de feminisme i d'interseccionalitat, la seva veu i el seu coneixement comença a prendre força:

“So, now, women have got to get back to what they're supposed to be doing, and that is going back, being the mothers of the country, but also being, you know, the mother of the children, but also the mother of the country, and looking after country, and taking their role back to there too. And that is also when they're teaching their children what out on country, you know. [...] And it's finally our women are finally coming out and telling their stories because because of the colonising lifestyle and that's been put on us” (Polly Cutmore, entrevista personal, 2025)³⁰

“I think we've always had strong women speaking up. But there's never been that open space and empowerment for women before. And so, you know, when we talk about feminism and intersectional feminism, those sort of things, you see a lot of non-Aboriginal women coming to us, too. Because they know that our ways are the only way forward as well.” (Bianca Mcneair, entrevista personal, 2025)³¹

5.4. Les estratègies de resistència de les dones aborígens

Moreton-Robinson exposa que el cos de les dones “*is the link to people, country, spirits, herstory and the future, and is a positive site of value and affirmation as well as a site of resistance.*” (Moreton-Robinson 2001:15)³².

És així que la destrucció de la terra suposa també una forma de violència sobre elles; i per això, les resistències de les dones aborígens australianes davant l'extractivisme esdevenen una expressió profunda de la seva lluita per la supervivència cultural, espiritual i històrica en un context de colonització persistent. Aquestes resistències no només sostenen els efectes de la destrucció ambiental i territorial causada per la mineria, sinó que també són una lluita en contra l'exclusió estructural i el racisme institucional que travessen les seves vides, cossos i històries.

²⁹ Vegeu Annex 1.14, p.90 per a la traducció al català

³⁰ Vegeu Annex 1.15, p.90 per a la traducció al català

³¹ Vegeu Annex 1.16, p.90 per a la traducció al català

³² Vegeu Annex 1.17, p.90 per a la traducció al català

Cal també entendre que el llegat i l'impacte generat pel colonialisme és inseparable de l'anàlisi i de la comprensió de les resistències que se'n deriven (Tuhiwai Smith 1999); i sovint aquestes no sempre es donen a conèixer en l'àmbit públic i històric, sinó que també s'executen des de la intimitat i la quotidianitat.

D'aquesta manera, i seguint la perspectiva del vincle terra-cos que exposa Moreton Robison, en el present document identificarem com a resistències totes aquelles accions que siguin identificades com a actes de resistència per a les mateixes dones, i que en molts casos van més enllà de l'acció directa o la protesta visible. Es donarà peu així exposar com a resistències accions com l'educació, per a transmetre coneixements ancestrals (Simpson 2017), la socialització d'històries a través del *life writing* i les *Storytellers* (Tuhiwai Smith 1999), la cura comunitària, el manteniment de l'espiritualitat i dels llocs sagrats, la creació cultural o les pràctiques més quotidianes i tradicionals del dia a dia.

5.4.1. Resistències socials i polítiques

Les resistències generades per les dones aborígens que giren entorn de la dimensió social, acostumen a adoptar una forma jurídica i política. Tot i la invisibilització i infravaloració per part d'una societat occidental patriarcal, aquestes han sigut protagonistes en els diferents moviments de resistència articulats des de les comunitats. Sovint, aquest protagonisme ha adoptat el paper de lideratge comunitari, la protecció i la defensa del territori; així com la participació en espais de govern.

Lluny de ser figures passives, aquestes lideren moviments col·lectius que planten cara a la indústria extractiva des d'unes pràctiques que segueixen la seva filosofia ancestral: el cuidat i la defensa del territori.

Al llarg d'aquesta recerca, s'han pogut detectar diferents estratègies i accions de resistència vinculades a la dimensió social i dirigides tant a la recuperació de visibilitat i poder polític, com al reforç de les estructures polítiques i socials de les seves comunitats a través de reivindicar la seva existència.

a) Visibilització i recuperació de la veu política i mediàtica

L'exclusió i la invisibilització de les dones aborígens en les estructures polítiques i legals d'un sistema colonial, és un dels efectes del colonialisme que s'accentua en l'àmbit de l'extractivisme i que s'ha convertit en un dels camps de lluita actual per aquestes. L'exclusió, que contrasta amb els seus rols polítics i de lideratge que assumeixen dins les seves comunitats (sobretot en relació a la protecció del territori), desplega un seguit d'actituds de

resistència i d'organització social que busquen reprendre i ocupar de nou espais visibles i amb altaveu, tant en les institucions, com en els processos de negociació amb empreses extractives per a la defensa dels drets de les seves comunitats i del territori.

- **Participació en processos de negociació legal amb les empreses mineres:**

La intervenció i implicació activa en els processos de negociació, en els acords legals, en els processos de consulta sobre drets nadius o en la gestió d'impactes ambientals i culturals derivats de la presència minera, són protagonitzats per les dones aborígens. Sovint, la seva presència en aquests espais no només busca frenar els projectes extractius; sinó també garantir que qualsevol activitat al territori es faci respectant *The law of the land*, que inclou les formes pròpies de governança, el dret al consentiment lliure, previ i informat, i la protecció dels llocs sagrats. D'aquesta manera, les dones busquen recuperar el control legal de les decisions que es prenen entorn el territori:

«Just the structure of it is not for us. It's for mining companies, you know, pretty much. And so, we have to continually fight through those processes.» (Bianca Mcneair, entrevista personal, 2025)³³

Una de les estratègies de resistència reconeguda de les dones aborígens és el seu paper com a portaveus de campanyes contra les activitats d'impacte mediambiental vinculades a l'extractivisme. Aquestes campanyes, enfocades a evitar projectes perjudicials pel territori, tenen un l'objectiu principal de lluitar pels drets de les comunitats, el dret de la terra, a la cultura i al benestar; a la vegada que busquen preservar el dret a decidir de les famílies i les persones que habiten el territori (cohesió social).

Tot i que no es disposa de dades quantitatives específiques, al llarg de la recerca s'ha pogut destacar el nombre de dones portaveus de diferents moviments activistes en contra els projectes miners. Un exemple n'és Polly Cutmore, una dona de les terres de Gomeri, reconeguda pel seu activisme i participació en moviments de defensa de la terra, a qui s'ha tingut el plaer d'entrevistar.

Cutmore ha esdevingut una de les veus més potents en la defensa dels llocs sagrats de Narrabri, territori sota amenaça del projecte de gas impulsat per SANTOS (South Australia Northern Territory Oil Search). La seva activa participació en campanyes públiques i en mitjans de comunicació ha sigut clau per a visibilitzar els impactes mediambientals i culturals del projecte. A la vegada, el seu lideratge ha sigut clau en la coalició de *Gomeri Women's Network*, la qual ha desencadenat un seguit d'oposicions legals al projecte davant la *Native Title Tribunal*, al·legant la destrucció espiritual i física del territori.

³³ Vegeu Annex 1.18, p.90 per a la traducció al català

El que resulta interessant de la trajectòria d'aquesta referent és com la seva posició es sustenta des de l'organització social tradicional aborigen. Cutmore té un rol de portaveu en les negociacions del *Native Title*, i representa a diferents pobles, famílies i comunitats de diferents punts de New South Wales. Aquest rol, sorgeix a partir d'unes eleccions que es van realitzar el 2016, on va sorgir escollida per a ser la representant entre un gran grup de persones per a tal de que participés en el procés de negociació amb diferents empreses extractives:

“So, yeah, I attended a meeting there and I was elected. And so there was, it's a native title. So I got elected on the native title to negotiate, but to deal with, you know, different companies.” (Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març del 2025)³⁴.

Figura 2: Foto retrat de Polly Cutmore. Fotografia de de Jessica Hromas (2021).

Ella identifica aquest rol com a un orgull, orgull de representar a la seva nació i d'ajudar a unificar la seva veu. És per això, que aquest rol no resulta senzill, i és que per a poder executar la voluntat i entendre les complexitats de cada comunitat, aquesta s'havia de familiaritzar amb la realitat de cada una d'aquesta: escoltar, entendre, comunicar; per a poder traslladar la veu del poble.

Cutmore forma part del grup de negociacions juntament amb 19 persones més representants d'altres àrees. Cada una d'aquestes representants s'encarrega d'escoltar directament la veu de les persones de cada comunitat i de traslladar la voluntat de la seva àrea i el seu clan:

“I could vote with knowing that I was doing the right thing towards those people because I'd know that I'd find out from the information within the clan groups. I could ring family. I could ask them what was going on, you know.” (Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març del 2025)³⁵.

Un altre aspecte a destacar d'aquesta funció com a portaveus, és el canal multidireccional i les diferents fases de comunicació que caracteritzen aquest rol. No és només recollir les voluntats del poble i a partir d'aquesta prendre una decisió en els espais de negociació, sinó

³⁴ Vegeu Annex 1.19, p.90 per a la traducció al català

³⁵ Vegeu Annex 1.20, p.90 per a la traducció al català

que la comunicació es constant. Es requereix de retornar la informació que s'exposen en les taules de negociació amb les empreses extractives a la comunitat, per a tal de que aquestes puguin prendre una decisió i puguin participar del procés, d'una forma indirecta:

"One of the promises that we promised to our whole nation was that we would not sign any mining companies' paperwork without coming back to the full nation and telling them what we were negotiating. So, what they were expecting from us and, you know, and what they offered.[...] So, we couldn't sign paperwork with Santos until we were in front of the full nation and that meant everyone that was in the nation." (Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març del 2025)³⁶.

Aquest sistema de comunicació bidireccional, segueix les premisses de la llei aborígen:

"So, it was the law when they brought it down to us that we could not do anything without the rest of the clans there. So, it was Aboriginal law that we brought in and that's how we looked at it. And so, we couldn't do it without giving back to them and asking them." (Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març del 2025)³⁷.

A la vegada que s'analitza les propostes de les companyies des del mateix marc normatiu:

"And if it was in the framework of our Aboriginal law, our custom, our heritage, our law. [...] So, that's the law of the land, and the law of us." (Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març del 2025).³⁸

Un dels aspectes que destaca Cutmore, és que les compensacions econòmiques no és una variable de pes en les decisions que es prenen des de la Llei Aborígen, el que es té en compte és l'impacte que pot tenir en les terres i en canvi climàtic. En específic, una de les accions de resistència interessants que va liderar Cutmore, va ser la realització d'un informe independent del govern i la mina en relació a l'impacte mediambiental de l'àrea afectada del projecte de SANTOS, en el que va incloure totes aquelles localitzacions d'interès cultural i històric, els quals no es tenien en compte en l'informe presentat per l'empresa:

"So, they never even spoke to our communities about that or even got information off that. So, while I was there asking all these questions, we, I decided, because I was saying, can you do an upgrade of an independent, ecological and cultural, you know, study of the areas that you're doing? And they kept saying, no, we've done that, you know, we've already been down that track. So, you know what I did? I did my own.[...] And that was another thing of resistance." (Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març del 2025)³⁹.

Més enllà de la capacitat de traspasar el poder de decisió de les comunitats i famílies en les taules de negociació, el seu rol com a portaveu també té incidència en el món mediàtic; i és que Cutmore reclama que és important donar a conèixer les històries tradicionals. Les necessitats, les amenaces i la realitat que envolta el dia a dia de la seva nació. Donar a

³⁶ Vegeu Annex 1.20, p.90 per a la traducció al català

³⁷ Vegeu Annex 1.21, p.90 per a la traducció al català

³⁸ Vegeu Annex 1.22, p.90 per a la traducció al català

³⁹ Vegeu Annex 1.23, p.91 per a la traducció al català

conèixer el vincle innegable que tenen les persones de la comunitat amb la terra. Aquest aspecte resulta essencial en el procés negociador, i és que des del Native Title Act es demanen evidències que connectin els individus i la comunitat amb la terra per a poder establir un procés de negociació. De fet, l'entrevistada esmenta que en el conflicte amb Santos, un dels aspectes que va dificultar el procés va ser la ignorància de les connexions de la seva comunitat amb la terra; dificultat que es deriva del llegat i l'impacte del colonialisme i les creences de la societat occidental. D'aquesta manera, Cutmore identifica que les dones tenen un paper clau en donar a conèixer aquestes connexions i, en conseqüència, a combatre el "coma" colonial:

"But we've just got to come back stronger. And like I say, get out of that colonising coma that we're all in. [...] But like I said, it's listening to us. It's finally listening to us. Because we know what the last 100 years, it was a male-dominated society.[...] So now we're going to come back and we're back. We're back and we're coming, you know, and we're starting to tell people what's really going on and what's really going on with country, you know. And that's where the change is going on." (Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març del 2025)⁴⁰.

Així doncs, Cutmore ha protagonitzat una forma de resistència que combina el lideratge comunitari amb la presència mediàtica, creant espais de comunicació i visibilització que ajuda a connectar les lluites socials i a construir un imaginari col·lectiu de resistència.

- **Lideratge en espais de governança comunitària:**

Tal com s'ha exposat en aquesta investigació, els espais de governança de les comunitats aborígens han sigut subestimades, invisibilitzades i erosionades pel sistema colonial, obviat així la seva existència. Les dones, sobretot les *elders* de les comunitats, han tingut sempre un paper important en la presa de decisions comunitàries.

És així, que una de les estratègies de resistència que es recullen en la present recerca és el manteniment i la reorganització de governança comunitària impulsada per aquestes i que esdevé una forma activa de reivindicació social i política.

Un clar exemple és el consell de dones sèniors, o ancianes, *Kupa Piti Kunga Tjuta*, fundat l'any 1995. Les membres d'aquest consell, a partir de l'autoritat que el coneixement ancestral i el vincle amb la terra els atorga, van liderar des de l'any 1998 fins al 2004, una campanya de resistència en contra un projecte governamental de residus radioactius en terres aborígens.

⁴⁰ Vegeu Annex 1.24, p.91 per a la traducció al català

Figura 3: Membres de Kupa Piti Kungka Tjuta. Font: Friends of the Earth, Melbourne (data desconeguda)

El conjunt de dones del consell són supervivents de les proves atòmiques que va realitzar el govern Britànic fa mitja dècada. És així que disposen del coneixement de les conseqüències d'aquest nou projecte proposat pel govern.

La seva capacitat d'actuació va anar més enllà d'accions de resistència aïllades, si no que han aconseguit solidificar i construir un organisme de governança tradicional que es sosté a través d'aliances entre comunitats i entre sectors de la societat civil. A través de mobilització arreu del territori per a buscar aliances amb activistes no-indígenes, i ONG's - sempre des d'un posicionament de lideratge tradicional i autònom mantenint les seves estratègies-, de visibilitzar la causa, organitzar protestes i accions legals, van aconseguir conformar un moviment sòlid en contra el govern anomenat "No Dump Here".

Així, lluny d'un activisme institucionalitzat, aquestes dones van aconseguir l'any 2004 aturar el projecte a través d'un lideratge, arrelat a rols espirituals, culturals i de cura, amb l'objectiu de sostenir el benestar col·lectiu i legitimar la veu política de les persones propietaries tradicionals i de la "Law of the land" davant l'amenaça dels projectes extractius (Nuclear Admin 2016)

"People said that you can't win against the Government. Just a few women. We just kept talking and telling them to get their ears out of their pockets and listen. We never said we were going to give up. Government has big money to buy their way out but we never gave up. We told Howard you should look after us, not try and kill us. Straight out. We always talk straight

out. In the end he didn't have the power, we did. He only had money, but money doesn't win" (Carta d'una membre de Kupa Piti Kungka Tjuta, Senior Aboriginal women's council from northern SA, 2004) ⁴¹.

Aquest cas mostra com els espais de governança tradicional, en específic els liderats per dones, són una estratègia de resistència que sovint són invisibles pels marcs institucionals colonials; però que tenen una força transformadora fonamentada en la responsabilitat comunitària, el coneixement intergeneracional i la defensa activa del territori. En aquest sentit, els espais de governança comunitària liderats per dones no només s'han mantingut vius malgrat la colonització, sinó que s'han convertit en espais estratègics de resistència social, capaços de generar alternatives al model extractiu imposat.

b) Reforç de les estructures geopolítiques, socials i identitàries:

- **Reivindicació de la identitat a través del nom, l'origen i la llengua pròpia**

Davant de la voluntat assimilacionista de la societat colonial i les conseqüències de la indústria extractiva, les estructures socials i polítiques, així com la mateixa identitat de les comunitats aborígens es troben en risc. Reafirmar les identitats pròpies i de la comunitat, ésdevé un acte de resistència social i política.

L'ús del nom propi aborígen en molts casos ha sigut modificat per la societat occidental, ja per practicitat, per burocràcia, per institucionalització, etc. Aquesta modificació és molt característica en els casos d'internació durant la minoria d'edat en centres d'acollida o en centres d'entrenament, conegudes històricament com a *stations* (AIATSIS, consulta 23 de maig del 2025).

És per això que fer-ne ús reivindica el sentiment de pertinença i la visió d'unió comunitària:

"My aboriginal name is Super-Tjupa [...] I was born in the bush, down here, not knowing anything. I grew up and sleep in the bush and found a link in the bush. But later we came in at the station and then grew up at XX station." (Daisy Tjuparntarri Ward, entrevista personal, 6 de maig 2025)⁴².

«Sóc, abans de res, una dona Cobble Cobble de la nació Barrungam» (Megan Davis, 2021).

⁴¹ Vegeu Annex 1.25, p.91 per a la traducció al català

⁴² Vegeu Annex 1.26, p.91 per a la traducció al català

"I'm coming to you from the lands of the Gomeroi people. I am in the Pilika Forest, which is 12 kilometers outside of Coonabarabran in New South Wales. So welcome to my country." (Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març del 2025)⁴³.

"So my name is Bianca McNeair. I'm a Mulgana woman from Shark Bay, or we call Kadaguru. And that is on the west coast of Western Australia, the most westerly point of Australia" (Bianca Mcneair, entrevista personal, 20 de març del 2025)⁴⁴.

"I would introduce myself to another elder by saying 'hi my name is Shannieka And I'm a Ballardong/ Wilman women from Perth." (Shannieka, entrevista personal, 22 de maig del 2025)⁴⁵.

Reivindicar el nom i l'origen són estratègies quotidianes que recorden la titularitat del territori, així com tot el dany que el colonialisme ha causat a les seves famílies i comunitats.

- **Residència i resistència en el territori natiu**

El fet de continuar vivint en el territori d'origen, sovint esdevé un acte de resistència de per se.

Rebutjar els desplaçaments, i afrontar-se a les dificultats i als impactes generats per la indústria extractiva, també es una forma de resistir i desafiar el sistema colonial. Aquest arrelament a la terra, sovint s'acompanya al manteniment d'activitats i de rituals vinculats a la terra, la creació d'espais socials, culturals i educatius per a mantenir viva la tradició i els lligams de la comunitat. Són actes polítics que requereixen de força, perseverança i molta energia.

"Now that our culture and western is mixed, we've got no other ways. We have to just go in, get whatever in the shop, whatever's expensive, that's in the shop. Just educating the kids, it's really hard. It's not a place where you can go in and just do things yourself. [...] And then there's elderly abuse, there's so much things happening and there are young people going to jail, coming here and it's, you know, not enough jobs, not enough training set up for the other people. It's happening." (Daisy, entrevista personal, 6 de maig del 2025)⁴⁶.

Tal com exposa Daisy, aquesta lluita esdevé més dura i extrema en els casos en què l'accés als aliments i a l'aigua és cada cop més escassa (degut a les alteracions de la terra), l'accés a oportunitats laborals fora de la indústria minera són escasses, i que per tant, quedar-se, representa renunciar a les "facilitats" que la societat occidental proposa (diners, accés a l'habitatge i a alimentació, oci, treball, etc.) per a una lluita política i social en nom de la terra i la comunitat.

⁴³ Vegeu Annex 1.27, p.91 per a la traducció al català

⁴⁴ Vegeu Annex 1.28, p.91 per a la traducció al català

⁴⁵ Vegeu Annex 1.29, p.91 per a la traducció al català

⁴⁶ Vegeu Annex 1.30, p.91 per a la traducció al català

Sovint, les dones són les qui es queden en les comunitats. Això es deu al deure de mantenir la cultura viva, de seguir educant a les noves generacions, i de mantenir el vincle arrelat a la terra:

"It's our ancestors that left the land for us, to look after the land, not to keep it for something else and make our kids live in Sydney when they grow up." (Daisy, entrevista personal, 6 de maig del 2025)⁴⁷

Escollir quedar-se en la comunitat, sovint és un gest que passa desapercbut, però és una eina clau del manteniment d'una cosmovisió alternativa no occidental, a la vegada que de rebutjar la implementació de les estructures colonials i el manteniment de la tradició ancestral; constituent així una forma radical de sobirania.

Aquest seguit d'estratègies de resistència, tal com assenyala Escobar (2009), corresponen "polítiques de lloc"; unes formes d'organització arrelada a la terra i a les relacions socials que se'n deriven; produint i legitimant el coneixement des de baix. Les dones tenen un paper clar en les resistències de caràcter polític i social, que reivindiquen els drets, la sobirania i la legitimitat de la seva comunitat i de les persones que en formen part. Les seves pràctiques són considerades pràctiques polítiques, que ens recorden que resistir, també és construir, sostenir la vida i fer comunitat (Tuihawai Smith, 1999; Simpson, 2017):

"[...] men at this stage need to step back and listen to what us women have to say. That's a big role that they have to play." (Bianca Mcneair, entrevista personal, 20 de març del 2025)⁴⁸

5.4.2. Resistències culturals: transmissió del saber i defensa de llocs sagrats

Quan parlem de resistències culturals, fem referència a totes aquelles accions que defensen aspectes vinculats a la dimensió cultural, tal com la preservació de la cultura, la memòria i la història de les comunitats aborígens.

Les dones aborígens, en la gran majoria de comunitats, tenen un paper clau en la preservació cultural a causa del llegat ancestral: se'ls hi ha encomanat la tasca de cura de la terra, i en conseqüència, de la comunitat. És per això, que en les resistències culturals, sovint en són les protagonistes.

Entre les accions culturals liderades o protagonitzades per les dones i que es reconeixen com a resistència, trobem accions de resistència que s'estructuren a través de l'educació comunitària, l'art, la transmissió oral o l'activisme cultural. Aquestes inclouen la

⁴⁷ Vegeu Annex 1.31, p.92 per a la traducció al català

⁴⁸ Vegeu Annex 1.32, p.92 per a la traducció al català

documentació de cançons, l'execució de cerimònies, la transmissió de coneixement sobre plantes medicinals o tècniques de cura del territori, així com la narració d'històries com a forma de reparació i de revalorització de l'experiència col·lectiva.

A continuació es presenten exemples de les estratègies de resistència emprades en la dimensió cultural:

a) Educació i pedagogia: Transmissió intergeneracional del coneixement i de la cultura

L'educació i la transmissió de coneixements és un dels rols principals de les dones aborígens; a la vegada que és la clau pel manteniment de la cultura, la història i la connexió amb la terra. Davant una societat colonial i una indústria extractivista que aïlla i qüestiona els vincles entre les comunitats i el territori, a la vegada que imposa un model educatiu occidental i blanc; la creació de sistemes educatius tradicionals i des d'una visió aborígen esdevé una acció de resistència clau.

És així que moltes dones s'han organitzat per a crear programes educatius propis a través de la creació d'escoles comunitàries, centres culturals, programes formatius online, o inclús activitats educatives de caràcter informal:

"We are the women who are fighting to keep the culture going. We've been teaching the younger women and the women that were taken away, teaching the people that lost the culture. We've been travelling everywhere." (Kupa Piti Kungka Tjuta, 1999)⁴⁹

Tots aquests projectes s'estableixen amb la voluntat de transmetre una visió cultural i política del territori des d'un punt de vista aborígen i tradicional.

- **"Woman's camp" de Tjiwarl Country:**

El *Woman's camp* és un projecte fruit d'un dels acords entre empreses mineres i els *traditional owners* de la comunitat de Tjiwarl. Una vegada a l'any, les dones *elders* de la comunitat organitzen un campament de tres dies en el seu territori. Cal esmentar que al tractar-se d'una activitat fruit d'un acord institucional amb les empreses mineres que tenen projectes en el seu territori, també hi participen persones blanques que pertanyen a empreses i organitzacions vinculants.

La informació d'aquest projecte s'ha recollit en primera persona a través de la participació en les activitats del campament, sota l'ocupació d'una de les empreses implicades.

⁴⁹ Vegeu Annex 1.33, p.92 per a la traducció al català

Figura 4: Foguera del *Woman's Camp* 2024. Imatge pròpia.

En aquest campament es convoquen principalment a les dones de diferents generacions que pertanyen a la comunitat vinculada al territori on es duen a terme el projecte miner, i que en molts casos, a dia d'avui, viuen a la ciutat. Aquestes poden ser acompanyades per altres membres de la família, però sobretot les acompanyen les criatures i joves de les famílies.

L'objectiu principal d'aquesta activitat és connectar a les noves generacions amb la terra, les tradicions i les activitats culturals de la comunitat. És per això, que el *Woman's camp* és liderat per a les dones *elders* tot i la presència masculina. Elles decideixen les activitats, els tempos, i donen peu a l'inici dels actes.

Al llarg d'aquest campament, que acostuma a durar entre tres i quatre dies, les dones actuen com a mestres comunitàries que busquen compartir els seus coneixements. Per a fer-ho es duen a terme diferents activitats, tal com de coneixement sobre el territori a través de la localització d'aliments, de plantes medicinals o d'aigua; la compartició de sabers espirituals i pràctiques cerimonials; tal i com les visites a llocs sagrats vinculats als ancestres o les caminades sobre la terra ancestral; i l'ensenyança de la llengua a les noves generacions, així com la genealogia de la seva comunitat.

Figura 5: Dones del *Woman's Camp 2024* amb treballadores de l'empresa de càtereng i els i les *traditional owners* (2024). Imatge pròpia.

Com a exemples específics, en el campament del qual vaig ser partícip, les activitats van ser: la caça de cangur i la seva pertinent cocció, la recerca de *honey ants*⁵⁰ i el consum de la seva mel, la recerca de plantes medicinals i la creació de cremes amb propietats curatives, la visita a llocs sagrats vinculats als ancestres, altres activitats de cuina tradicional, espais de consulta, taules rodones amb ponències de diferents comunitats i representants de diferents institucions de dones on es parla de salut, malestars, problemes, legalitat, etc.

A continuació es faciliten algunes fotos de les activitats realitzades:

⁵⁰ *Honey Ants* o *Tjarla* són el que es coneix com a Formigues meleres. Són formigues que acumulen aliment a l'abdomen de manera que aquest s'infla fins a ser notori a ulls humans. L'aliment emmagatzemat en aquest abdomen sovint s'utilitza per a alimentar altres formigues; i en aquest cas a persones humanes.

Figura 6, 7 i 8: Activitats realitzades durant el *Woman's Camp 2024*. Imatges pròpies.

- **“Bush schools”**

Les *Bush schools*, són una tipologia d'escoles i centres educatius híbrids. Per una banda, busquen la integració de les criatures i les joves de les comunitats aborígens en el sistema educatiu; a la vegada que ho fan a través d'un currículum que inclogui i parteixi del seu coneixement i de les seves pràctiques culturals. D'aquesta manera l'alumnat, un cop surt del centre, pot vincular els aprenentatges en el seu dia a dia en la seva comunitat. Així doncs, és una escolarització amb perspectiva aborigen (Lee-Hammond 2013).

Aquests projectes encaixen dins una estratègia de creació de pedagogies i sistemes educatius afins a la cultura aborigen i a la transmissió de coneixement. Les dones, de nou, són una de les figures referents en la creació, legitimació i reivindicació d'aquests projectes.

Daisy Tjuparntarri Ward, és una respectada dona *elder*, de la comunitat de Warakurna i Ngaanyatjarra de Western Austràlia. Daisy, directora del Consell de Dones de NPY, també actua com a agent d'enllaç cultural i comunitari per a escoles regionals que tenen format de *bush schools*.

La seva principal funció dins l'àmbit educatiu és impulsar el sistema bidireccional dels centres educatius de les terres aborígens; de manera que el professorat que forma part de la societat occidental tingui un coneixement ple de les tradicions i el coneixement ancestral i cultural, i així, puguin educar i transferir-ho a l'alumnat:

“Seeing elders coming into the school and teaching the stories and Dreamtime so the kids can still remember that it is not gone, it is still there, it is the identity, and it won't go away,” (Daisy Ward, entrevistada per Kalgoorlie Miner el 2020)⁵¹.

⁵¹ Vegeu Annex 1.34, p.92 per a la traducció al català

Aquest sistema ajuda a enfortir i a reproduir la cultura, a la vegada que facilita una educació que permet a les futures generacions connectar amb la societat blanca australiana, en el cas que sigui necessari.

Segons Daisy, aquest projecte parteix de les necessitats reals de les seves comunitats, que es troben en un context de dificultat econòmica i social degut a l'exclusió i les dificultats que caracteritzen la seva realitat actual. L'educació és una via cap a una nova ocupació, sortir de la pobresa en què l'extractivisme i l'explotació de la seva terra les ha condemnat, i poder optar a oportunitats laborals que vagin més enllà de la indústria minera; garantint així el cuidat i la defensa de la terra.

"There's things that we do: educating. Educating the kids. What animals you must eat, what animals that you can't. Which one is dangerous, you can't step on it. Making, correcting the right, which way it's going. What's the difference of a snake and a python, because they go like this. All these kind of things that we relate to people." (Daisy Ward, entrevista personal, 6 de maig 2025)⁵².

Figura 9: Daisy Ward a Alice Springs amb la seva escultura de goanna que ha realitzat ella mateixa i que anomena Driving Miss Daisy (2015). Fotografia: Calum Robertson, *The Advertiser*.

- **Transmissió intergeneracional del coneixement i de la cultura**

La tasca cultural de transmissió del coneixement a les noves generacions no només s'acciona des dels projectes educatius formals o informals exposats anteriorment, sinó que també s'acciona a través de l'educació quotidiana del dia a dia i de la quotidianitat.

Com a dones, es legitima, realça i protegeix tots aquells aspectes que defineixen les cultures de les diferents comunitats aborígens. Tal com s'ha evidenciat en els casos anteriors, són les dones *elders* les principals encarregades de preservar i compartir el coneixement aborígen per la saviesa i experiència que les caracteritza.

Tanmateix, en un context d'amenaça davant la influència occidental, la debilitació de les bases culturals, així com del risc de desconexió amb la terra i els ancestres, el paper de totes les dones com a defensores de la cultura es realça. La transmissió de coneixement i la perpetuació de rituals culturals i espirituals en el dia a dia, esdevé una acció de

⁵² Vegeu Annex 1.35, p.92 per a la traducció al català

supervivència, de manteniment i de lluita per a la conservació de la comunitat i de la identitat.

És així que les dones busquen reforçar la identitat aborigen i reconnectar a totes aquelles persones que romanen parcialment desconnectades de la comunitat. Aquesta desvinculació pot ser causada per la relocalització a les ciutats, que genera una immersió en la cultura i comunitat occidental, o per a la inserció en el mercat laboral en la indústria minera.

Un exemple és el cas personal que ens exposa Bianca Mcneair. El cas és que una persona pròxima a ella ha estat treballant en la indústria minera durant uns anys, fet que es considera un antagonic a les voluntats ancestrals i als interessos de la comunitat. És per això, que com a dona en lluita contra l'extractivisme i en la resistència aborigen, exposa el seu compromís en acompanyar-la en el procés de reconexió amb la cultural tradicional:

“And all I would do was just keep reminding her about culture. Just keep taking her home and doing things, engaging with her cultural practices at home, you know.[...] And I'm helping her get some funding to do some story documentation of our old people and our dreaming stories. So, that's where that's come through, you know. I've had to just sit back and let her have her journey, but make sure I'm there to support her if she wants to engage in that cultural practices with me. It's a way to create resistance as well, to make people connect again with the culture, that's it. Make different activities, talk about that, encourage people to keep connected with the land.” (Bianca Mcneair, entrevista personal, 20 de març del 2025)⁵³.

Aquest acompanyament cultural que realitza l'entrevistada evidencia la seva tasca de transmissió intergeneracional de coneixement i de connexió de la terra a través de la documentació d'històries ancestrals i de relats de *Dreaming*⁵⁴. A la vegada resulta interessant com expressa la comprensió i la llibertat d'elecció de camins individuals, posicionant-se com a pilar de retorn, de suport i de vincle amb la comunitat per a quan la persona vulgui reprendre el seu camí ancestral i comunitari; evidenciant així una estratègia de lluita no confrontativa, pero sí política.

La transmissió de coneixement també s'executa en un acompanyament actiu a través de la participació d'activitats clau per a la tradició cultural i històrica, així com per l'ètica social de les persones. Aquest és el cas de l'activitat d'acompanyament de les tortugues en el seu naixement, el qual més enllà de contribuir a la protecció d'espais naturals sagrats i a la reproducció d'activitats tradicionals; també és una acció que permet a les dones ensenyar a les generacions més joves el significat de la maternitat i les implicacions, responsabilitats i els trajectes de ser mare a través de l'acompanyament de les tortugues com a pràctica espiritual.

⁵³ Vegeu Annex 1.36, p.92 per a la traducció al català

⁵⁴ Els relats de *dreaming* són històries de caràcter ancestral que expliquen la creació del món, el sentit de l'existència de la població aborigen, així com els seus deures i responsabilitats envers la terra i la comunitat.

"We have to show them and, you know, show an example for them. But at the same time, we get to talk to them about motherhood and becoming a mum, and the responsibility of being a mum, and the journey that these turtles have had to come to this beach, you know, and lay these eggs, and the spiritual connection that they have when they see them turtles go back into the water, you know. [...] And even all over the country, us women are very connected to nesting and nursery sites of our different species in our countries. And connecting back to those places, those nesting places, really helps us connect back to our women's business, in teaching that we teach our young women." (Bianca Mcneair, entrevista personal, 20 de març del 2025)⁵⁵.

El significat i la importància d'aquest esdeveniment és tal que alguna de les dones que hi participen han inclús renunciat a feines si aquestes no els hi permetien participar:

"And it's like we wait for that all year. Some of us women have quit jobs if they don't give us leave. Not a problem. We're gone. Because that is the most important thing for us to do." (Bianca Mcneair, entrevista personal, 20 de març del 2025)⁵⁶.

Les seves paraules demostren que per a les dones aborígens actives en les resistències i en la lluita de la seva comunitat, prioritzen el seu rol comunitari com a dones i la importància de transmetre el coneixement a noves generacions.

Un altre exemple de coneixement tradicional que es transmet intergeneracionalment és l'ús del foc, el qual permet cuidar la terra a través de la crema:

"And there's a lot of, a lot of plants don't regrow without the fire. So they need the fire for the seeds to germinate[...] So that's becoming a really important practice that our mobs all over Australia are reengaging in." (Bianca Mcneair, entrevista personal, 20 de març del 2025)⁵⁷

Aquesta és una pràctica que alarma a l'òptica occidental, ja que associa el foc al dany; però és una eina milenaria de la població aborígen que vetlla pel benestar i la preservació de la biodiversitat.

b) Protecció i cura: la preservació dels espais naturals i ancestrals.

- **Protecció de llocs sagrats de dones**

Per a les comunitats aborígens existeixen espais sagrats destinats a tota la comunitat, però alguns són específics per a homes o per a dones. Els espais sagrats de les dones estan vinculats amb els cicles menstruals, el naixement, la fertilitat, així com d'altres aspectes espirituals vinculants a les figures femenines. És així, que la protecció i la custòdia d'aquests espais, així com les activitats i rituals que s'hi duen a terme, també forma part de la seva tasca cultural.

⁵⁵ Vegeu Annex 1.37, p.92 per a la traducció al català

⁵⁶ Vegeu Annex 1.38, p.93 per a la traducció al català

⁵⁷ Vegeu Annex 1.39, p.93 per a la traducció al català

Tot i que l'accés a aquestes àrees per a dones només és permès per a aquestes, diferents homes, sobretot joves, acompanyen el camí per ajudar-les en tasques bàsiques (cuidar els menors, cuinar, caçar, etc.) mentre les dones realitzen la visita o l'activitat objectiu.

"And so when we go to loggerhead turtle monitoring, we take a full woman's team with us.[...] And to us, it's important that we bring a man with us and a younger man as well. So it's like a nephew age group, you know, because the journey across to the island that we go to is a very spiritual place. And we need to respect the spirits that are there.[...] And sometimes that means humbling our young fellows to come and cook and clean for us." (Bianca Mcneair, entrevista personal, 20 de març del 2025)⁵⁸

En més d'una ocasió, aquests llocs sagrats han sigut d'interès extractiu. Això ha activat sol·licituds de projectes extractius i inclús l'accés sense autorització a aquests espais, fet que ha indignat a les dones de les comunitats afectades al posat en risc la seva preservació espiritual i sagrada per a les dones de la comunitat: *"So, but we need to do it in our way, not in the white fellows way."* (Bianca Mcneair, entrevista personal, 20 de març del 2025)⁵⁹.

El cas de Mirarr, és un clar exemple del lideratge de les dones en casos que atempten contra els espais sagrats i d'interès cultural per a les comunitats aborígens. Jacqui Katona i Yvonne Maragula, són dues dones aborígens reconegudes com a referents emblemàtiques,

no només per la seva participació en els processos de negociació legal des de l'activisme no institucional, sinó també com a líders de la resistència contra la mina de Jabiluka, en el territori del poble Mirarr.

Jabiluka és un dels territoris més rics en urani d'Austràlia, però també ho és a nivell artístic, cultural i històric, ja que s'ha comprovat que les comunitats de la regió hi havien des de fa més de 40.000 anys. De fet, es considera Patrimoni de la Humanitat a causa de la presència de 196 espais d'interès artístic i d'història ancestral, on s'hi localitzen diferents espais sagrats reservats per a dones.

Figura 10: Jacqui Katona i Yvonne Maragula (1999). Goldman Prize.

El govern australià, va aprovar el projecte miner de l'empresa Energy Resources of Australia (ERA) sense tenir en compte l'oposició de les *traditional owners*; així com el greu impacte que podia generar en una zona d'interès cultural i natural al tractar-se d'una indústria que pot generar residus radioactius de llarga durada.

⁵⁸ Vegeu Annex 1.40, p.93 per a la traducció al català

⁵⁹ Vegeu Annex 1.41, p.93 per a la traducció al català

És així que Maragula i Katona, propietària tradicional i presidenta de la Corporació Aborigen Gundjehmi respectivament, van liderar una campanya d'oposició massiva articulant estratègies diverses tal i com accions legals, educatives, de recerca de suport a nivell nacional i internacional⁶⁰.

Una de les accions amb més ressó va ser el moviment de desobediència que es va dur a terme l'any 1998 en la zona afectada. Diferents organitzacions ecologistes, membres de la comunitat afectada i d'altres d'arreu del territori, i inclús de l'estranger van protestar en contra del projecte miner a Jabiluka. 550 persones van ser arrestades per aquesta mobilització, incloent-hi Margarula i Katona, les quals se'ls hi va atribuir els càrrecs d'entrar a les seves terres senes "autorització". Katona va ser sentenciada i ingressada a presó per la causa.

Aquest ressò generat, liderat i activat per aquestes dues dones activistes va arribar a diferents organismes internacionals, tal com el Comitè de Patrimoni Mundial, intervenint i posant en punt de mira les negligències derivades de la indústria extractiva a Austràlia (Goldman Environmental Prize 1999).

- **Participació en programes de cogestió del territori**

Per a la preservació del territori, sovint les comunitats organitzen projectes coneguts com a *Ranger Programs*, en els quals s'hi pot detectar molts casos de lideratge femení així com d'ocupació femenina; fet que es justifica a través de les seves capacitats i coneixement entorn la preservació de la biodiversitat.

Els Ranger Programs inclouen activitats de documentació cultural dels espais naturals, la restauració d'espais sagrats, així com la conservació d'espècies tant de fauna com de flora; i s'organitzen a nivell territorial. Així doncs, existeixen diferents organitzacions i projectes que actuen en territoris específics i reuneixen a les persones (i dones) que pertanyen a les comunitats natives de l'àrea.

Un exemple en seria les Tjuwanpa Women Rangers, un grup de dones que viuen a Ntaria, a prop de Alice Springs, les quals no només protegeixen la terra, sinó que també actuen per a passar el coneixement a noves generacions. Aquest projecte en concret actua per la protecció dels llocs sagrats de les dones, però també controla el benestar de les basses

⁶⁰ Per a més informació podeu consultar: Goldman Environmental Prize. (2019, 29 d'abril). *1999 Goldman Prize Winner – Jacqui Katona & Yvonne Margarula* [Vídeo]. YouTube https://www.youtube.com/watch?v=5T8BR1x-Kg8&ab_channel=GoldmanEnvironmentalPrize

d'aigua, mapatge de la vegetació característica de l'àrea, control de plagues (com els gats, que són animals no autòctons que posen en risc a altres espècies), i també fan crema ecològica d'àrees per a facilitar el creixement de certes espècies d'arbres i vegetació. Totes les accions que es realitzen des d'aquest programa, passen per l'aprovació dels *traditional owners of the land*, seguint així els protocols tradicionals de les comunitats aborígens de la zona i respectant les lleis tradicionals.

Per a les mateixes dones, la participació i organització d'aquests programes es considera una pràctica d'empoderament i de resistència cultural. Tanmateix, tal com indica Mcneair, sovint aquests programes no disposen dels recursos necessaris per a abordar tots els objectius que es plantegen des de les comunitats i les necessitats que creixen amb l'impacte de la indústria extractiva i la presència occidental en el territori: *"We've got funding and we've got empowered. There's amazing women working in those ranger programs. But they're still under-resourced."* (Bianca Mcneair, entrevista personal, 20 de març del 2025)⁶¹

De la mateixa manera, els programes rangers també són una estratègia per a escoltar la terra, i per a traslladar les necessitats d'aquesta a la resta de la comunitat:

"I think it's just our way to be this way, to be strong and to step forward and find a way for country to be heard. And that's why, in the end, it takes us women to come in and really talk straight to people, you know." (Bianca Mcneair, entrevista personal, 20 de març del 2025)⁶²

Aquestes accions, formen part d'una estratègia de lluita no confrontativa ni agressiva, enfocada des de la cura, el coneixement i la cooperació; que és fidel a la seva cosmovisió:

"Really make it clear what the issues are and how we can work towards solutions rather than always combating each other. Yeah, I think it's going back, yeah, I think it's going back to old ways, too." (Bianca Mcneair, entrevista personal, 20 de març del 2025)⁶³

c) Storytelling: Art, llenguatge i documentació del saber

L'*storytelling*, és un terme molt emprat per les dones aborígens i d'altres teòriques com Moreton-Robison (2001). Aquest concepte, fa referència al sistema de transferència de coneixements, experiències i valors que s'ha emprat tradicionalment per les comunitats aborígens per compartir i divulgar la cultura, la llei, les històries familiars i les eines per a accedir a una qualitat de vida de generació en generació (Nicole Watson citada per Phelan 2022).

Així doncs, i tal com indica Iseke (2013), les pràctiques de *storytelling* esdevé la base que sosté les comunitats aborígens, validant la seva experiència, reforçant les relacions

⁶¹ Vegeu Annex 1.42, p.93 per a la traducció al català

⁶² Vegeu Annex 1.43, p.93 per a la traducció al català

⁶³ Vegeu Annex 1.44, p.93 per a la traducció al català

intrafamiliars i comunitàries; servint doncs com a eina de continuïtat per a les persones indígenes.

És per aquest motiu que l'*storytelling* es identificat com a estratègia de resistència davant la indústria extractiva i els seus efectes més immediats sobre la comunitat. És la forma en què es deixa constància de la relació i els vincles històrics amb la terra, que serveixen per a justificar la capacitat de negociació de les comunitats (i de l'adquisició del *native title act*); i amb què es deixa constància de la cultura i de la història de cada comunitat.

“During a time when our values have become warped; when our political leaders appear to care little for the various crises that will be the inheritance of future generations, we would do well to engage with the stories of these remarkable women. (Nicole Watson, citada per Phelan 2022)⁶⁴.

Donar veu i incentivar les narratives de les comunitats, i sobretot de les dones, és la clau per a la supervivència davant un sistema que amenaça la identitat aborigen en motiu de l'interès econòmic i el racisme epistèmic.

L'*storytelling* es materialitza a través de diferents disciplines, tal com l'art, la llengua i la documentació del saber, la cultura i la història aborigen. A continuació es presenten diferents exemples de cada disciplina que busquen resistir als afectes més immediats de la indústria extractiva:

- **L'Art com a forma de resistència:**

L'art aborigen, que inclou diferents tècniques artístiques com la pintura, la creació tèxtil, la ceràmica o la dansa, són mitjans a través dels quals es retraten i transmetren històries del *Dreaming* o *Dreamtime*⁶⁵ (cosmovisió compartida entra diferents comunitats) i coneixements territorials.

Tuhiwai Smith (1999) indica que les estratègies artístiques són una forma de recuperació de la història. Per tant, l'art aborigen, és una forma de resistència cultural decolonial que actua davant les amenaces contemporànies.

⁶⁴ Vegeu Annex 1.45, p.93 per a la traducció al català

⁶⁵ “The Dreamtime is a complex metaphysical framework, within which Aboriginal peoples understand their place in the universe, their relationships with their kin, and their connections with the land. It offers a unique interpretation of reality, where the temporal, the spiritual, and the natural domains are intricately interconnected, and life is seen as a harmonious part of this larger cosmic order.” (Artark, consultat el 5 de juny del 2025). Vegeu Annex 1.46, p.93 per a la traducció al català.

"Even language, talking language, doing art, taking the kids out, you know, on Australia Day, that's what we do. Make sure we're out on country somewhere when everyone's celebrating the colonisation of Australia." (Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març del 2025)⁶⁶.

És així que diferents dones artistes d'arreu del territori s'han sumat als actes de resistència a través de la creació d'obres que reflecteixen les amenaces sobre llocs sagrats, així com els impactes de la mineria sobre el territori i la cultura, o bé plasmar idees i tradicions culturals; i que busquen crear una sensibilització i un reclam a través de l'art com a canal de comunicació.

"I believe that any expression of Aboriginal art, be it traditional or contemporary is an act of political defiance. So much time and effort, two hundred years of very concerted effort to destroy Aboriginality and Aboriginal culture has gone into this country. The fact that Aboriginal culture does remain a living thing in itself is an extraordinary political statement, about their resilience, their adaptability and their tremendous willpower." (Gary Foley, Gumbainggir, 1988)⁶⁷.

Charlotte Allingham

Aquesta artista activista aborigen crea art anticolonialista i busca la sensibilització de la comunitat en la lluita i la resistència davant la societat occidental.

Figura 11: *Fight against the colony* (2025). Il·lustració de Charlotte Allingham. Publicada a Instagram (@coffinbirth).

Figura 12: *Always Was, Always Will Be Aboriginal Land* (2018). Il·lustració de Charlotte Allingham. Publicada a Instagram (@coffinbirth).

⁶⁶ Vegeu Annex 1.47, p.94 per a la traducció al català

⁶⁷ Vegeu Annex 1.48, p.94 per a la traducció al català

Bianca Mcneair:

Aquesta artista, activista i educadora aborigen comparteix les històries de la comunitat Malanga a través del seu art amb la voluntat de connectar amb la cultura, compartir històries, idees i problemàtiques que la seva comunitat està afrontant.

Figura 12: Bianca McNeair i la seva obra. Fotografia de Francesca Mann. *The Geraldton Guardian*, 2017.

A través de l'obra que s'observa en la imatge, McNeair busca reforçar l'ús de la llengua Malanga, a la vegada que busca transmetre els valors intrafamiliaris entre dones. Les tres figures representen a dones de diferents generacions: àvies, mares i filles; indicant així la transferència de coneixement intergeneracional, a la vegada que les acompanya de paraules Malagana amb l'objectiu de crear diccionari visual.

“Cada paraula que torno a pintar és un record viu que el nostre Country encara parla. Les dones hem portat la llengua dins nostre tot aquest temps; l'art només la fa visible de nou.”
—Bianca McNeair (entrevista a *The Geraldton Guardian*, 2017)

Així doncs, aquest quadre esdevé una obra de resistència que reivindica la llengua, la genealogia femenina i la declaració política contra la colonització dle territori malagana.

Carol Martin:

Aquesta artista, política, i activista aborigen plasma el *Dreaming de Beemurrah*, la *Rainbow Serpent* que representa un ancestre creador i guardià de l'aigua i dels rius; i que castiga el mal ús de la terra. La *Rainbow Serpent*, al ser present en les narracions, rituals i espais

sagrats especialment defensats per les dones de les comunitats, esdevé un símbol de defensa de la terra i la comunitat que s'oposa a la destrucció dels valors ancestrals; i per tant, un símbol de resistència cultural i espiritual davant de l'extractivisme (Rose 1996, Wright 2002).

Figura 13: Mural de la *Rainbow Serpent Beemurrah* (2022), obra de Carol Martin. Fotografia de Jessica Moroney publicada per *The Geraldton Guardian*.

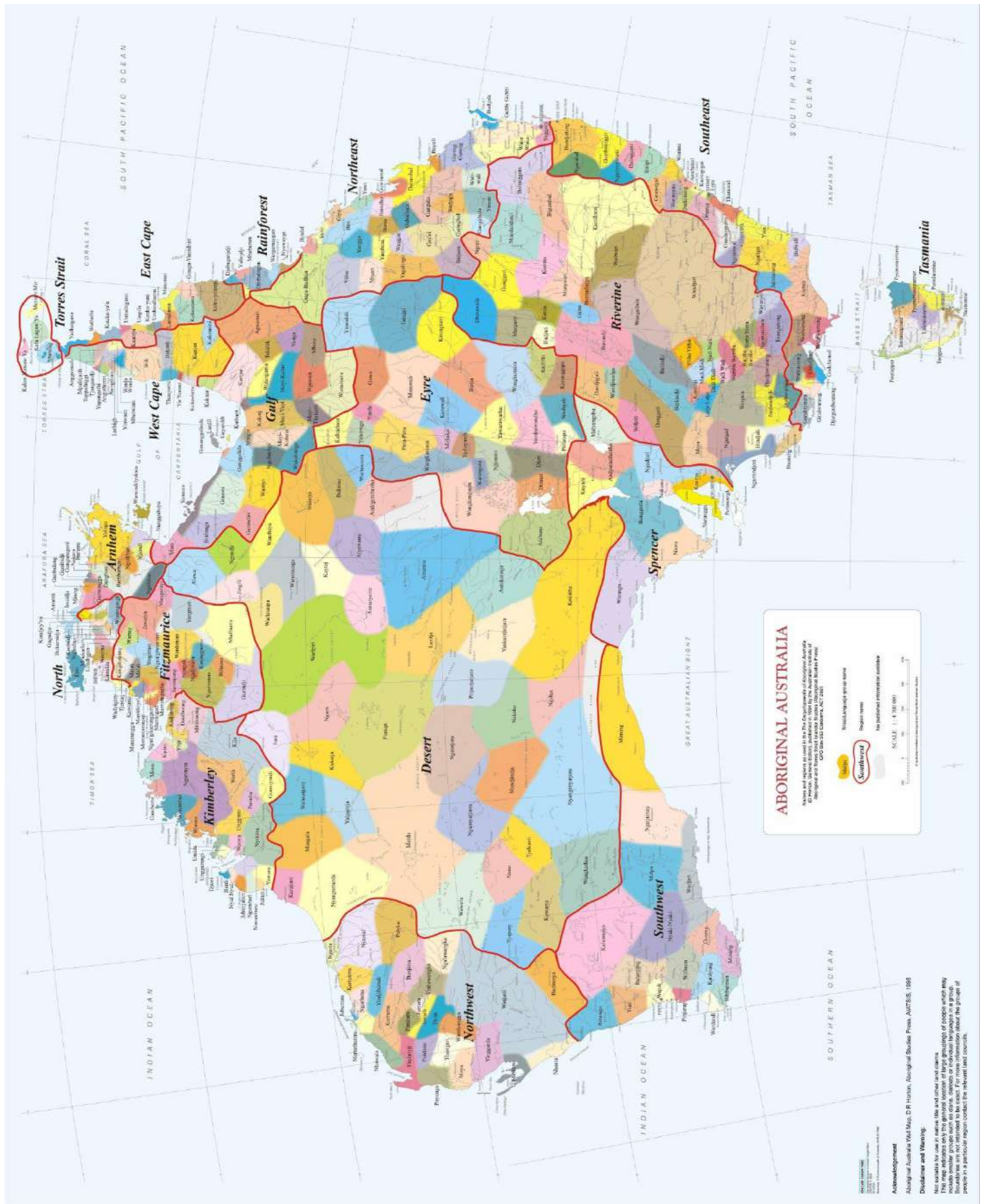
Aquesta obra és una tècnica de l'*Storytelling*, a través de la qual es busca compartir les històries ancestrals que guien la cosmologia aborigen, i per tant la seva història i els seus valors. Davant una societat colonitzada, i on la cultura està en una posició de risc, Martin busca compartir aquestes idees a les generacions joves i donar continuïtat així a la filosofia aborigen i seguir amb l'educació intergeneracional:

"Not all of us have seen a Beemurrah, when we grew up our oldies took us and showed us. Some of us can recall what we saw and recreate it. That's why I was really happy to share this with everyone." (Carol Martin, 2022)⁶⁸

- **El llenguatge com a forma de resistència:**

Abans de l'arribada del colonialisme, a Austràlia s'hi parlaven entre 300 i 700 llengües diferents al llarg del país, com es pot observar en el **Mapa 2** que es presenta a continuació:

⁶⁸ Vegeu Annex 1.49, p.94 per a la traducció al català

Mapa 2: Aboriginal Australia Wall de D R Horton. Aboriginal Studies Press. AIATSIS,1996.

A dia d'avui, i segons el cens australià, només 160 d'aquestes llengües es segueixen parlant i només 13 són conegudes per a les noves generacions (Australian Bureau of Statistics, 2016).

És per això, que davant el risc d'extinció lingüística, les dones com a defensores de la cultura, de nou són les principals protagonistes en les accions enfocades a mantenir o a recuperar les llengües tradicionals de les seves comunitats.

Un exemple de les accions articulades per dones en la defensa i recuperació del llenguatge, identificat així com a acte de resistència, és el del de Bininj Kunwok Regional Language & Culture Centre⁶⁹:

"The land speaks to us and says, "why are you messing me up? You should look after me properly!" In the same way, our language is saying to us, "hold onto me, don't forget me and speak some other language!" "We are your language and your country, and we both live here one place" (Jill Nganjmirra. Membre del Bininj Kunwok Regional Language & Culture Centre)⁷⁰

"Kunred kayime, "njalekenh kandiwarrewon? Dja kandinahna kunmak." Yiman mak kunwok kahyime "kandidjalkarmen, yuwn bu kandibengmidjdan dja ngurrimang manbuyika kunwok". "Ngaye kunwok dja kunred, wanjh ngad nganedjarrkni kore kubolkkudji" (Traducció a la llengua Bininj Kunwok)

Des d'aquest projecte, diferents treballadores dones incentiven a les famílies a continuar fent ús del llenguatge tradicional de manera que aquest es transmeti a les noves generacions. També es generen cursos amb la voluntat d'ensenyar de zero la llengua a les persones que no han tingut l'oportunitat d'aprendre-la; i es generen recursos educatius tal com videos, diccionaris⁷¹, llibres educatius, etc. per a facilitar el procés. Aquests cursos i activitats que se'n deriven, busquen també recollir i documentar el coneixement tradicional, de manera que es formula una estratègia de resistència cultural fent ús de diferents recursos i disciplines.

Figura 14: Membres del Centre Cultural de *Bininj Kunwok Regional Language*. Fotografia extreta del portal web oficial del centre (data desconeguda).

⁶⁹ Més informació disponible a: <https://www.bininjkunwok.org.au/>

⁷⁰ Vegeu Annex 1.50, p.94 per a la traducció al català

⁷¹ Accés a un dels diccionaris de la llengua Bininj Kunwok: <https://njamed.com/?spelling=default&tab=Dictionary>

- **La documentació del saber com a forma de resistència:**

Un altre tipus de resistència de caràcter cultural identificat per les mateixes dones aborígens és la creació de materials, tant de caràcter escrit, com oral o visual, que facilitin la continuïtat del saber tradicional entre les comunitats aborígens que s'han vist afectades per la despossessió.

La seva connexió amb la terra, així com el seu coneixement, ha sigut infravalorat per la societat occidental colonialista i pels interessos de la indústria extractiva. Deixar petjada i constància a través de la documentació del saber és clau per aquesta qüestió, a la vegada que les seves històries tradicionals són el saber i la documentació de la seva història com a comunitats:

Les dones, sobretot les *elders*, actuen de forma activa a aquest procés de documentació i ho fan a través de diferents formats. Com s'ha exposat en l'apartat anterior, el Centre Cultural de Bininj Kunwok Regional Language ha elaborat diferent documentació escrita que ajuda a conservar i recopilar el coneixement propi de les diferents comunitats.

Un altre exemple de la documentació del coneixement és la que exposa Polly Cutmore, que indica que davant la invisibilització per part de les institucions polítiques i legals, així com de les empreses extractives, durant el procés de negociació per a l'activació del projecte de SANTOS, aquesta va elaborar un estudi propi i independent de l'efecte ecològic i cultural que podia tenir aquest projecte sobre la terra i la comunitat.

“So, they never even spoke to our communities about that or even got information off that. So, while I was there asking all these questions, we, I decided, because I was saying, can you do an upgrade of an independent, ecological and cultural, you know, study of the areas that you're doing? And they kept saying, no, we've done that, you know, we've already been down that track. So, you know what I did? I did my own. And so, I had to produce it myself. And so, that was what I put into the Government, you know, and with the court.” (Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març del 2025)⁷².

La documentació d'aquest estudi va ser presentat a judici durant el procés legal que es va dur a terme en contra del projecte, detallat anteriorment en aquest document.

Aquestes accions no només rescaten la memòria, sinó que constitueixen una pràctica activa de resistència epistèmica i cultural.

⁷² Vegeu Annex 1.51, p.94 per a la traducció al català

d) El cuidat com a estratègia de resistència

El rol de les dones dins les comunitats és clau en el manteniment de les xarxes comunitàries. En específic, les cures esdevenen una estratègia de reforç social i cultural que manté els vincles interns de les comunitats; així com el sentiment de pertinença que contrasta amb les ruptures imposades per l'extractivisme i el colonialisme.

Mantenir el contacte i garantir el cuidat intercomunitari és clau pel funcionament intern de les comunitats i per a garantir una estratègia de resistència unificada. Les cures doncs són una eina que actua en contra el model individualista, patriarcal i mercantilitzat que proposa el capitalisme extractiu, i sobretot en contra els impactes que aquest està tenint a les seves comunitats.

"Looking after the next generation's care of the country. It's just ongoing, ongoing. And we have to get back to that and drop a lot of these colonial ways that we have now. Because, you know, you have to get your hands dirty to take care of country" (Polly Cutman, entrevista personal, 25 de març del 2025)⁷³.

Com s'ha esmentat anteriorment, Mcneair exposa la presència de les cures en la lluita de la recuperació del sentiment de pertinença a la terra i la identitat aborígen, i l'enfoca en l'acompanyament en el contacte amb la terra. Existeix doncs una sinergia entre família i terra, i és que les activitats de cura cap a aquesta última, esdevenen també activitats de cura cap als individus i els seus vincles familiars. Aquesta mateixa indica que l'acompanyament del naixement de les tortugues, un ritual tradicional d'algunes comunitats de costa, és a la vegada, un reforç de vincles socials:

"We're like a little family now of the women that have been on that trip. There's been regulars, but there's been some that come and go, but we're all like family." [...] If we ever saw any other family members, we'd make sure they've been fed. We're very, very close." (Bianca Mcneair, entrevista personal, 25 de març del 2025)⁷⁴.

Els vincles i xarxes parentives que s'estableixen amb l'ajuda de les activitats de cures és conegut com a *Kinship*. Aquest concepte defineix els vincles comunitaris s'estableixen a través del cuidat de la terra, i que aquesta, unifica els individus amb un vincle que va més enllà d'allò humà. Sovint aquestes xarxes parentives són tan fortes i sòlides que poden ajudar a establir connexions arreu del continent, el qual té una extensió més gran que tot Europa.

"And we're still, like I said, they've only been in for that bit. We still got connections and we know who's who. You know, because Bianca can find out everything about me with one phone

⁷³ Vegeu Annex 1.52, p.94 per a la traducció al català

⁷⁴ Vegeu Annex 1.53, p.94 per a la traducció al català

call to a couple of people, you know.” (Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març del 2025)⁷⁵.

“Yeah, it's still very strong, those kinship systems. And that's why we can find out about each other from across, you know, one of the biggest continents in the world. We could make a phone call and find out.” (Bianca Mcneair, entrevista personal, 20 de març del 2025)⁷⁶.

Segons Dugedon (2019), les connexions establertes pel *kinship*, contribueixen en el benestar de les dones, establint una comprensió unificada de la salut, el benestar, la cultura i terra. També s'ha determinat per diferents estudis que la creació i manteniment dels sistemes de *kinship* millora el benestar maternal de les dones aborígens i incentiva el seu empoderament (Dietsche et al. 2011 citada per Dugedon 2019, Burgess et al. 2009, 2008, Biddle 2011, Biddle and Swee 2012).

Així doncs, els rols de cura comunitària i de cuidat a la terra és l'acció que vincula activament la cultura i comunitat aborigen amb la terra; rols tradicionalment associats a les dones i que per tant, les posicionen en un paper de resistència quotidiana a través de les seves accions individuals, que esdevenen comunitàries, globals i revolucionàries.

“So it's like, it's a cycle, you know, it's like you pay attention to the land, you know how to act, and you respect the land at the same time, so it can keep working the same way.” (Bianca Mcneair, entrevista personal, 25 de març del 2025)⁷⁷.

5.4.3. Resistències econòmiques: autonomia, ocupació i alternatives

La resistència al colonialisme extractiu també s'estableix des de la dimensió econòmica. Les comunitats aborígens –i, en particular, les dones– han desenvolupat estratègies que busquen trencar la dependència de les comunitats i de les futures generacions envers la indústria extractiva. Per a fer-ho han construït i dissenyat projectes, cooperatives i organitzacions sense ànim de lucre i que garanteixen un salari ètic a les persones que hi participen, a canvi d'un treball que no va en contra dels interessos i la cosmovisió de les comunitats.

En aquest apartat es presentaran exemples de projectes econòmics alternatius a l'extractivisme que combinen pràctiques ancestrals amb iniciatives contemporànies d'ocupació afins a la cultura i les arrels aborígens. Tanmateix, degut al contacte en primera persona amb empreses i dones aborígens que participen activament en la indústria extractiva, en el present apartat també es presentaran projectes que es poden considerar resistències dins i/o vinculades a la indústria extractiva.

⁷⁵ Vegeu Annex 1.54, p.95 per a la traducció al català

⁷⁶ Vegeu Annex 1.55, p.95 per a la traducció al català

⁷⁷ Vegeu Annex 1.56, p.95 per a la traducció al català

Tot i que, com s'ha esmentat anteriorment, la col·laboració amb la indústria extractiva genera controvèrsia dins les comunitats i entre famílies - tal com indica l'entrevistada:

"Some of my family members don't like that I'm up on the mines as we I am contributing to the land being blown up and potential history being erased, I understand where they are coming from and try to explain that the mining company has worked with the community and elders so that no cultural sites are being destroyed. It is a hard conversation and most Aboriginal people don't believe this reasoning as in the past Australian mining companies just blew up the land wherever and whenever they saw fit."(Shannieka, entrevista personal, 22 de maig del 2025)⁷⁸

Les dones que participen directament en la indústria extractiva, també han manifestat generar accions de resistència en benefici de la comunitat aborígen dins de la mateixa indústria al vetllar per la representació de persones aborígens que coneguin el territori dins la indústria, a la vegada que identificar i reclamar els drets i deures que la mateixa indústria te cap a les persones treballadores aborígens. És per aquest motiu que s'ha decidit presentar un apartat específic dins de la dimensió econòmica que doni visibilitat també a aquestes accions com a una estratègia de lluita dins el mateix sistema.

Aquesta mirada econòmica complementa les resistències polítiques i culturals tractades als apartats anteriors, i posa de manifest que l'autodeterminació passa igualment per disputar la lògica d'acumulació i construir alternatives que prioritzin la sostenibilitat, la cura i el futur de les generacions que vindran.

a) Projectes i models d'economia independent a la indústria extractiva:

Lluny de la indústria extractiva, les dones segueixen liderant, cercant i creant alternatives al colonialisme extractivista i al sistema capitalista. Per a fer-ho, generen iniciatives que busquen la recuperació de pràctiques de regressivitat amb la terra i que trenquin amb els pilars fonamentals del sistema econòmic occidental; a la vegada que generen ocupació digna per a la comunitat aborígen i eviten que la seva població hagi de recórrer a indústries que malmeten el territori.

- Emprenedoria i lideratge femení:

Les empreses creades per dones i per a dones aborígens constitueixen una de les respostes més transformadores a la dependència econòmica del sector extractiu. Lluny de cercar una simple inclusió al mercat dominant, aquestes iniciatives articulen el que Altman i Markham (2015) anomenen *economies híbrides*, en les quals es tenen en compte la comunitat, la cura de la terra i el comerç just i responsable.

⁷⁸ Vegeu Annex 1.57, p.95 per a la traducció al català

Sovint aquestes empreses reforcen i revaloritzen les tasques tradicionals femenines a través de la seva economitxació; i els beneficis que se n'obtenen es reinverteixen en la pròpia comunitat, apostant així per a una economia a petita escala.

El Wik Women Bush Tucker (Cap York, QLD)⁷⁹ n'és un bon exemple. Un grup de cuineres Wik recull fruits silvestres i espècies nadiues per elaborar salses i tes que distribueixen als mercats i escoles regionals. Els beneficis es destinen a beques per a persones joves i programes de salut materna. Aquesta iniciativa ajuda a reduir la dependència als sous provinents de la indústria minera, a la vegada que incentiva l'alimentació amb productes tradicionals. Cada pot que venen és un recordatori que la terra pot alimentar sense dependre de sous miners.

Aquest exemple respon a una estratègia d'alta eficàcia, ja que, per una banda té una incidència clara en la participació i valoració de les dones i de les tasques que aquesta densevolupa, a la vegada incentiva la seva independència econòmica; i per l'altra col·labora amb el benestar de la població, facilita una alternativa a la indústria extractiva, i proposa accions productives que mantenen l'harmonia amb l'entorn natural.

- Autogestió de projectes econòmics comunitaris

Tjanpi Desert Weavers és una cooperativa social fundada per a més de 400 dones, la qual genera llocs de treball per a d'altres de diferents edats de la zona central i oest del desert. Aquestes elaboren escultures, fibres i cistelleria contemporània realitzades amb Tjanpi, que significa herba en el llenguatge Pitjantjatjara, i que es venen posteriorment en galeries i museus.

Una característica interessant d'aquest projecte, i que trenca amb la lògica capitalista, és que els beneficis que s'obtenen a nivell empresarial es redistribueixen entre les persones treballadores, creant així una base de salaris dignes que permeten contrarestar el risc econòmic i el preu de vida de les zones del desert. Tanmateix, part dels beneficis també es destinen a subvencionar el transport de les famílies cap a la seva terra; o incús per a elaborar tallers intergeneracionals (Tjanpi Desert Wavers, consultada el 10 de juny del 2025)

De nou, aquesta pràctica, no només esdevé una resistència econòmica, sinó també cultural, ja que les pràctiques realitzades ajuden a reforçar la connexió amb la terra i amb les costums tradicionals. A més, en els espais de treball i durant les jornades, s'aprofita per a

⁷⁹ Informació obtinguda en primera persona durant l'experiència en una de les empreses mineres. No s'ha obtingut informació d'aquesta empresa dins la xarxa.

generar espais educatius no formals que fan ús dels *storytellers* per a mantenir el coneixement viu entre les noves generacions que participen del projecte.

“It’s good for young women too. We can show them the sacred sites, special grass and best time to go and get them. We can tell stories while we’re collecting the grass and making the baskets.” (Kanytjupayi Benson, Tjanpi Desert Walkers, consultada el 10 de juny del 2025)⁸⁰

D’aquesta manera, el projecte contribueix a substituir els ingressos provinents de la mineria proposant alternatives reals, reforça el saber sobre la natura i ajuda a promoure l’autonomia financera femenina.

Aquests exemples de resistències econòmiques evidencien que a través de models alternatius a l’extracció per acumulació també es pot cuidar la terra, la comunitat i el seus drets, i tenir una vida de qualitat i digna.

b) Emprenedoria i ocupació femenina dins la indústria extractiva:

En l’actualitat trobem presència de la comunitat aborígen en la indústria extractiva, impulsada per la creixent destrucció d’oportunitats laborals per a la població tradicional i per l’impacte mediambientals de la mateixa indústria que dificulta el manteniment de l’economia de subsistència. La creixent participació també es deu a la desvinculació de les noves generacions amb la cosmovisió i la cultura aborígen.

Les dones aborígenes, representen un 0,4% l’any 2006⁸¹ del total de la plantilla de la indústria. A més, la indústria extractiva es reconeix com una indústria merament masculinitzada. De fet a les dones aborígenes, només se’ls hi suma un 15% d’ocupació per a dones blanques. És per això que moltes dones afirmen sentir-se o haver-se sentit discriminades per ser dones i aborígenes; sobretot en relació a capacitats de lideratge, promocions, i presa de decisions (Brereton i Parmenter (2008).

És per això, que des de dins el sector, aquestes dones reclamen els seus drets i el seu posicionament com a part de la comunitat en aquest, buscant la presa de consciència i la igualtat racial, de classe i de gènere.

- Ocupació dins la indústria extractiva:

⁸⁰ Vegeu Annex 1.58, p.95 per a la traducció al català

⁸¹ No es disposa de dades actuals específiques de les dones aborígenes dins la indústria.

Sovint les dones aborígens són contractades per empreses amb propietat aborígen o bé ocupen posicions vinculants a la seva identitat cultural, tal i com mediadores comunitàries o mediambientals.

A través de l'entrevista a Shannieka, la treballadora d'una empresa amb propietat aborígen que facilita serveis a les grans empreses de la indústria extractiva, determina que ha generat reclams interns per incentivar el respecte a la cultura pròpia de les dones que necessiten participar de la indústria minera, i així transformar l'espai de treball també en un espai segur i respectuós per a les dones que pertanyen a la comunitat.

En exemple destaca que com a dona aborígen que treballa a la mina, sovint es troba en espais que poden tenir un vincle amb els ancestres aborígens i que, per tant, les tasques laborals poden tenir un impacte directe amb la seva identitat cultural: *"Taking the role on the mines has affected me personally as I have had encounters with the spirits at some sites and had to have an intervention so things don't get worse."* (Shannieka, entrevista personal, 22 de maig del 2025)⁸²

És per això, que ha realitzat reclams constructius a l'empresa per a incentivar espais de treball que siguin respectuosos per a les persones de la comunitat, i per què es faciliti prèviament la informació amb perspectiva tradicional aborígen dels espais de treball, de manera que es pugui preparar i seguir un procediment no invasiu a nivell cultural: *"I also ask my employer to let me know if there is a lot of activity at certain sites so I know to come prepared with a blessing from my parents/ elder and some bush spray which has calming and healing properties."* (Shannieka, entrevista personal, 22 de maig del 2025)⁸³

Tanmateix, reclama la falta d'informació per a les persones no aborígen en relació a la història de la seva comunitat i el significat de la terra on treballen dia a dia:

"In my experience there is no insight on Aboriginal information regarding our history or what is happening in the community. I believe this is a missed opportunity as a mining company conducting work on Aboriginal land it would be beneficial to have some sort of information on when and how the company got permission to work in their area and there should be information on where the sacred sites are, for example this information could be presented on their website." (Shannieka, entrevista personal, 22 de maig del 2025)⁸⁴

- Emprenedoria dins la indústria extractiva:

La creació d'empreses amb propietat aborígen és una de les accions que, lluny de seguir les voluntats tradicionals, poden presentar característiques de resistència.

⁸² Vegeu Annex 1.59, p.95 per a la traducció al català

⁸³ Vegeu Annex 1.60, p.95 per a la traducció al català

⁸⁴ Vegeu Annex 1.61, p.95 per a la traducció al català

En exemple trobem l'empresa Yargan, la qual és majoritàriament propietat d'una dona aborigen i que ofereix diferents serveis externs per a empreses que operen a la regió de Pilbara (on es troben moltes dels projectes extractius de ferro).

Els que s'identifica com una estratègia de resistència des de dins la mateixa empresa, tot i seguir les línies del sistema capitalista, és l'accés a oportunitats laborals per a les persones aborígens, sobretot per aquelles dones que estableixen un primer contacte amb la indústria.

"And there wasn't many new Indigenous people entering the mining industry. That's what I found, and especially women as well. So that was something that I did really want to focus on" (Propietària de l'empresa Yargan, entrevista personal, 26 de maig del 2025)⁸⁵.

Aquest objectiu empresarial que busca facilitar un accés igualitari al mercat de treball, respon i ajuda a reduir els impactes econòmics que la mateixa indústria extractiva ha generat a les diferents poblacions.

A més, per fer-ho, durant el procés de contractació es realitza un acompanyament a les futures treballadores per tal de projectar línies professionals i es complementen amb formació específica facilitada per a la pròpia empresa.

"We've also got a training budget for Indigenous upskilling and development, a certain amount of money we can spend each year on, I guess, developing Aboriginal, um, you know, training and opportunities" (Propietària de l'empresa Yargan, entrevista personal, 26 de maig del 2025)⁸⁶

Així com un acompanyament en casos en què es presenten problemàtiques de salut, fet que també respon als impactes socials que es deriven de l'aparició de la indústria:

"Helping some Indigenous stock members people like manage, um a health conditions and things like that, if there was any kind of barriers to getting employment" (Propietària de l'empresa Yargan, entrevista personal, 26 de maig del 2025)⁸⁷

Tant durant el procés d'inserció com en les primeres experiències en la indústria, Yargan ofereix unes sessions informatives a les treballadores aborígens de manera que tinguin un coneixement dels espais on treballaran, si aquests poden tenir algun vincle amb la seva identitat espiritual i que aquesta no es vegi afectada per les seves tasques laborals, tal i com exposa la propietària de Yargan:

"Aboriginal culture is quite spiritual, so we do have some staff getting like visited at night time by spirits or having really vivid dreams that um keeps them awake or just like a certain areas of camp that they don't feel like they can enter, so I think, um that's obviously the mid an made as well, so, having a culturally, I guess, they space for them and making sure that we can support them to raise those concerns and address them, definitely been a big thing" (Propietària de l'empresa Yargan, entrevista personal, 26 de maig del 2025)⁸⁸

⁸⁵ Vegeu Annex 1.62, p.96 per a la traducció al català

⁸⁶ Vegeu Annex 1.63, p.96 per a la traducció al català

⁸⁷ Vegeu Annex 1.64, p.96 per a la traducció al català

⁸⁸ Vegeu Annex 1.65, p.96 per a la traducció al català

També es menciona que es busquen millores a partir de les demandes de les treballadores, i que per exemple estan en procés de contractació d'una mentora per a les dones que comencen amb l'empresa.

6. Conclusions

Aquesta recerca s'ha elaborat amb la voluntat d'apropar-se a les resistències de les dones aborígens australianes que es vinculen a la indústria extractiva, no només des de l'anàlisi dels impactes, sinó des del reconeixement com a agents clau en la lluita per la defensa de la terra, la cultura i la vida comunitària. Una de les pautes principals que ha guiat aquest procés ha sigut l'escolta i la visibilització de veus femenines que romanen invisibles davant els discursos dominants, i que, a la vegada, sostenen a les comunitats des de les pràctiques quotidianes i el saber tradicional.

L'ús d'una metodologia qualitativa i situada, inspirada en les bases del feminisme decolonial, del procés de recollida de relats i de sabers; ens ha permès apropar-nos al context i a la perspectiva de diferents dones aborígens.

En primer lloc, un dels aspectes claus obtinguts a través d'aquesta aproximació és la importància del rol de les dones dins les seves comunitats. Les cures envers la comunitat, la terra i la cultura; així com la preservació del coneixement ancestral, és un eix central que caracteritza el seu rol, i que es diferencia del rol tradicional masculí.

En segon lloc, i a causa de la connexió cos-territori de les dones en un context extractivista, s'observa un l'impacte desigual de la indústria extractiva en funció del gènere. Aquest fet es veu reflectit en l'augment de les responsabilitats familiars, l'impacte emocional i social davant les ruptures de les xarxes de suport familiars i col·lectives, o inclús la limitació en els espais de decisió política dins les comunitats que pateixen les dones.

Tanmateix, més enllà de patir les conseqüències de la indústria extractiva d'una forma més directa, les dones aborígens presenten una clara capacitat per a resistir, liderar, cuidar i preservar aquesta connexió amb la terra; i ho fan a través d'estratègies diverses, però sempre vinculades a les seves pràctiques ancestrals. De fet, les accions de resistència que s'activen, no només consisteixen en la generació de noves estratègies; sinó que reforcen les accions més quotidianes i ancestrals de les comunitats, convertint-les en accions de lluita col·lectiva i de reivindicació del saber i de la cultura aborigen.

Així doncs, els resultats d'aquesta recerca coincideixen amb les aportacions de Moreton-Robison (2015), ja que s'evidencia que el cuidat, la pertinença i el lideratge són aspectes claus de la seva lluita. Aquesta òptica les allunya dels relats de víctimes passives i les posiciona com a protagonistes d'una resistència, que no només respon a l'amenaça i als afectes de l'extractivisme colonial; sinó que aposta i utilitza la seva cosmovisió per a

subvertir la lògica extractiva i legitimar la sobirania cultural. Aquest és el motiu pel qual sovint es silencien i invisibilitzen les seves pràctiques des dels discursos occidentals dominants.

Cal destacar també que un dels aprenentatges més valuosos que aporta aquesta recerca és la importància i el poder informatiu de les històries de vida i dels relats personals, provinents del coneixement situat, com a metodologies de producció de coneixement. Apropar-nos a les dones i a l'epistemologia indígena resulta imprescindible a l'hora d'entendre els conflictes culturals, socials i econòmics que afecten aquest col·lectiu des d'una visió no institucionalitzada i colonial.

Per altra banda, la reduïda dimensió de la recerca pot presentar limitacions a l'hora d'extrapolar i globalitzar els resultats, però ens serveix per apropar-nos a qüestions rellevants, poc visibilitzades i documentades anteriorment, i per a establir un punt de partida per a futures investigacions.

En definitiva, aquesta recerca ens deixa entreveure que les dones aborígens, lluny de ser subjectes passius davant les amenaces extractives; resisteixen des de la seva quotidianitat quan cuiden, canten, escolten, ensenyen i quan decideixen quedar-se inclús davant de les adversitats; demostrant així que la lluita per al terra és indestruïble de la lluita per la vida.

“They live in a vast landscape of hills and mountains, trees and forests, where strangers only see empty rivers and very little water. An empty land - a 'space' where there are no towns and strangers see no life. They only see areas that hold a promise of resources to be used by the government, the mining company, and the investor. A place to be 'developed'. But we believe that these areas are already 'developed'. If asked, Indigenous women will tell you that every tree has a meaning and a use, warmth and comfort, shelter and shade, healing and food. The land isn't empty. The bushes and trees are teeming with food for the children. The valleys, the mountains, the great boulders, the lakes, the water sources, the wind, the air, the sky, the fire, the lightning, the thunder; every part of the land has a message for the people.” (Kopusar, 2002:13)⁸⁹

⁸⁹ Vegeu Annex 1.66, p.96 per a la traducció al català

7. Bibliografia

ABORIGINAL LAND RIGHTS (NORTHERN TERRITORY) ACT 1976 (Cth). (1976). *Aboriginal Land Rights (Northern Territory) Act 1976*. Federal Register of Legislation. Recuperat de <https://www.legislation.gov.au/Details/C2004A01620> (Consulta: 8 de maig del 2025)

ABORIGINAL HEALTH COUNCIL OF SOUTH AUSTRALIA LTD. (2019). *The Aboriginal Gender Study: Final Report* [Informe]. AHCSA

ACOSTA, Alberto. (2015). *Extractivism and neo-extractivism: Two sides of the same curse*. En M. Lang & D. Mokrani (Eds.), *Beyond Development: Alternative Visions from Latin America* (pp. 61–86). Transnational Institute/Rosa Luxemburg Foundation.

AIATSIS FAMILY HISTORY UNIT. (2022). *Indigenous names*. Australian Institute of Aboriginal and Torres Strait Islander Studies. Recuperat de: <https://www.aiatsis.gov.au/family-history/you-start/indigenous-names> (Consulta: 23 de maig del 2025).

ALIMONDA, Héctor (coord.). (2017). *Ecología política latinoamericana: Pensamiento crítico, diferencia latinoamericana y rearticulación epistémica* (Vol. I). CLACSO; Universidad Autónoma Metropolitana; CICCUS

ALTMAN, Jon. (2005). *Development options on Aboriginal land: sustainable Indigenous hybrid economies in the twenty-first century*. En L. Taylor, G. K. Ward, G. Henderson, R. Davis & L. A. Wallis (eds.), *The Power of Knowledge: The resonance of tradition* (p. 34–48). Aboriginal Studies Press.

ALTMAN, Jon, & MARKHAM, Francis. (2015). *The future of Indigenous community control in resource management*. Australian National University Press.

ART ARK. (s. d.). *Aboriginal Dreamtime stories: Understanding the Dreaming*. Recuperat de: <https://artark.com.au/pages/aboriginal-dreamtime-stories> (Consulta: 23 de maig del 2025).

ASHCROFT, Sean. (2024). *Mining digital*. Disponible a: <https://miningdigital.com/top10/top-10-australian-mining-companies> (consultat el 8 de març del 2025).

AUSTRALIAN BUREAU OF STATISTICS. (2016). *Aboriginal and Torres Strait Islander population: Data summary* (Cat. no. 2071.0). Recuperat el 20 de juny de 2025, de <https://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/Lookup/by%20Subject/2071.0~2016~Main%20Features~Aboriginal%20and%20Torres%20Strait%20Islander%20Population%20Data%20Summary~10>

AUSTRALIAN BUREAU OF STATISTICS. (2017, 27 de juny). *Aboriginal and Torres Strait Islander population data summary* (Cat. no. 2071.0). Recuperat el 20 de juny de 2025, de <https://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/Lookup/by%20Subject/2071.0~2016~Main%20Features~Aboriginal%20and%20Torres%20Strait%20Islander%20Population%20Data%20Summary~10>

AUSTRALIAN INSTITUTE OF ABORIGINAL AND TORRES STRAIT ISLANDER STUDIES. (2025, aproximadament abril). *Map of Indigenous Australia*. Recuperat el 20 de juny de 2025, de <https://aiatsis.gov.au/explore/map-indigenous-australia>

BIDDLE, Nicholas, & SWEE, Hannah. (2012). *The relationship between wellbeing and Indigenous land, language and culture in Australia*. *Australian Geographer*, 43(3), 215–232.

BININJ KUNWOK REGIONAL LANGUAGE & CULTURE CENTRE. (s. d.). *Mankarre Project*. Recuperat de: <https://www.bininjkunwok.org.au/pages/mankarre-project> (Consulta: 23 de maig del 2025).

BRERETON, David, & PARMENTER, Joni. (2008). *Indigenous employment in the Australian mining industry*. *Journal of Energy & Natural Resources Law*, 26(1), 66–90.

BROOME, Richard. (2019). *Aboriginal Australians: A history since 1788* (5a ed.). Allen & Unwin.

BURGESS, C., BERRY, H., GUNTHORPE, W., & BAILIE, R. (2008). *Development and preliminary validation of the 'Caring for Country' questionnaire: Measurement of an Indigenous Australian health determinant*. *International Journal for Equity in Health*, 7(26), 1–14.

BURGESS, C. P., JOHNSTON, F. H., BERRY, H. L., McDONNELL, J., YIBARBUK, D., GUNABARRA, C., MILERAN, A., & BAILIE, R. S. (2009). *Healthy country, healthy people: The relationship between Indigenous health status and "caring for country"*. *Medical Journal of Australia*, 190(10), 567–572.

CASTRO-GÓMEZ, Santiago, & GROSGOUEL, Ramón (eds.). (2007). *El giro decolonial: Reflexiones para una diversidad epistémica más allá del capitalismo global*. Siglo del Hombre Editores; Pontificia Universidad Javeriana.

CONNELL, John, & HOWITT, Richard (Eds.). (1991). *Mining and Indigenous Peoples in Australasia*. Sydney University Press.

CRENSHAW, Kimberlé. (1991). *Mapping the margins: Intersectionality, identity politics, and violence against women of color*. *Stanford Law Review*, 43(6), 1241–1299.

CURIEL, Rosa Ynés "Ochy". (2007). *Crítica poscolonial desde las prácticas políticas del feminismo antirracista*. *Nómadas*, (26), 92–101.

DAVIS, Megan. (2021). *A decade at the UN: global Indigenous rights expert says "our fight continues"*. UNSW Newsroom, 13 de desembre 2021. Recuperat de: <https://www.unsw.edu.au/newsroom/news/2021/12/a-decade-at-the-un--global-indigenous-rights-expert-says--our-fi>

DUDGEON, Patricia, & BRAY, Abigail. (2019). *Indigenous relationality: Women, kinship and the law*. *Genealogy*, 3(2), Article 23.

ESCOBAR, Arturo. (2009). *El "post-desarrollo" como concepto y práctica social*. *Nómadas*, (20), 86–100.

FREDERICKS, Bronwyn. (2010). *Reempowering ourselves: Australian Aboriginal women*. *SIGNS: A Journal of Women in Culture and Society*, 35(3), 546–550.

FRIENDS OF THE EARTH (et al.) (2005, 19 de juliol). *Open letter from the Kupa Piti Kungka Tjuta* [Carta oberta]. En *FoE Melbourne Newsletter*, núm. 636. Recuperat de Green Left i arxivat per Friends of the Earth.

GEOSCIENCE AUSTRALIA. (2025). *Australian Mineral Facts*. Disponible a: <https://www.ga.gov.au/education/minerals-energy/australian-mineral-facts> (consultat el 8 de març).

GOLDMAN ENVIRONMENTAL PRIZE. (1999). *Jacqui Katona & Yvonne Margarula*. Recuperat de: <https://www.goldmanprize.org/recipient/jacqui-katona-yvonne-margarula/> (Consulta: 15 de maig del 2025).

GREEN, Jack, & MURRAY, Neil. (2023). *Rainbow Serpent and a Mine* [Cançó]. En *The Telling*. Island Home Music.

GUDYNAS, Eduardo (2013). *Extracciones, extractivismos y extrahecciones: Un marco conceptual sobre la apropiación de recursos naturales*. Centro Latino Americano de Ecología Social.

HAESBAERT, Rogério. (2013). *Territórios alternativos*. Editora Contexto.

HANISCH, Carol (1970). *The personal is political. Notes from the Second Year: Women's Liberation* (edited by Shulamith Firestone & Anne Koedt). Radical Feminism.

HILL, Christina, & NEWELL, Kelly (2009). *Women, communities and mining: The gender impacts of mining and the role of gender impact assessment* [Informe]. Oxfam Australia.

HORTON, David R. (Cartogr.). (1996). *Aboriginal Australia* [Mapa]. Aboriginal Studies Press / Australian Institute of Aboriginal and Torres Strait Islander Studies (AIATSIS).

INDIGENOUS DESERT ALLIANCE. (s.d.). *Tjuwanpa Women Rangers' Burning Story*. Recuperat el 20 de juny de 2025, de <https://www.indigenousdesertalliance.com/stories/tjuwanpa-women-rangers-burning-story>

ISEKE, Judy M. (2013). *Indigenous storytelling as research. International Review of Qualitative Research*, 6(4), 559–577.

KOPSUAR, Judy. (2002). *Tunnel Vision: Women, Mining and Communities*. Oxfam Community Aid Abroad, p. 15.

KOOLMATRIE, Jacinta. (2020, 6 de gener). *The myth of Aboriginal stories being myths* [Vídeo TEDx]. TED Conferences. Recuperat de: https://www.ted.com/talks/jacinta_koolmatrie_the_myth_of_aboriginal_stories_being_myths

KUPA PITI KUNGKA TJUTA. (s.d.). *The Kupa Piti Kungka Tjuta and the proposed radioactive waste repository in SA: 1998–2004*. Nuclear-Free Campaign. Recuperat de: <https://nuclear.foe.org.au/the-kupa-piti-kungka-tjuta-and-the-proposed-radioactive-waste-repository-in-sa-1998-2004/>

KUPA PITI KUNGKA TJUTA. (2004). *Open letter from the Senior Aboriginal Women's Council, South Australia*. En Campaign materials contra l'abocament nuclear al Territori Nord de SA [Carta oberta/informe de campanya]. Recuperat de Nuclear-Free Campaign

LANG, Katiuska (2017). *Conga no va: Resistencias comunitarias y minería en Cajamarca*. Ediciones ICTJ.

LANGTON, Marcia. (2021). *Welcome to Country: A travel guide to Indigenous Australia* (2a ed.). Hardie Grant Explore.

LEE-HAMMOND, Lorraine, & JACKSON-BARRETT, Elizabeth. (2013). Aboriginal children's participation and engagement in Bush School. A: KNIGHT, Sara (ed.), *International perspectives on Forest School: Natural spaces to play and learn* (pp. 131–145). Londres: SAGE.

LUGONES, María. (2008). *Coloniality and Gender*. *Tabula Rasa*, (9), 73–102.

LUGONES, María. (2011). *The coloniality of gender*. En W. Harcourt (Ed.), *The Palgrave handbook of gender and development: Critical engagements in feminist theory and practice* (pp. 13–33). Palgrave Macmillan.

MABO v Queensland (No 2) [1992] HCA 23; (1992) 175 CLR 1.

MALDONADO-TORRES, Nelson. (2007). *On the coloniality of being: Contributions to the development of a concept*. *Cultural Studies*, 21(2–3), 240–270.

MIES, Maria, & SHIVA, Vandana. (1993). *Ecofeminism*. Zed Books.

MINERALS COUNCIL OF AUSTRALIA. (2020). *Pre-Budget Submission 2020–2021*. Minerals Council of Australia.

MORETON-ROBINSON, Aileen. (2000). *Talkin' up to the white woman: Indigenous women and feminism*. University of Queensland Press.

MORETON-ROBINSON, Aileen. (2001). *Talkin' up to the white woman: Indigenous women and feminism*. University of Queensland Press.

MORETON-ROBINSON, Aileen. (2015). *The white possessive: Property, power, and Indigenous sovereignty*. University of Minnesota Press.

MORONEY, Jessica. (2022, 29 d'agost). *Yamatji woman and artist Carol Martin reveals giant mural on Chapman Road of a Beemurrah rainbow serpent*. *Geraldton Guardian*.

NATIVE TITLE ACT 1993 (Cth). (1993). *Native Title Act 1993*. Federal Register of Legislation. Recuperat el 20 de juny de 2025, de <https://www.legislation.gov.au/Details/C2004A04665>

O'FAIRCHEALLAIGH, Ciaran. (2016). *Negotiations in the Indigenous world: Aboriginal peoples and the extractive industry in Australia and Canada*. Routledge.

OPENAI. (2025, 20 de juny). ChatGPT.

OYEWUMI, Oyèrónké. (1997). *The Invention of Women: Making an African Sense of Western Gender Discourses*. University of Minnesota Press.

OYEWÙMÍ, Oyèrónké (Ed.). (2005). *African gender studies: A reader*. Palgrave Macmillan.

PÉREZ-RINCÓN, Socorro. (2020). *Feminismo popular contra la desposesión y la transformación urbana neoliberal: la experiencia del Pedregal de Santo Domingo de la Ciudad de México*. *Ciudades. Revista del Instituto de Urbanística de la Universidad de Valladolid*, 23, 185–205.

PÉREZ-RINCÓN, Socorro. (2022). *Retos al feminismo popular: intervenciones urbanas en el Pedregal de Santo Domingo, México*. *Íconos. Revista de Ciencias Sociales*, 73, 97–120.

PÉREZ-RINCÓN, Socorro. (2023). *Enseñanza del urbanismo desde una perspectiva social y feminista: experiencias docentes y conflictos comparados*. *Bitácora Urbano Territorial*, 33(1), 197–210.

PHELAN, Adam. (2022, 8 de febrer). *Outlaw culture: Aboriginal women and the power of resistance*. UNSW Newsroom.

PIELLA VILA, Anna Maria. (2001). *De la selva a la comunidad: La creación de una comunidad aborígen en el nordeste de Australia*. *Revista Española del Pacífico*, 14, 237–251.

PORTO-GONÇALVES, Carlos Walter (2006). *A globalização da natureza e a natureza da globalização*. Civilização Brasileira.

QUIJANO, Aníbal. (2000). *Coloniality of power, Eurocentrism, and Latin America*. *Nepantla: Views from South*, 1(3), 533–580.

RED LATINOAMERICANA DE MUJERES DEFENSORAS DE DERECHOS SOCIALES Y AMBIENTALES. (2021). *Mujeres defensoras contra el extractivismo minero en Abya Yala*. Recuperat de: https://www.redlatinoamericanademujeres.org/mapa/wp-content/uploads/2021/11/Mujeres_contra_el_extrativismo_minero_en_el_abya_yala_defensoras_compressed.pdf

ROSE, Deborah Bird (1996). *Nourishing Terrains: Australian Aboriginal views of landscape and wilderness*. Australian Heritage Commission.

RYAN, Lyndall (1996). *The Aboriginal Tasmanians* (2a ed.). Allen & Unwin.

SANTANNA DOS SANTOS, Isis Caroline. (2021). *La resistencia de mujeres organizadas contra el extractivismo en América Latina: dimensiones de raza, clase y género en las luchas territoriales de las mujeres negras en la región norte del Cauca* [Tesi de màster, Universidad Andina Simón Bolívar, Sede Ecuador]. Repositorio institucional. <http://hdl.handle.net/10644/8074>

SEGATO, Rita Laura. (2016). *La guerra contra las mujeres*. Traficantes de Sueños.

SIMPSON, Leanne Betasamosake (2017). *As we have always done: Indigenous freedom through radical resistance*. University of Minnesota Press.

SMITH, Linda Tuhiwai (2012). *Decolonizing methodologies: Research and Indigenous peoples* (2a ed.). Zed Books.

SVAMPA, Maristella (2019) *Extractivismo y desarrollo: Impactos y alternativas*. Siglo XXI Editores.

TJANPI DESERT WEAVERS (s. f.). *About Tjanpi*. Recuperat el 10 de juny de 2025, de <https://tjanpi.com.au/pages/about>

TRIGGER, David, & WILDING, Ruth. (2002). *Perth*. En M. Ember & C. Ember (Eds.), *Encyclopedia of urban cultures: Cities and cultures around the world* (pp. 417–425). Grolier.

ULLOA, Astrid, MOREANO, Kathrin, & ALIMONDA, Héctor (2017). *La naturaleza colonizada: Ecología política de la minería en América Latina*. CLACSO.

WATSON, Irene (2000). *There is no possibility of rights without law: So until then, don't thumb print anything. Indigenous Law Bulletin*, 4(30), 4–6.
<https://www.austlii.edu.au/au/journals/IndigLawB/2000/44.html>

WATSON, Irene (2002). *Buried alive. Law and Critique*, 13(3), 253–269.

WATSON, Irene (2011). *The colonialism of the everyday: Settler governance in Aboriginal affairs. Social & Legal Studies*, 20(4), 401–419.

WATSON, Irene (2014). *Aboriginal(ising) international law and other centres of power. Griffith Law Review*, 23(1), 26–43.

WATSON, Nicole (2021). *Aboriginal women, law and critical race theory: Storytelling from the margins*. Palgrave Macmillan.

WOLFE, Patrick. (2006). *Settler colonialism and the elimination of the native. Journal of Genocide Research*, 8(4), 387–409.

WRIGHT, Tim. (2002). *Definitions and frameworks for environmental sustainability in higher education. International Journal of Sustainability in Higher Education*, 3, 203–220.

ZARAGOCIN CARVAJAL, Sofía, MOREANO VENEGAS, Melissa, & ÁLVAREZ VELASCO, Soledad. (2018). *Hacia una reapropiación de la geografía crítica en América Latina: Presentación del dossier. Íconos: Revista de Ciencias Sociales*, (61), 11–32.

8. Annex

Annex 1: Traduccions al català de les cites en anglès (o similars)

**Totes les traduccions de les entrevistes de l'anglès al català han estat realitzades amb l'assistència de la intel·ligència artificial ChatGPT d'OpenAI (versió GPT-4, 2025) i revisades manualment per assegurar-ne la fidelitat.*

1. Green, J., & Murray, N. (s. d.). *Rainbow Serpent and a Mine* - p. 9

SERP ARC-IRIS I UNA MINA

Djerrimini, Kantjurrinyi, Wirrini, Dadalangnyi
Els antics no ho sabien,
mai ningú els va advertir
que els miners desviarien el riu i obririen un clot
sota el pas on l'aigua fluïa.
Van tallar la Serp Arc-iris i hi van posar una mina.

Van arrencar-li les entranyes i les van treure a l'aire,
les roques cremaven, escampant fums verinosos.
No havia de ser així:
han de restar soterrades dins del seu cos, al lloc que els pertany.

Van tallar la Serp Arc-iris i hi van posar una mina,
i ara ens posem malalts tot el temps.
Plores quan ho veus — plores en veure què han fet:
han tallat la Serp Arc-iris i hi han posat una mina.

Djerrimini, Kantjurrinyi, Wirrini, Dadalangnyi

Fa quaranta anys que lluitem per recuperar el control
de les nostres terres, on sempre hem viscut i deambulat,
però el govern i les companyies mineres no escolten:
fan el que volen i no ens tenen en compte.

Tots els pobles Gudanji, Garrawa, Mara i Yanyila
hem d'aconseguir justícia aviat — els miners continuen treballant com tèrmits,
i ara alguns d'ells també emmalalteixen.

Van tallar la Serp Arc-iris i hi van posar una mina,
i ara ens posem malalts tot el temps.
Plora quan ho veus, plora en veure què han fet:
han tallat la Serp Arc-iris i hi han posat una mina.

Plora quan ho veus, plora en veure què han fet:
han tallat la Serp Arc-iris i hi han posat una mina.
Tots els pobles Gudanji, Garrawa, Mara i Yanyila
hem d'aconseguir justícia aviat.
Djerrimini, Kantjurrinyi, Wirrini, Dadalangnyi.

2. Kopusar, P. 2002:13. - p. 23

“He viscut en primera persona l'allau d'alcohol que ha inundat els petits pobles miners de la regió de Pilbara. També he vist arribar onades d'homes de països llunyans contractats per treballar a les mines, mentre els nostres homes només podien observar, perplexos. L'arribada de la mineria ha portat més carreteres, màquines sorolloses, tractors, tràilers i campaments a terres aborígens. Grans màquines remouen el terra d'un lloc a un altre i deixen esvorancs immensos. Homes forasters fan volar roques i muntanyes per construir línies de ferrocarril. Totes aquestes activitats han espantat i desposseït els ocells, els animals i la caça menor com el goanna, les serps i els porcs espins. El nostre aliment ha fugit. La mineria ha creat un entorn inquiet i confús.” (Kopusar, 2002:13)

3. Kopusar, 2002:14 - p. 24

“El meu somni és aconseguir una feina a BHP. Si pogués fer-ho, seria feliç”

4. Kopusar, 2002:14 - p. 25

“Els aliments escassegen, la terra canvia i les persones es veuen obligades a canviar en conseqüència. Com podem viure en un territori alterat de manera permanent, on hi ha ben poca cosa que substitueixi l'antic estil de vida? Com podem afrontar el consum de drogues i alcohol, la violència familiar, la manca d'habitatge i els nous models d'ensenyament i aprenentatge? Com podem recuperar el control sobre les nostres vides? Com podem preservar la nostra religió, les nostres creences i la nostra cultura? Com podem deixar un llegat —o fins i tot una llar— als nostres fills? Com podem combatre la pobresa?

La introducció de la mineria ha portat drogues i alcohol a zones on cap home blanc no hauria anat mai. Els joves se senten atrets per la fredor de les begudes i per l'oblit que proporcionen les drogues que alteren la ment. A més de la salut física, les dones temen pel benestar espiritual dels seus fills, que queda confús a causa del coneixement limitat d'aquest món nou.”

5. Bianca McNair, entrevista personal, 20 de març del 2025 - p.36

“Les dones són responsables de la vida, del naixement, i els homes són responsables de la mort. I tots dos rols són molt importants [...] Realment, no pots tenir l'un sense l'altre. Però cadascun és també molt diferent per ell mateix, saps? I el camí entremig consisteix a unir aquests dos rols.”

6. Shannieka, entrevista personal, 22 de maig del 2025 - p.37

“Les dones som l'eix vertebrador de la comunitat; ho mantenim tot cohesionat i, sobretot, tenim la darrera paraula pel que fa a les qüestions del dia a dia”.

7. Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març del 2025 - p.37

“Lideratge. És això: lideratge. Però també implica obligacions envers la família, vetllar perquè tots —la família i la comunitat— estiguin ben informats del que està passant.”

8. Charlote Allingham, 2025 - p.38

“Motherhood and grandmotherhood in Blak communities carry profound responsibilities that go far beyond just raising children.

As mothers, they are the first teachers, guiding their children with knowledge passed down through generations, ensuring that their culture, values, and traditions remain alive.

They are protectors, nurturing their families in the face of systemic violence and societal neglect.

They are healers, offering wisdom and care to their children and grandchildren, providing emotional strength, stability, and a sense of belonging.

As grandmothers, their role expands even further. They are the keepers of history, the storytellers who carry the knowledge of their ancestors, ensuring that the generations to come are connected to the land, language, and traditions.

They hold the responsibility of safeguarding the future by laying a foundation of resilience and pride in their communities, fighting to ensure that their children and grandchildren never lose sight of who they are and where they come from. Through it all, they stand as pillars of strength, resilience, and love.”

9. Kopusar 2002:14 - p.39

“Una àvia volia portar el seu nét a un lloc especial, un llit de riu concret, per iniciar-lo en l’aprenentatge. Aviat ell seria massa gran perquè ella ho pogués fer. Però ja no tenia dret a portar-lo allà: el llit del riu era tancat, barrat amb tanques. Tanmateix, aquella era la seva terra, la que havia estat del seu pare, i abans del seu avi, i de l’avi del seu avi. On pot anar ara? Què hauria de fer? ¿Tot el seu coneixement morirà amb ella?”

10. Bianca Mcneair, entrevista personal, 25 de març del 2025 - p.40

“Els costa molt sentir realment el que els volem dir, perquè han assumit aquella mentalitat colonial que l’home ho sap tot”

11. Bianca Mcneair, entrevista personal, 25 de març del 2025 - p.42

“És un tema delicat, sobretot per a persones com jo, i segurament també per a la Polly, perquè hem viscut en zones on hi ha poder i diners, però, per principis, no n’hem volgut treure profit. No hem treballat per a aquelles empreses, saps? Al meu país, a Austràlia Occidental, hi ha moltes grans companyies mineres i de recursos on treballa gran part de la meva família. I gairebé sembla que jo sigui la pobra de la família perquè no treballo a les mines, entens? I he hagut d’assumir-ho i sentir-m’hi còmoda. Perquè tothom condueix tot terrenys de 600.000 dòlars, ‘Land Cruisers’ enormes, porta barques i tot això. Nosaltres, en canvi, ens hem hagut d’humiliar, dir que no i buscar maneres més senzilles d’aconseguir recursos per a la família.”

12. Kopusar, 2002:14 - p.42

“Tindrà prou sort el meu fill per aconseguir una feina amb un sou digne i escapar de la pobresa en què vivim?”

13. Polly Cutmore entrevista personal, 2025 - p.43

“Ens costa molt que realment ens escoltin, perquè han assumit aquesta manera de pensar colonial que diu que l’home ho sap tot [...] Els homes amb autoritat haurien de tenir l’última paraula. I no és només cosa nostra, és la comunitat que ho diu.”

14. Bianca McNair, entrevista personal, 20 de març del 2025- p.44

“Sovint ens trobem amb l’etiqueta de dona negra enfadada. Hem d’assumir-la, avançar amb ella i, tot i així, seguir aportant amor.”

15. Polly Cutmore, entrevista personal, 2025 - p.44

“Ara les dones han de tornar a fer allò que els pertoca: tornar a ser les mares del país —no només mares dels infants, sinó també de la terra—, cuidar el country i recuperar el seu paper allí. Això passa quan ensenyen als fills mentre són al territori [...]. Finalment, les nostres dones s’atreveixen a explicar les seves històries, perquè l’estil de vida colonitzador que se’ns ha imposat ho havia impedit.”

16. Bianca Mcneair, entrevista personal, 2025 - p.44

“Crec que sempre hi ha hagut dones fortes que alçaven la veu, però mai no havíem tingut realment un espai obert ni l’empoderament necessari. Ara, quan parlem de feminisme i d’interseccionalitat, veiem moltes dones no aborígens que també s’apropen a nosaltres, perquè saben que els nostres camins són, igualment, l’única via cap endavant.”

17. Moreton-Robison 2001:15 - p.44

“Per a les dones indígenes, el cos és el lligam amb la gent, la terra, els esperits, la seva pròpia història i el futur; i, alhora, és un espai de valor i afirmació positiva, així com un espai de resistència.”

18. Bianca Mcneair, entrevista personal, 2025 - p.46

“Tot l’entramat no està pensat per a nosaltres, sinó per a les empreses mineres, pràcticament. Per això hem de lluitar constantment contra aquests procediments.”

19. Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març del 2025 - p.47

“Vaig assistir a una reunió allà i vaig ser escollida. Era un tema de Native Title, de manera que em van nomenar representant per negociar i tractar, ja ho sabeu, amb diverses empreses.”

20. Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març de 2025 - p.47

“Una de les promeses que vam fer a tota la nostra nació va ser que no signaríem cap document amb les empreses mineres sense tornar abans davant del conjunt de la nació i explicar-los què estàvem negociant: què ens demanaven i què oferien. [...] Per això no podíem firmar cap paper amb Santos fins que no fóssim davant de tota la nació, és a dir, de totes les persones que en formen part.”

21. Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març de 2025 - p.48

“Quan ens van portar la proposta, la nostra pròpia Llei ens deia que no podíem fer res sense la resta dels clans. Era la llei aborígen que feiem valer; per això havíem de tornar amb la gent i consultar-los abans de prendre cap decisió.”

22. Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març de 2025 - p. 48

“I si encaixava dins el marc de la nostra Llei aborígen, del nostre costum, del nostre patrimoni, de la nostra llei... [...] Aquesta és la llei de la terra i també la nostra llei.”

23. Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març del 2025 - p.48

“Així doncs, mai no van parlar amb les nostres comunitats ni van recollir informació d’aquí. Mentre jo feia totes aquestes preguntes, vaig decidir-me perquè els deia: “Ens podríeu fer una actualització amb un estudi independent, ecològic i cultural de les zones on esteu treballant?” I ells repetien que no, que ja ho havien fet, que aquell camí ja l’havien recorregut. Saps què vaig fer? Doncs el vaig fer jo mateixa [...]. I això va ser una altra forma de resistència.”

24. Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març del 2025 - p.49

“Però simplement hem de tornar amb més força. I, com dic sovint, hem de sacsejar-nos d’aquest coma colonitzador en què ens han mantingut [...]. I tot passa per escoltar-nos, finalment escoltar-nos. Perquè durant els últims cent anys ha estat una societat dominada pels homes. [...] Ara tornem, hem tornat i avancem: comencem a explicar a tothom què està passant de debò, què li està passant realment al Country. I és aquí on comencen els canvis.”

25. Carta d’una membre de Kupa Piti Kungka Tjuta, Senior Aboriginal women’s council from northern SA, 2004 - p.51

“La gent deia que no pots guanyar contra el Govern. “Només sou unes quantes dones”, ens deien. Nosaltres vam continuar parlant i dient-los que es traguessin les orelles de la butxaca i ens escoltessin. Mai no vam dir que ens rendiríem. El Govern tenia molts diners per comprar-se una sortida, però nosaltres no vam defallir. Li vam dir a Howard: “Hauries de tenir cura de nosaltres, no intentar matar-nos”. Així, directes. Sempre parlem clar. Al final, el poder no el tenia ell, el teníem nosaltres. Ell només tenia diners, però els diners no guanyen.”

26. Daisy Tjuparntarri Ward, entrevista personal, 6 de maig 2025 - p.51

“El meu nom aborigen és Super-Tjupa [...] Vaig néixer al bush, aquí baix, sense saber res. Vaig créixer i vaig dormir al bush i hi vaig trobar un vinye. Però més tard vam arribar a l’estació i després vaig créixer a l’estació XX.”

27. Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març del 2025 - p.52

“Us parlo des de les terres del poble Gomeroi. Soc al bosc de Pilika, que es troba a 12 quilòmetres de Coonabarabran, a Nova Gal·les del Sud. Així que benvingudes al meu país.”

28. Bianca Mcneair, entrevista personal, 20 de març del 2025 - p.52

“El meu nom és Bianca McNeair. Soc una dona Mulgana de Shark Bay, que nosaltres anomenem Kadaguru. És a la costa oest de l’Austràlia Occidental, el punt més occidental d’Austràlia.”

29. Shannieka, entrevista personal, 22 de maig del 2025 - p.52

“Em presentaria a una altra anciana dient: «Hola, em dic Shannieka i soc una dona Ballardong/Wilman de Perth”.

30. Daisy, entrevista personal, 6 de maig del 2025 - p.52

“Ara que la nostra cultura i la cultura occidental estan barrejades, no tenim cap altra opció. Hem d’entrar a la botiga i agafar el que hi hagi, encara que sigui car. Educar les criatures és realment difícil. No és un lloc on puguis entrar i fer les coses pel teu compte. [...] I després hi ha l’abús cap a la gent gran, passen moltes coses, i hi ha joves que van a la presó, que

tornen aquí, i ja saps, no hi ha prou feines, no hi ha prou formació preparada per a la resta de la gent. Està passant."

31. Daisy, entrevista personal, 6 de maig del 2025 - p.53

"Van ser els nostres avantpassats qui ens van deixar la terra perquè la cuidéssim, no pas per fer-ne una altra cosa i fer que les nostres criatures hagin de viure a Sydney quan siguin grans."

32. Bianca McNeair, entrevista personal, 20 de març del 2025 - p.53

"Crec que sí, ja saps, subscriu les paraules de la Polly: en aquest moment, els homes han de fer un pas enrere i escoltar el que nosaltres, les dones, tenim a dir. Aquest és un paper important que han d'assumir."

33. Kupa Piti Kungka Tjuta, 1999 - p.54

"Som les dones que lluitem per mantenir viva la cultura. Hem estat ensenyant a les dones més joves i a les dones que van ser arrencades, ensenyant a la gent que va perdre la cultura. Hem estat viatjant per tot arreu."

34. Daisy Ward, entrevistada per Kalgoorlie Miner, 2020 - p.57

"Veure els ancians venir a l'escola i ensenyar les històries i el Dreamtime perquè les criatures recordin que això no ha desaparegut, que encara hi és, que és identitat, i que no marxarà pas."

35. Daisy Ward, entrevista personal, 6 de maig del 2025 - p.58

"Hi ha coses que fem: educar. Educar les criatures. Quins animals es poden menjar, quins no. Quin és perillós, que no pots trepitjar-lo. Fer, corregir el camí correcte, cap a on va. Quina és la diferència entre una serp i una pitó, perquè es mouen d'aquesta manera. Totes aquestes coses són les que transmetem a la gent."

36. Bianca McNeair, entrevista personal, 20 de març del 2025 - p.59

"I tot el que feia era recordar-li constantment la cultura. Simplement portar-la a casa una i altra vegada i fer coses, implicar-la en les pràctiques culturals a casa, saps. [...] I l'estic ajudant a aconseguir finançament per fer documentació d'històries dels nostres antics i de les nostres històries del Dreaming. Així és com ha anat sorgint tot això, saps. He hagut d'apartar-me i deixar que faci el seu propi camí, però assegurant-me que soc aquí per donar-li suport si vol implicar-se en aquestes pràctiques culturals amb mi. És també una forma de resistència, per fer que la gent es torni a connectar amb la cultura, això és tot. Fer activitats diferents, parlar-ne, animar la gent a mantenir-se connectada amb la terra."

37. Bianca McNeair, entrevista personal, 20 de març del 2025 - p.60

"Els ho hem de mostrar i, ja saps, donar-los exemple. Però al mateix temps, tenim l'oportunitat de parlar amb elles sobre la maternitat, sobre el fet de convertir-se en mare, sobre la responsabilitat de ser mare, i sobre el viatge que han fet aquestes tortugues per arribar a aquesta platja, saps, i pondre-hi els ous, i la connexió espiritual que es crea quan veuen les tortugues tornar a l'aigua, saps. [...] I fins i tot arreu del país, nosaltres, les dones, estem molt connectades amb els llocs de nidificació i de cria de les diferents espècies als nostres territoris. I tornar a connectar amb aquests llocs, aquests espais de nidificació, ens

ajuda realment a reconnectar amb allò que anomenem women's business, en l'ensenyament que transmetem a les joves dones."

38. Bianca McNeair, entrevista personal, 20 de març del 2025 - p.60

"I és com si esperéssim això durant tot l'any. Algunes de nosaltres, les dones, hem deixat la feina si no ens donaven permís. Cap problema. Marxem. Perquè això és el més important que hem de fer."

39. Bianca McNeair, entrevista personal, 20 de març del 2025 - p.60

"I hi ha moltes, moltes plantes que no tornen a créixer sense el foc. Necessiten el foc perquè les llavors germinin [...] Així que s'està convertint en una pràctica molt important que les nostres comunitats, arreu d'Austràlia, estan recuperant."

40. Bianca McNeair, entrevista personal, 20 de març del 2025 - p.61

"Així que, quan anem a fer el seguiment de les tortugues loggerhead, hi anem amb un equip completament format per dones. [...] I per a nosaltres és important portar-hi també un home i un home jove. Algú d'una edat com de nebot, saps, perquè el trajecte fins a l'illa on anem és un lloc molt espiritual. I hem de respectar els esperits que hi habiten. [...] I això, de vegades, vol dir fer que els nois joves adoptin una actitud d'humilitat, venint a cuinar i netejar per a nosaltres."

41. Bianca McNeair, entrevista personal, 20 de març del 2025 - p.61

"Però ho hem de fer a la nostra manera, no a la manera dels blancs."

42. Bianca McNeair, entrevista personal, 20 de març del 2025 - p.63

"Hem aconseguit finançament i ens hem empoderat. Hi ha dones increïbles treballant en aquests programes de rangs. Però continuen estant infrafinançats."

43. Bianca McNeair, entrevista personal, 20 de març del 2025 - p.63

"Crec que simplement és la nostra manera de ser, de ser fortes i tirar endavant, i de trobar una manera perquè la terra sigui escoltada. I per això, al final, som nosaltres, les dones, qui hem d'intervenir i parlar clar a la gent, saps."

44. Bianca McNeair, entrevista personal, 20 de març del 2025 - p.63

"Deixar molt clar quins són els problemes i com podem treballar per trobar solucions, en lloc d'estar sempre enfrontant-nos entre nosaltres. Sí, crec que també es tracta de tornar a les maneres antigues."

45. Nicole Watson, citada per Phelan, 2022 - p.64

"En una època en què els nostres valors s'han desvirtuat, i en què els líders polítics semblen preocupar-se ben poc per les diverses crisis que seran l'herència de les generacions futures, fariem bé d'escoltar les històries d'aquestes dones extraordinàries."

46. Artark, consultat el 5 de juny del 2025 - p.64

"El Dreamtime és un marc metafísic complex dins del qual els pobles aborígens entenen el seu lloc a l'univers, les seves relacions amb el parentiu i els seus vincles amb la terra."

Ofereix una interpretació única de la realitat, on els àmbits temporal, espiritual i natural estan profundament entrellaçats, i la vida és concebuda com una part harmònica d'aquest ordre còsmic més ampli."

47. Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març del 2025 - p.65

"Fins i tot la llengua, parlar la llengua, fer art, treure les criatures fora, saps, el Dia d'Austràlia, això és el que fem. Ens assegurem de ser en algun lloc del territori quan tothom celebra la colonització d'Austràlia."

48. Gary Foley, Gumbainggir, 1988 - p.65

"Crec que qualsevol expressió de l'art aborigen, sigui tradicional o contemporani, és un acte de desafiament polític. En aquest país s'hi ha invertit molt temps i esforç —dos-cents anys d'un esforç molt concertat— per destruir l'aboriginalitat i la cultura aborigen. El fet que la cultura aborigen segueixi essent una cosa viva és, en si mateix, una declaració política extraordinària sobre la seva resiliència, la seva capacitat d'adaptació i la seva immensa força de voluntat."

49. Carol Martin, 2022 - p.67

"No tots hem vist un Beemurrah; quan érem petites, els nostres avis ens hi portaven i ens el mostraven. Algunes de nosaltres recordem el que vam veure i ho podem recrear. Per això em va fer molta il·lusió compartir-ho amb tothom."

50. Jill Nganjmirra, membre del Bininj Kunwok Regional Language & Culture Centre, s.d.
- p. 69

"La terra ens parla i ens diu: «Per què m'estàs fent malbé? Hauries de cuidar-me com cal!» De la mateixa manera, la nostra llengua ens diu: «Aferrat a mi, no m'oblidis ni parlis una altra llengua!» «Som la teva llengua i el teu territori, i totes dues vivim aquí, en un sol lloc.»"

51. Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març del 2025 - p.70

"Així que, ni tan sols van parlar amb les nostres comunitats sobre això, ni en van obtenir cap informació. Així que, mentre jo era allà fent totes aquestes preguntes, vaig decidir —perquè deia: podeu fer una actualització d'un estudi ecològic i cultural independent de les zones on esteu treballant?— i em deien una vegada i una altra que no, que ja ho havien fet, que ja havien passat per aquest procés. Saps què vaig fer? El vaig fer jo mateixa. I vaig haver de produir-lo tota sola. I això és el que vaig presentar al Govern i al tribunal."

52. Polly Cutmore, entrevista personal, 25 de març del 2025 - p.71

"Tenir cura de com la pròxima generació cuidarà del territori. És una cosa contínua, constant. I hem de tornar a això i deixar de banda moltes d'aquestes maneres colonials que ara tenim. Perquè, saps, cal embrutar-se les mans per cuidar del territori."

53. Bianca McNeair, entrevista personal, 25 de març del 2025 - p.71

"Ara som com una petita família, les dones que hem participat en aquell viatge. Hi ha dones que hi han anat regularment, i d'altres que van i vénen, però totes ens sentim com una família." [...] "Si mai veiem alguna altra membre de la família, ens assegurem que hagi menjat. Estem molt, molt unides."

54. Polly Cutmore, entrevista personal, 20 de març del 2025 - p.72

"I encara, com he dit, ells només han estat aquí una estona. Nosaltres encara mantenim les connexions i sabem qui és qui. Saps, perquè la Bianca pot saber-ho tot sobre mi amb només una trucada a un parell de persones, saps."

55. Bianca McNeair, entrevista personal, 20 de març del 2025 - p.72

"Sí, aquests sistemes de parentiu encara són molt forts. I per això podem saber coses les unes de les altres tot i estar a l'altra punta, saps, d'un dels continents més grans del món. Podem fer una trucada i assabentar-nos-en."

56. Bianca McNeair, entrevista personal, 25 de març del 2025 - p.72

"És com un cicle, saps? Si pares atenció a la terra, saps com actuar, i alhora la respectes perquè pugui continuar funcionant de la mateixa manera."

57. Shannieka, entrevista personal, 22 de maig del 2025- p.73

"A alguns membres de la meva família no els agrada que treballi a les mines, ja que, d'alguna manera, estic contribuint a fer esclatar la terra i a l'eliminació potencial de la nostra història. Entenc d'on veuen i intento explicar-los que l'empresa minera ha treballat amb la comunitat i amb els ancians perquè no es destrueixin llocs culturals. És una conversa difícil, i la majoria de persones aborígens no es creuen aquest raonament, perquè en el passat les empreses mineres australianes simplement feien esclatar la terra on i quan volien."

58. Kanytjupayi Benson, Tjanpi Desert Weavers, consultada el 10 de juny del 2025 - p.75

"També és bo per a les dones joves. Els podem mostrar els llocs sagrats, les herbes especials i el millor moment per anar-les a recollir. Podem explicar històries mentre collim l'herba i fem les cistelles."

59. Shannieka, entrevista personal, 22 de maig del 2025 - p.76

"Assumir el paper a les mines m'ha afectat personalment, ja que he tingut trobades amb els esperits en alguns llocs i he hagut de rebre una intervenció perquè les coses no empitjoressin."

60. Shannieka, entrevista personal, 22 de maig del 2025 - p.76

"També demano al meu ocupador que m'avisi si hi ha molta activitat en certs llocs, així puc venir preparada amb una benedicció dels meus pares o d'un ancià, i amb un esprai del bush, que té propietats calmants i curatives."

61. Shannieka, entrevista personal, 22 de maig del 2025 - p.76

"Segons la meva experiència, no hi ha cap informació sobre la història aborígen ni sobre el que està passant a la comunitat. Crec que això és una oportunitat perduda, ja que, sent una empresa minera que treballa en terres aborígens, seria beneficiós disposar d'alguna mena d'informació sobre quan i com es va obtenir el permís per treballar en aquella zona, i també hi hauria d'haver informació sobre on es troben els llocs sagrats. Per exemple, aquesta informació es podria presentar al seu lloc web."

62. Propietària de l'empresa Yargan, entrevista personal, 26 de maig del 2025 - p.77

"I no hi havia gaire gent indígena nova entrant a la indústria minera. Això és el que vaig observar, i especialment pel que fa a les dones. Així que això era una cosa en què realment volia posar el focus."

63. Propietària de l'empresa Yargan, entrevista personal, 26 de maig del 2025 - p.77

"També tenim un pressupost de formació per a la millora de competències i el desenvolupament de persones indígenes, una quantitat determinada de diners que podem gastar cada any, suposo, en el desenvolupament de formació i oportunitats per a persones aborígens."

64. Propietària de l'empresa Yargan, entrevista personal, 26 de maig del 2025 - p.77

"Ajudar alguns membres indígenes del personal, per exemple, a gestionar problemes de salut i coses així, si hi havia algun tipus de barrera per accedir a la feina."

65. Propietària de l'empresa Yargan, entrevista personal, 26 de maig del 2025 - p.77

"La cultura aborígen és força espiritual, així que hi ha membres del personal que, per exemple, reben visites d'esperits a la nit o tenen somnis molt vius que no els deixen dormir, o bé hi ha determinades zones del campament on senten que no poden entrar. Així que crec que, bé, això forma part clarament de la mitjanit i més enllà, i per això cal disposar d'un espai culturalment segur per a ells, i assegurar-nos que poden expressar aquestes preocupacions i que les podem abordar. Això ha estat, sens dubte, una qüestió important."

66. Kopusar, 2002:13 - p.80

"Viuen en un paisatge immens de turons i muntanyes, arbres i boscos, on els forasters només hi veuen rius secs i molt poca aigua. Una terra buida —un 'espai' sense pobles, on els forasters no veuen vida. Només veuen zones que prometen recursos per ser explotats pel govern, l'empresa minera i l'inversor. Un lloc a ser 'desenvolupat'. Però nosaltres creiem que aquestes zones ja estan 'desenvolupades'. Si se les pregunta, les dones indígenes diran que cada arbre té un significat i una utilitat: escalfor i confort, refugi i ombra, guariment i aliment. La terra no és buida. Els arbustos i els arbres bullen d'aliment per a les criatures. Les valls, les muntanyes, els grans blocs de pedra, els llacs, les fonts d'aigua, el vent, l'aire, el cel, el foc, el llamp, el tro: cada part de la terra té un missatge per al poble."

